DOSPÍVAJÍCÍM DÍVKÁM

Napsala

Jolana Gerelyová

VYDALY
ŠKOLSKÉ SESTRY O. S. F.
PRAHA XII — KRÁL. VINOHRADY,
KORUNNÍ TŘ. 4.

1936

Nihil obstat:
Ant. Čulík, censor deputatus.

IMPRIMATUR
Dr. Praelatus Theophilus Opatrný,
vicarius generalis.

Pragae, die 19. Novembris 1936.
N. O. 16709.

ÚVODEM

Tato kniha mluví sice o dívkách, ale není věnována jenom jim, nýbrž všem, kdož sledují cesty dnešní dívčí mládeže starostlivým zrakem a chtěli by ji vésti k lepší budoucnosti.

O výchovu dívek se obyčejně stará matka a škola. Ale matka často nemívá jasno v duši a stojí bezradně před svou těžkou a odpovědnou úlohou. Škola pak bez pomoci rodiny nestačí.

Tato knížka chce poněkud pomoci oběma. Přihlížejíc k tomu, že příklad je působivější než slovo, snaží se, aby řešila otázky dívčí výchovy formou drobných příběhů z denního života a rozmluvami.

Je psána na základě katolického světového názoru, který si jediný v nejkrutějších bojích uhájil pevné a jisté místo.

Kéž prospěje všem, kdož ji budou čísti a kéž jim usnadní cestu ctnosti!

Jolana Gerelyová.

PŘEDMLUVA

Ten, jenž doporučuje tento spisek, sám napsal několik knih na podobný námět, ale pro chlapce a jinochy.

Častěji jsem byl žádán, abych něco podobného zpracoval také pro dívky. Neboť nestačí pečovat o ideální vzdělání duše jinochů, a na dívky ve vzdělání, ve vytváření charakteru, v pěstování náboženského a mravně čistého života zapomínat.

Sám jsem však vyhověti nemohl. Neboť tyto otázky a životní problémy vycházejí z jiných základů a musejí býti pro dívky zpracovány řečí jemnější. Zde se musí ujmout práce jen žena hluboce vzdělaná, která zároveň dovede psáti jemným perem.

Nechť Bůh žehná této knize! Každá kapitola, každý odstavec, každý řádek, každé slovo je řízeno láskou, bdělou, starostlivou, mateřskou, láskou, která se do dnešního světa dívá otevřenýma očima, velmi dobře zná boje a zápasy dospívajících a dospělých dívek, vystihuje jejich myšlení a vyjadřování, a cítí s jejich duší, zmítanou tisícerými rozpory. Každá stránka této knihy dýše životem, hloubkou. Odpovídá na nejobtížnější otázky mládí způsobem velmi taktním. Učí — a neunavuje, vychovává — a nerozkazuje, napomíná — a nevede hádek.

Cesty dnešních dívek vedou přes lávky velmi úzké a tato kniha je chce šťastně převést do země harmonického života na druhém břehu.

Dr. Tihamér Tóth.

MÁRTON

ROZLOUČENÍ S PANENKOU

Irenka nebyla nějaká staromódní, vosková loutka, ale krásná panenka, že podobnou těžko najít.

Lidka ji považovala za živou holčičku a měla ji nesmírně ráda. Když její duše oplývala něžností, tiskla ji k srdečku a dávala jí nejsladší jména. Dělila se s ní o radost i o žal a často jí svěřovala i malá tajemství, starosti a přání. Nic jí nevadilo, že loutka neodpovídá. Její čisté dětské srdce se ještě nezabývalo ponurou skutečností, v její obraznosti ožíval celý svět. Irenka byla hned Lidčiným dítětem, hned její přítelkyní, hned žačkou. Oddaně se podrobila úloze pacientky, kterou paní doktorka ošetřovala. A když milá dívenka hrála divadlo, neměla trpělivějšího diváka nad Irču.

Ale to vše už minulo. Liduška se vrátila z prázdnin a neměla na Irenku čas. Začala škola, bylo třeba kupovati sešity a knihy, přišlo setkání s přítelkyněmi . . . a vůbec se mnoho, mnoho změnilo.

Lidka stojí před skříní, kam jednou v záchvatu hněvu Irču hodila. Teď ji vyndala a začala ji mlčky balit, jak se sluší, když pořádné děvčátko něco ukládá na delší čas, možná, že navždy. Dala pannu s celou její výbavou do veliké krabice a tu uložila do nejspodnější přihrádky. Aby ji při tom loučení nebolelo srdce, začala si zpívat. Ale nebyl to zpěv spokojeného dítěte, bylo to jako: „Zpívám, abych neplakala.“ Vždyť i dospělí často zpěvem zastírají slzy, aby neprozradili, co opravdu cítí.

Lidka byla v té chvíli velmi nespravedlivá. Hně-

vala se na pannu, jako by chudinka mohla vědět, že je to hanba, když si někdo ve čtrnácti letech ještě hraje s loutkami. Vždyť to do nedávna nevěděla ani sama. To přítelkyně Ela ji o tom teprv poučila.

Stalo se to tak: Jednou odpoledne přišla Ela k Lidce, která se s Irčou v náručí houpala na houpací židli. Při tom panně tiše vyprávěla. — Když si větší dívky vezmou panenku, je to skoro tak, jako by si psaly deník. Je v tom ještě něco ze hry, ale podnětem je touha duše po důvěrném sdělení. A hned dodáváme, že to je touha vpravdě ženská, neboť je u žen mnohem silnější než u mužů. Jejich citový svět je bohatší a někdy se přímo citem dusí. Jen málo žen jej dovede utajit, jen málo žen si stačí. Většinou hledají útočiště u přítelkyň nebo se svěřují deníku. Malé dívenky se utíkají k panenkám. A myslím, ty že činí nejlépe, protože panenky vše sice vyslechnou, ale nic nevyzradí. —

O tomhle ovšem Ela nevěděla. Ačkoli jí bylo sotva patnáct let, přece již byla — nevím, jak bych se vyjádřila — byla světačkou v malém vydání. Nehrála si již, nýbrž pěstovala sport, neměla panenku, ale zato koketovala, neučila se, nýbrž četla potají pod lavicí romány. Následek toho byl, že profesoři a profesorky ji „pronásledovali" — prý pro její „společenské úspěchy" — a nezastavili se ani před „nespravedlivou" klasifikací. Došlo až k tomu, že ubohá Ela musila loni ještě před koncem roku „nutně" odcestovati, aby mohla třídu „dobrovolně" opakovat. To vše asi přispělo k tomu, že přítelkyně na ni hleděly s obdivem, že jim imponovala.

Nyní pochopíme, že se taková dáma tenkrát odpoledne Lidce smála, až se ohýbala. Ubohá Lída by se byla i se svou panenkou nejraději propadla. Do té doby jí ani na mysl nepřišlo, že by si snad dívka jejího věku neměla již tak hrát. Nové poznání ji zasáhlo jako blesk. Ele, velké slečně, věřila naslovo.

Při loučení ji prosila, aby to nikomu neříkala. Ela slíbila ochotně již proto, aby si ostatní dívky o ní nepovídaly, že se přátelí „s takovým dítětem".

Tak se tedy stalo, že Lidka Irču uklidila a umínila si, že povede život jiný.

Ale jaký? I před tím mívala často tolik práce, že si na pannu ani nevzpomněla. Ale nyní, když se připravila do školy, netěšily ji ani ruční práce, ani čtení, netěšilo ji nic. Stýskalo se jí, ale k tomu se přece nemohla přiznat.

Ubohá Lidko! Kdyby ti nabídli všechny poklady a všechny radosti světa pod tou jedinou podmínkou, že nesmíš myslit na svou Irenku, musela bys je odmítnout, protože bys to nedovedla!

Lidka byla ještě dítě, nevinné dítě čistého srdce. Škoda, že právě nyní přišla o svou panenku!

KOUKOL MEZI PŠENICÍ

Profesorka Marketa Podhorská vstupovala od nějaké doby do své třídy jaksi zesmutnělá. Chyběla jí radostivost, která jindy ozařovala její tvář, i když se neusmívala. Jako by se stín usadil na jejím čele. Jistě ji tížila veliká starost.

Dříve, když vešla do třídy, bylo žákyním, jako když zasvitne sluníčko. Nyní se při pohledu na ni spíše zachvěly. „Co se jí jen stalo?“ ptaly se jedna druhé. Zdálo se jim, že učitelka hledá mezi nimi vinnici, jejíž svědomí není čisté, neboť její pohled byl jako reflektor, když prozkoumává krajinu...

Při vyučování napětí trochu povolilo. Učitelka se věnovala svému předmětu s celou duší a dívky mimoděk podléhaly její silné osobnosti. Bylať umělkyní ve vyučování, milovala svůj obor i své žákyně.

Ale se zvukem zvonku kouzlo zmizelo. Jako by třídu probudil z krásného snu. Profesorka vyšla pak s dívkami na chodbu, neboť byla jejich třídní.

Nezasvěcenec neví, co znamená dobrá třídní pro svou třídu. Bytost, stojící vzděláním na výši doby, mateřskou láskou povznáší k sobě své svěřenky, které k ní pohlížejí s důvěrou a s úctou. Ale o třídě Marketině jako by to už neplatilo. Hovor na chodbě se nerozvíjel jako dříve. Několik dívek se hned oddělilo a na čele profesorčině se rozložil hlubší stín.

Ubohá Marketa! Celé týdny ji trápila nejistota, teď už ví, jak se věci mají.

Dva měsíce trvá školní rok a ona poznává den ode dne určitěji, jak jí uniká několik žákyň, které také má vésti. Čtyři léta učila ty dobré, většinou dětsky čisté duše, myslila, že právě letos začne pevně stavět, a zatím... Bylo jí smutno jako umělci, kterému někdo zničil dílo ještě nedokončené. Už ví o těch tajných ničivých rukách!

Knížka, kterou při vyučování zkonfiskovala, a „psaníčka“ vyzradily mnoho. Velkým žalobcem

bylo také zákoutí na chodbě, kde častěji přistihla několik šeptajících si dívek. Nejisté pohledy, tvářnost vždy hotová ke lži a neupřímnost celého chování pověděly všechno.

Není pochybnosti: Ela, která se letos dostala do její třídy, ji teď otravuje.

Vliv učitelčin na žákyně nemůže sice zamezit, ale snaží se bojovat proti němu a zeslabovat jej.

První větší bolestné překvapení zažila Marketa tehdy, když vracejíc se po vyučování domů, spatřila před školní budovou několik mladíků, kteří, jak později poznala, čekali na studentky z její třídy. Podobných případů bylo už více, jednalo se o nich v konferencích a bojovalo se proti nim tresty školského řádu. Ale její svěřenky dosud nikdy nebyly mezi obžalovanými a ona byla přesvědčena, že nežli překonají kritická léta dospívání, podaří se jí vtisknouti do jejich srdcí tolik dívčí hrdosti a tolik sebevědomí, že jedovatý duch doby do nich nevnikne. Jistě ve svém optimismu trochu přepínala, ale kdo ví, zda by to její teplá mateřská ruka nebyla alespoň zčásti vykonala?

Stačil lístek, zapomenutý v domácím sešitě, aby poznala, že se některé dívky na popud Ely scházejí, když mají odpoledne prázdno a chodí společně na procházky nebo do biografu. Mezi řádky se dovtípila, že rodiče o tom nevědí. Někteří členové sboru si také stěžovali, že si žákyně její třídy při vyučování posílají psaníčka a čtou zábavné knihy. Neočekávaná kontrola pak vynesla na světlo různý literární brak. Velmi zabolelo profesorku, když dívka

jinak vážná a svědomitá, byvši otázána, proč nebyla v neděli na mši svaté, odpověděla uctivě sice, ale jako osoba dospělá: „Člověk přece může být dobrý i když nechodí do kostela!“ Bylo zřejmo, že se tato okřídlená fráze moderní mládeže nezrodila v hlavě její.

Z výletu své třídy se Marketa vrátila v náladě velmi stísněné. Jindy bezstarostné, veselé dívky, které běhaly, vymýšlely nové a nové hry, se letos tříštily ve skupinky po dvou, po třech a „způsobně“ se procházely jako na korse. Svolala je a přemáhajíc se, sama začala společné hry, které bývaly vyvrcholením radostné nálady. Její upřímná dobrota upoutala část dívek, takže si vesele hrály. Jiné se dívaly netečně, některé dokonce zkřivily ústa k pohrdlivému úsměšku, který pravil: „Marná práce! My už dětmi nejsme a nebudeme . . .“

Rovněž bolestně Marketu ranilo, když jednou, procházejíc se s matkou a s přítelkyní, zpozorovala hlučně se bavící společnost šesti dívek a čtyř mladíků. Na jejich smíchu bylo patrno, že není upřímný, nýbrž chce jen na sebe upozorňovat. Bohužel, tento falešnými tóny znějící smích není dnes u mladičkých koket zvláštností. Kdo jej slyší, rozezná jej od srdečného mladého dívčího smíchu a mimovolně se s odporem odvrátí. Také Marketin pohled zesmutněl a tvář bledla i červenala tak, že dva starostlivé hlasy pronesly zároveň: „Co ti je, Marketo?“

Obrátila jen hlavu ke skupině povykujících mladých lidí a stydíc se zašeptala: „Moje žákyně!“

Není divu, že takové události otřásly naší učitel-

kou. Její ušlechtilá bytost hledala chybu u sebe. Snažila se poznat přísným zpytováním svědomí, zda její mimoškolský život nebyl na újmu když ne učitelskému, tedy snad jejímu vychovatelskému úkolu.

Ne, nemohla si vyčítat, že by byla vědomě zanedbávala své vychovatelské povinnosti. Bylo jí třicet let, byla vážná a žila jen svému povolání a svým žačkám. Patřila mezi ženy mateřského srdce, které, čím více lásku rozdávají, tím více jí mají. Jejich srdce jest jako nevyčerpatelný pramen, skýtající bohaté proudy vod.

Ani nyní nenaříká na marnou práci, nýbrž na spoušť, kterou objevila v duších svých studentek. Je opravdu možné, aby kapka jedu otrávila pohár čisté vody, nebo aby koukol, náhodou zapadlý do země, ničil celý lán krásné pšenice? A je možné, aby práci několika let ničila jediná dívka, ještě skoro dítě, které snad ani neví, co činí? Jak tomu zabránit? Jistě to není případ ojedinělý, nýbrž den ze dne se opakující. Chyba je v duchu doby! Dokud ten se nezmění, třeba chránit mládež před jeho nákazou. Ale jak?

Škola sama nestačí, i kdyby v ní vyučovali nejvzornější pedagogové. Tady je jediné řešení: Především musí přispět rodina ku pomoci.

Marketa napsala tedy matce Elině, aby ji v zájmu své dcerušky brzy navštívila.

MODERNÍ MATKA

Elina matka sedí v ústavní hovorně proti profesorce Marketě. Když vyslechla stížnost na svoji dceru, oddychla si a na jejích nabarvených rtech se objevil úsměv: „Jiného proti ní nemáte? Myslila jsem, že jí opět nejde učení, a přece nic platno, dnešní doba žádá, aby děvče z lepší rodiny mělo maturitu. Pokud jde o ty stížnosti, Ela je moderní děvče, je snad trochu zralejší než jiné dívky jejího věku, ale věřte mi, přesto je hodná, má dobré srdce . . . Doma nemáme příčiny k nespokojenosti s ní. Otec sice někdy myslí, právě tak jako vy, že jí příliš důvěřuji, že si dělá, co chce, ale přece nemohu moderní děvče zavřít mezi čtyři stěny! Ona je tak rozumná, že jistě nikdy nepřekročí mezí slušnosti.

A ten nevinný polibek u vchodu? To přece nic není — jen malý flirt, jiného nic! Jsem přesvědčena, že moje Ela neztratí hlavu a nikdy se neprovdá za muže, který by jí nebyl hoden . . .

Že je to hra nebezpečná? Že ohrožuje mravy? Podívejte se, slečno profesorko, já nezastávám názor, že by ženy měly míti tutéž volnost jako muži, ale malý, nevinný flirt, to přece ještě není nemravnost. — Dnešní dívky jsou dosti uvědomělé, aby nevěděly, kam až mohou jít . . .

Že strhuje i jiné? Ale, slečno profesorko, stěžovali si snad jejich rodiče? Jistě ne. Možná, že jsou i rádi, když takové duchaplné děvče uvede jejich nezkušenější dcerku do života . . .

A konečně: Copak my matky, nemáme také právo

HARTON·L

na život? Podívejte se na mne! Jsem již tak stará, abych od rána do večera seděla v dětském pokoji nebo chodila za svoji dcerou jako stará chůva? Vždyť mládež se baví docela jinak než my dospělí. Budeme-li jim stále v patách, pokazíme zábavu jim i sobě a ustavičným hlídáním znemožníme svobodný rozvoj jejich osobnosti.

Nechápu vaše rozhorlení, slečno profesorko. — Kde je chyba? V rodině? Že my vám nepomáháme? Promiňte, nechci vás opravdu uraziti, ale myslím, že škola se má starat o to, aby našim dětem poskytla vzdělání; ostatní ať ponechá nám... Vždyť *rodiče* jsou odpovědni za své děti...

Zkažený duch doby? Nemravná móda? Přílišná volnost? To jsou jen fráze! Dříve nebyla mládež jiná. Rozdíl je jen v tom, že dříve ji nutili, aby se přetvařovala, kdežto dnes se ukazuje tak, jak je. Dnes konečně chápeme, že se přirozenost nedá potlačovat, že se energie musí vybíti — když ne jinak — tedy potají...

Že dnešní móda kazí a znetvořuje všechno přirozené? To je jiná otázka. Móda je jen projevem změny vkusu. Já vidím v tom, že se naší době nelíbí tvář bledá, lesklá, s vráskami, jen estetický vývoj. To krasocit nám vtiskuje do ruky pudr, rouge, tyčinky na rty a podobné věci. Tvrdíte, že mladá, zdravá tvář nepotřebuje nic z toho?... Ach...!

Nechci se s vámi, slečno profesorko, přít, neboť vidím, že naše názory se různí. A když to nyní víte, jistě se nebudete pozastavovat nad Eliným chováním a celá věc bude vyřízena..."

Opravdu, Marketa nechtěla o tom dále mluvit. Stručně oznámila, že školní kázeň vyžaduje, aby Ela buď dostudovala doma — jako privatistka, nebo z ústavu vůbec odešla. A již odváděla nemile překvapenou paní do ředitelny.

Koukol byl sice vytržen, ale byla přece jen obava, zda i s kořeny.

A jest jej vůbec možno vyplenit, když mnoho dnešních rodičů smýšlí také tak? Vždyť ona paní skutečně Marketě vyrazila zbraň z ruky otázkou, zda si rodiče dívek na její dceru stěžovali.

Ale ne! Marketa nemá jen sama takové názory. Vždyť zná tolik lidí smýšlejících jako ona. Ale naproti tomu, o čem svědčí dívky bez dozoru na koupalištích, v biografech, při sportu, na výletech? Jistě o tom, že se rodiče o ně příliš nebojí. I to je pravda, že dnešní mládež jest většinou již zkušená a neřítí se do záhuby *s očima zavřenýma*, nýbrž *s otevřenýma*.

Vždyť jejich vědomosti se opírají většinou o zkušenost. Mravní jádro, ukryté v hluboké pravdivosti, jim uniklo. Hranice mezi dobrem a zlem se často ztrácejí i zraku dospělých. Jak by je mohla poznat mládež? Snaha všechno vyrovnat, tak aby se snížily vrchy a vyplnily doliny, nepřipravuje cestu pravdám Kristovým, nýbrž prostě sklání dobré ke zlému a pozvedá zlo na stejný stupeň s dobrem, aby tak všude byla volnost, volnost bez odpovědnosti.

Doufejme, že je i mnoho těch, kteří se nezkazili ani při takové volnosti. Ale co znamenají pro rodinu, pro vlast a pro lidskou společnost lidé, které mů-

žeme nazývat dobrými jen proto, že nejsou zlí?

Mládež není vinna. Neví, kam se má obrátit. Její tragika se podobá životu kachňátek, která spatřila světlo světa na kraji vyschlého rybníka. Jejich matka si neví rady a zmateně pobíhá po břehu, svolávajíc mláďata k sobě.

Ale kachničky samy zdravým instinktem tuší v dálce vodu a šly by ji hledat, jen kdyby je někdo vedl. Nemají však vůdce. Proto se pustí sama za štěstím a není divu, že zabloudí.

Potřebujeme vůdců, a to uvědomělých, obětavých, kteří vědí o prameni čistých vod a mají dosti odvahy vést mládež k němu.

Bohu díky, jsou takové duše! Často je jich více, než si myslíme. Jsou moderní matky, jsou také moderní apoštolové a apoštolky.

Ti chápou, že veliký vliv, zejména na mládež, nemá tak slovo, jako spíše harmonie, která z nás září, život, kterým žijeme, práce, kterou milujeme, a ideály, v něž věříme!

MAMINKA

Lidka se nedovedla do úlohy velké slečny vžít. Pohybovala se přirozeně a nesměle, jako kdyby ji byli oblékli do dlouhých šatů, v kterých neumí chodit. Strojený tón hlasu ji neslušel, jako nesluší žádnému děvčátku jejího věku. Sama cítila, jak je ta hra pošetilá a směšná.

Odchod Ely ji trochu rozrušil. Nepoutalo ji k ní sice nic hlubšího, naopak, spadla s ní divná stísně-

nost, kterou mimoděk cítila v přítomnosti té smělé, pánovité a vysmívající se spolužačky, ale její zmizení bylo takové záhadné: Odešla sice sama, ale všechny věděly, že musela. Nerozuměly dobře celé věci, tušily však, že tu nebylo něco v pořádku. S počátku byly bez vůdkyně. Některé chtěly kráčet dále cestou, po které je Ela vedla, ale nedovedly to. Vracely se zahanbeny k bývalému pořádnému životu a cítily novou chuť k práci, když v pohledu profesorky Markety zpozorovaly známý teplý svit.

Měly štěstí. Špatný vliv na ně trval jen krátce, takže jejich duše hlouběji nezasáhl. Ale přece jen nezůstal bez účinku. Zdálo se, že na veselé, dětské mysli některých dívek zůstal jakýsi stín.

Liduščina matka pozorovala svou dceru starostlivým zrakem. Znala ji dobře. Vždy se zajímala o její život ve škole, o profesorky a o spolužačky, proto jí nebylo těžko poznati, proč se najednou tak změnila. Byla však matkou moudrou. Nechtěla si uzavřít cestu do srdce vlastního dítěte ani vyzvídáním, ani zákazy. Chtěla je léčiti tak, aby toho ani nepozorovalo.

Jednou odpoledne, když spolu seděly nad ruční prací, obrátila se k dceři se slovy: „Lidunko, víš, že tento týden má naše Danuška svátek? Nechtěla bys jí způsobit radost?“

Jak by Lidka nechtěla! Vždyť má malou sestřičku tak ráda! Není snad na světě děvčátka, v jehož srdci by se neprobudila dřímající láska mateřská, když se mu naskytne příležitost, aby někoho potěšilo.

„Myslila jsem, že bys jí mohla dát panenku Irču, když si s ní již stejně nehraješ . . .“

Lidka se trochu zarazila. Bylo vidět, že na takovýto dar nepomyslila.

„Danuška je sice ještě malá," pokračovala matka, „a ze začátku by snad ani s tak krásnou pannou neuměla zacházet, ale když si moje velká, moudrá Lidka bude hrát s ní, pak vydrží dlouho panenka i radost Danuščina."

Lidčiny oči zazářily a matka poznala, že její lék účinkuje.

Lidka potají vyndala Irču, pečlivě prohlédla její výbavu, přešívala a spravovala. Při této práci zakusila pravdivost slov, že mnohem větší radost působí dávat než přijímat.

A zůstal-li ještě nějaký stín smutku na jejím čele, pak zmizel úplně, když si obě sestřičky po prvé hrály s darovanou panenkou. Ale panna ponenáhlu ustupovala do pozadí a Lidka se víc a více přibližovala k malé sestřičce. Nejen, že si s ní hrála, ji opatrovala, ale také, bylo-li třeba, ji napomínala. Danuška zase si zvykla obracet se se svými malými radostmi a žalostmi nejdříve k Lidušce, kterou s počátku jen žertem, ale později doopravdy nazývala „maminkou".

A jak si nová maminka dávala pozor, aby předcházela malé sestřičce dobrým příkladem! Tak se nepozorovaně dostala na cestu, která vede k dospělému dívčímu věku. Měla nyní znovu panenku a měla také malou sestřičku.

A jako přirozeně odešla od panenky k Danušce, tak přejde jednou i k svým dětem.

Taková je cesta mateřství.

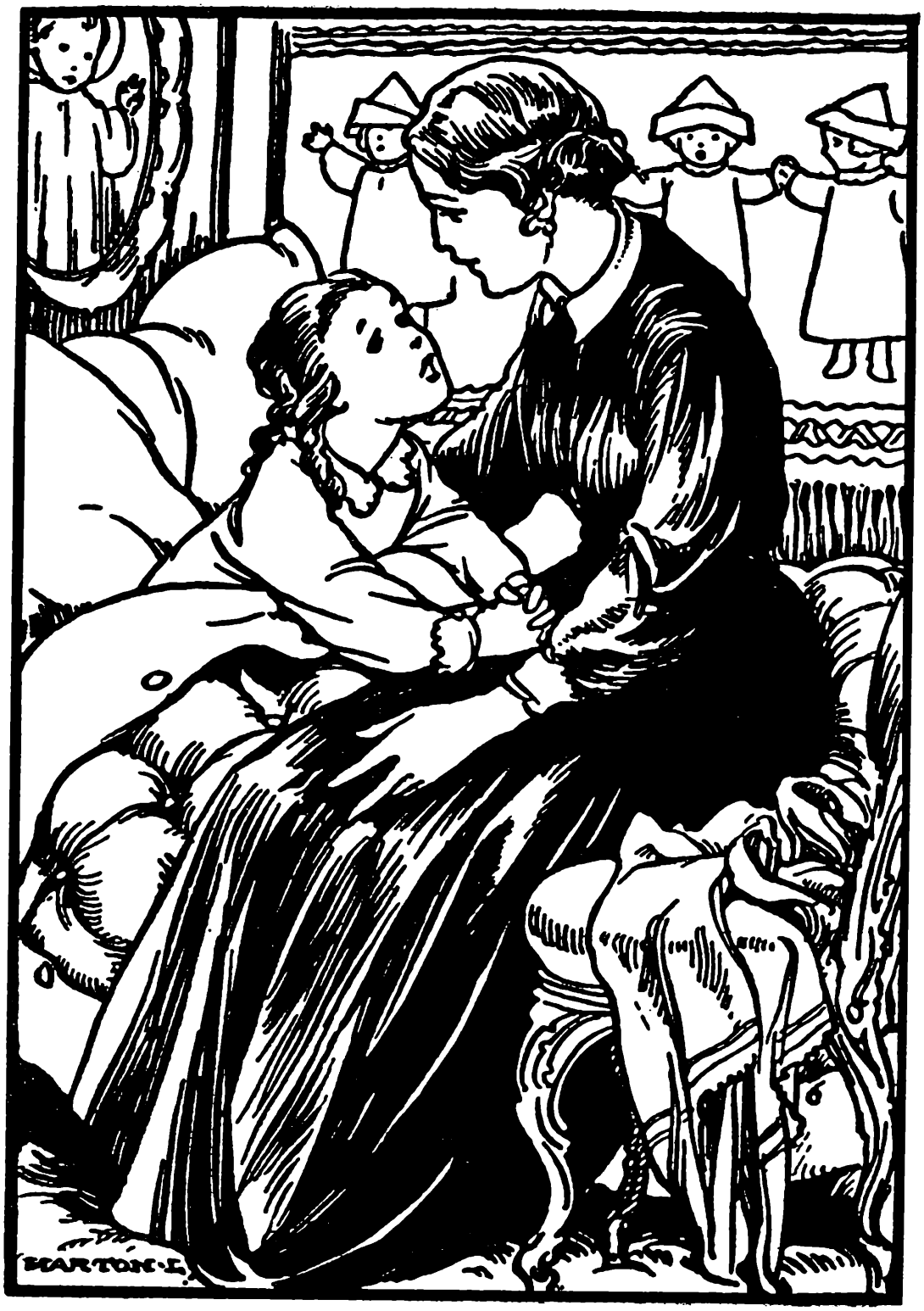
BARTON·E.

UŽ PŘIJDE JEŽÍŠEK . .!

Vánoce jsou přede dveřmi! Už se jen dvakrát vyspíme!

Danuška nespala, ačkoli všichni myslili, že dávno usnula. Maminka se s ní pomodlila, uložila ji do postýlky, políbila ji, zhasila světlo a odešla z pokoje. Ale maličká se za chvilku posadila a pozorovala. V pokoji nebylo docela tma. Z vedlejší místnosti tam pronikalo tlumené světlo a také tichý hovor.

Slovům nebylo rozumět, ale Danušku zpravidla nezajímalo, co si vedle povídají. Stačilo jí, když věděla, že jsou tam rodiče a sourozenci. S tím vědomím usínala bezpečně, pokojně, sladce. Ale dnes bylo vše jiné!

V hlavičce dítěte se honily divné myšlenky.

Ve škole si všechny povídaly o vánocích. Jedna dívenka poučila ostatní, že stromeček nenosí Ježíšek, nýbrž rodiče jej koupí na trhu jako jiné věci. A některé holčičky přisvědčovaly. Danuška mlčela; styděla se přiznat, že dosud věřila, že Ježíšek naděluje. Hned, jak přišla domů, odběhla ke služce Fáně a zeptala se jí, kde se kupují vánoční stromečky. K rodičům a k sourozencům si s takovou otázkou netroufala.

Fána byla pracovitá, dobrá, avšak trochu omezená osoba. Nemohla pochopit, proč páni tak stromeček skrývají, když přece u nich doma se s tím nedělalo tajností. Řekla tedy Daně, že stromeček je již ve sklepě a cukrovinky i ozdoby bude dnes maminka s Lidkou vázat na stříbrné nitky. Když to

chce Danuška vidět, ať jen večer vstane s postýlky a podívá se klíčovou dírkou.

Proto teď Dana sedí na postýlce a čeká. Za chvilku seskočí a krade se po špičkách ke dveřím.

Ale je v nich klíč. Vytáhne jej opatrně, a co vidí! Chvěje se na celém těle, pláč jí svírá hrdlo, ale dívá se, dívá . Ano, celá rodina sedí kolem stolu: Je tam Lidka, Maruška, Jiří, i tatínek. Ti dva stavějí Betlem, ostatní s maminkou navazují stříbrné nitky, právě jak říkala Fanča.

Proč jen všichni Danu tak podvádějí? Proč jen, proč? Proč velcí lidé klamou malé děti? Možná, že vůbec Ježíšek není. Možná, že si to lidé vymyslili jen proto, aby děti byly hodné!

Srdce dítěte sevřela krutá bolest. Zapomnělo zastrčit klíč, kleslo na zem a usedavě štkalo.

Maminka zvedla hlavu. Co to? Jako když někdo pláče? Vyskočila a spěchala do vedlejšího pokoje. Hned u dveří našla vzlykající Danušku. Pochopila rázem vše, ale dlouho trvalo, než se jí podařilo zarmoucenou dcerušku upokojiti.

Položila ji do postýlky a začala vyprávět o Ježíškovi. Dana to již věděla ze školy, ale dnes z úst matčiných to bylo zvláště krásné. Slyšela, jak se malý Ježíšek narodil, jak k němu přišli pastýři s dárky a pak východní mudrci.

„Od té doby uplynulo přes devatenáct set let, ale lidé každý rok o vánocích slaví Ježíškovo narození. Každý by mu rád přinesl dárek, jako tenkrát pastýři a mudrcové. Ale Ježíšek není již tak mezi námi, jako byl v Betlemě. Nevidíme ho, nemůžeme zlíbati jeho

ručky a dáti do nich dárky. Ale on zná naše srdce, a proto se postaral, abychom to přece mohli učinit. Poučil lidi, že když způsobí radost malým dětem v jeho jménu, přijme to tak, jako by to bylo jemu samému.

Proto všichni, kdož chtějí o vánocích Ježíška potěšit, obdarovávají jeho jménem nevinné malé děti. Položí své dárky k jesličkám pod stromeček a říkají, že jsou od Ježíška, který je posílá dětem. A když to říkají, nelžou. Neboť on dává velkým lidem sílu a zdraví, aby mohli za něho obdařit děti, které velice miluje.

Co však chceme ve jménu Ježíškově dát, neprozradíme, aby radost byla tím větší. Vždyť i ty nás někdy překvapuješ. Možná, že o Štědrém večeru uvidíme, co nám Ježíšek posílá po naší Danušce. Vidíš, jak klopíš hlavičku, že jsem to uhodla? . . . A teď, když jsi již velké děvčátko, které tomu rozumí, můžeš zdobit vánoční stromek s námi. Dnes už ne, je pozdě, ale zítra. A co vše bude pod vánočním stromkem, nevyzradíme ani my, ani Danuška. A na Štědrý den, až poklekneme u jesliček, poděkujeme Ježíškovi za vše, co nám přinesl. Neboť nyní i ty chápeš, že za to, co dostaneme, musíme poděkovat jemu . . ."

Danuška se přitulila k mamince a červenajíc se zeptala se tiše: „Maminko, nehněváš se ani ty ani Ježíšek, že jsem se dívala klíčovou dírkou?"

„Ne, děťátko, ale po druhé, když něčemu nerozumíš, přijď raději hned ke mně. Stopování není čestné a moje dceruška chce být jistě s Boží pomocí hodným a upřímným děvčátkem!"

„Ano, maminko, když Ježíšek tak rád přijímá dárky, které dáváme dětem, chtěla bych také dát něco malému děťátku."

Mamince se zalily oči slzami: „To můžeš. Ježíšek bude mít radost. Víš o nějakém chudém dítěti?"

„Ano; v naší třídě je chudá Růženka Novotných. Říkala, že nebudou mít stromeček, že na to nemají. A má ještě dvě menší sestřičky."

„Zítra spolu stromeček koupíme. Sama jej ozdobíš. Zeptáš se, kde Růženka bydlí a pozítří jí jej s Liduškou zanesete. Tak a teď hezky spi!"

Danuška spala klidně celou noc. — Tak radostných vánoc jako letos — ještě neměla.

POLIBEK

Věra oslavovala dvacáté narozeniny. Když byly podávány cukrovinky, trochu koketní Olga si vzala krásnou sněhovou pusinku, držela ji chvilku ve své jemné, pěstěné ručce a zvolala:

„Haló, hubička je na prodej. Kdo dá víc? — Po prvé, po druhé, po třetí?" Vtipné, veselé poznámky provázely tuto výzvu. A hned se začalo mluviti o hubičce, ovšem ne o té z cukru.

Tu se jeden z mladíků obrátil k Olze s otázkou: „A co by stála hubička od vás?"

Olga koketně pokrčila rameny a řekla: „Možná, že nic, to záleží na náladě!"

„Považujete polibek za věc tak bezcennou?"

„Nemyslím, že by to bylo něco zvlášť významného."

Věra se podívala na Olgu vážně: „Já považuji polibek, zvláště první polibek za věc velikou."

Olga se zasmála: „První hubička, ach, kde té je konec! Nebylo mi ještě ani patnáct let, když jsem ji dostala."

„Smím se zeptat od koho?" pronesl jiný mladík, skoro ještě dítě.

„To víte, že ne od maminky."

Jiný z mládenců, který si rád hrál na moudrého, doložil: „Vždyť na tom není nic zlého. Dnes je polibek věcí tak běžnou jako stisknutí ruky."

Věra se naň vážně podívala: „A co, až budete chtít, aby se děvče, které milujete, stalo vaší ženou, nebudete si přát, aby její první polibek patřil vám?"

Milý řečník se nějak rozkašlal a pak se snažil svůj názor ospravedlnit: „Jistě by bylo krásné, kdyby první polibek mé nevěsty patřil mně, ale konečně na tom mnoho nezáleží. I když snad přede mnou líbala jiného, neznamená to, že ho více milovala. A kdyby ho i byla milovala, hlavní věc jest, že nyní miluje mne."

„Máš pravdu, tak je to správné. Ať žije přítomnost! Kdo by se trápil pro minulost," volali ostatní.

Vtom se ozval vážný hlas muže, který dosud mlčel: „Hoši, zapomínáte, že minulost je kořenem přítomnosti. Je-li kořen ztrouchnivělý, nikdy z něho nevyroste krásný strom."

„Ach, těch několik polibků přece život nezkazí!

Vždyť to není žádná nemravnost, jen příjemný dotyk — nic více . . .“

„Ne, přátelé,“ pokračoval vážný hlas, „polibek není jen prázdný dotyk, neboť jsou v něm skryty city. Matčin polibek je jiný, než polibek sestřin nebo bratrův a polibek dvou mladých lidí je také jiný. Před ním předchází upřímná láska, která má tolik síly, že se chce zavázat na celý život. Polibek pak zpečetí tuto doživotní smlouvu dvou duší. Této pečeti se nesmí bezmyšlenkovitě zneužívat, neboť by ztratil na ceně!“

Nastalo ticho, které přerušil Věřin jemný, melodický hlas: „Myslím, že pro muže nemá polibek takový význam jako pro nás, dívky. Možná, že také ne pro všechny. Ale jistě jich mnoho smýšlí jako já. Vždyť se s posměchem říká, že romány, psané pro dívky, končí asi těmito slovy: ‚Mladý muž ji objal a políbil.‘ Román končí, jako by pak již nebylo nic. Ale pravým rozhodujícím polibkem končí jen kapitola života. Dosud bylo vše jen přípravou, očekáváním, takovým osudem Šípkové Růženky, jíž se zjevil ve snu princ. Pro něho střeží svou duši, pro něho chce zachovati své city čisté a neporušené. A když se princ jejích snů skutečně objeví, tu mu podá všechny poklady své duše a s blaženým úsměvem řekne: ‚Hleď, to vše náleží tobě. Ještě nikdo z toho nedostal.‘ Tehdy princ vděčně a oddaně s prvním polibkem přijme i příslib těch pokladů . . .“

Věřin hlas jako by přicházel s čistých výšin. Cynický úsměv na rtech mladíků pohasínal a na tvářích některých dívek plály rudé růže. Nikdo jim sice

neviděl do duše, přece však bylo zřejmo, že litují něčeho, co již nemohou dáti — i kdyby princ přišel — poněvadž to dávno ztratily a ani možná nevědí kde a s kým . . .

Chvalozpěv o prvním polibku ještě nedozněl, když do pokoje mezi mládež vstoupila teta Marta, sestra Věřiny matky, spisovatelka. Byla to jemná, duchaplná žena, která přes svých padesát let byla stále mladá a uměla být mladým lidem přítelkyní. Mládež ji měla ráda, poslouchala její slova se zájmem jistě i proto, že oblíbená autorka byla zahalena nymbem slávy. Již dlouho stála u dveří a sledovala hovor. Když ji spatřili, všichni vstali. Ona však jim pokynula, aby zůstali sedět a ujala se slova o témže předmětě.

„Polibek není opravdu jen prázdné gesto. Vždyť i při podání ruky někdy jako kdyby proběhl člověkem elektrický proud. Polibek se právě pro tento pocit stává žádoucím dívce i mladíkovi, kteří si až dosud byli cizí. Kdyby při něm nic necítili, netoužili by po něm. Ale právě proto vrhá polibek stín na čistotu duše.

Neříkejte, že se to týká vás samých, že to je tedy jen vaše starost. Když se jinoch a dívka zasnubují, vstupují třeba mimovolně do služeb věčných Božích úmyslů, poněvadž již tehdy na ně čeká někdo, kdo jim jednou se svými sourozenci bude říkat: ‚Tatínku, maminko!‘

Vy, moderní mladí lidé, kteří tady veřejně o polibku debatujete, nesmíte se horšit, že vám říkám i toto.

Moji drazí, vy špatně chápete manželství a v něm skrytý plán Boží. Myslíte, že cílem manželství jest spojení dvou lidí v zamilované blaženosti a zapomínáte, že manželství jest jen prostředkem k zachování lidského pokolení. Jedinec se tu stává spolupracovníkem na velikém díle Stvořitelově. Ale lidstvo je sobecké, pohodlné, touží po požitku a sotva by přijalo úlohu tak těžkou a odpovědnou, kdyby mu Pán Bůh nebyl dal podivuhodný, k jakékoli oběti ochotný a na těžkosti zapomínající cit, který nazýváme láskou.

Vlaštovka nepřemýšlí a nefilosofuje, ale krásně, pokojně a přirozeně plní příkaz Stvořitelův stavějíc hnízdo ne pro sebe, ale pro svá mláďata. I dva mladí lidé, když si zařizují domov, stavějí takové hnízdo. Ale je smutnou výsadou lidí, že mohou zapomenout na vážné Boží úmysly a dívají se na nejopravdovější skutečnost jako na hru, při které se může pošpinit i člověk i hnízdo.

A přece dítě, každé dítě má právo na posvátnost svého domova, na čistotu otce i matky. Má právo žádat, aby se matka k němu blížila se rty, jichž se nikdo jiný nedotkl milostným polibkem než jeho otec.

Jen si vzpomeňte na svoje matky! S jakými pocity byste přijímali jejich drahý mateřský polibek, kdybyste věděli, že ve svém dívčím věku podávaly rty tak ochotně jako ruku.

A vy, mladý muži, který jste před chvílí tak zastával právo svobodného líbání, co říkáte tomuto: Před několika dny jsem v parku viděla procházející

se dvojici mladých lidí, kteří šli přede mnou a stále se líbali, ona dívka se nápadně podobala vaší sestřičce Vlastě."

Mladík vyskočil a zapomínaje i na pravidla slušnosti, vzkřikl rozčilen: „To není pravda! Moje sestra se s nikým nelíbá. Dokažte, že to byla ona!"

Teta se usmála.

„A tak! Tedy, když jde o vlastní sestru, to již není polibek tak malichernou věcí! Ale buďte klidný! Když jsem je předešla, schválně jsem se otočila a poznala jsem, že to není Vlasta. Potřebovala jsem toho přirovnání jen k tomu, abych vyhnala zajíce z křoví. Jest vám jen ke cti, že se tak statečně zastáváte své sestry. Vy všichni však vězte, že, chce-li již bratr míti čistou sestru, mnohem více žádá dítě, aby mělo čisté rodiče!

Jakým měřítkem měříte svoje drahé, takovým hodnotíte i sebe. Když se mladí muži blíží k ženám, ať myslí na své matky a sestry. Ovšem, záleží též na dívkách, aby se samy o úctu nepřipravily.

Ostatně nepokládejte všechno to, co projevuje moderní mládež, za bernou minci. Jak jste před chvilkou viděli, každý dovede v hloubi duše ocenit bezúhonnost a čistotu, ba, tvrdím dokonce, že po ní touží.

Každý lehkomyslník má chvíle, kdy potají, aby nikdo neviděl, hořkými slzami pláče nad poskvrněnou čistotou duše i těla.

Ale nezapomínejme, že k duchovní čistotě patří i to, abychom veřejně nemluvili o věcech, které jsou skryty v nejsoukromější a v nejhlubší svatyni vlastního srdce. Nehovořme tedy už mezi sebou ani o polibku.

Když nám však někdy zbude tichá a pokojná půlhodinka, zamysleme se nad tím, co jsme právě slyšeli.

Teď však již dosti vážného rozhovoru. Vedle v pokoji čeká na vás hudba a tanec."

Mladí lidé vstávali zamyšleni a jeden z mladíků se zeptal: „A v tanci nevidíte nic špatného?"

Teta Marta zavrtěla hlavou.

„Což pak mě pokládáte za podivínku, která chce mládež zbavovat radostí života? Vždyť jsem byla také mladá a vím, že mládí potřebuje pohybu. A když se to děje podle rytmu hudby, je to krásnější a ladnější. Tanec je projevem radostného mládí. Ovšem jen tehdy, zůstane-li jen tancem, takovým l'art pour l'art. Bohužel, dnes jako by záleželo jen na těsném objetí dvou tanečníků a na pohybech, jimiž se vyzývavě uplatňují linie těla a dráždí smysly. Odpusťte, mladí přátelé, ale moderní tance nemají poesie valčíku, ani krásné nálady naší Besedy. Je to nudné a řekněme upřímně: vášnivé a odporné milkování. Slyšela jsem, že letos v zimě bude opět v módě valčík, ale ne ten starý. Horečka jazzů se šíří a pod záminkou tance svádí k objímání.

Jděte jen tančit. Ale nehledejte v tom flirt ani smyslnost a ve svém druhu vizte jen dobrého tanečníka. A nezapomeňte ani na to, že opravdu nevinný tanec vás rozveselí a naplní vaše srdce dětskou radostí. Když jí necítíte, tedy se do vašeho tance vloudilo něco, co tam nepatří. Podívejte se, děti! Je možno tancovat čistě i neslušně, právě tak jako žíti. A toto ‚čistě' nebo ‚nečistě' rozhoduje o ceně našeho života."

POMLUVA

Dívky vyšly ze školy a jako obyčejně hned utvořily několik menších skupin, které kráčely domů za veselého hovoru. Nepospíchaly příliš a když se některá měla odloučiti, bylo si teprve mnoho sdělovati. Ty poslední, které ze skupiny zbyly, nemohly se nikdy rozejíti. Právě v poslední chvíli si musily ještě říci tolik neodkladných zpráv.

Lidka se právě rozloučila s poslední dvojicí. Sotva zamířila do postranní uličky, přiběhl k ní Vláďa.

„Rukulíbám, slečno Lidko," pozdravil ji jako velkou dámu, „co myslíte, když půjdu nyní k vám, zastihnu Jiřího doma?"

Lidka se začervenala a ohlédla se, zda snad přítelkyně Jitka a Terezka zaslechly onen pozdrav. A hned si vzpomněla, co by asi řekla maminka, kdyby jej byla slyšela. Jistě by řekla: „Nechte toho ‚rukulíbání', Vláďo, na to má Liduška dosti času za tři léta." Ale maminka tu nebyla a tak Lidka hrdě přijala ten pozdrav pro dospělé. Nevěděla jistě, zda ji přítelkyně pozorují, poněvadž měly hlavy k sobě nakloněny a stále si něco šeptaly. Proto Vláďovi odpověděla prostě: „Myslím, že ano. Chodí domů obyčejně o půl druhé. Do oběda budete míti dosti času s ním promluviti, neboť tatínek přichází až v půl třetí. Tak došli až před dům Lidčiných rodičů.

Jitka s Terezkou se na sebe podívaly: „Tak co tomu říkáš? Ta nevinná Lidunka!"

„To víš teprve dnes? Ach, kolikrát už s ní šel!"

„Jistě? Tys je viděla?"

HARTON C.

„No, já právě ne, ale jiní."

„To je zajímavé. Nikdo by to do ní neřekl."

„To je pravda, takové věci nemá nikdo napsané na čele," dodala Jitka. Ale pak se podívala na hodinky a rychle se loučila:

„Již je pozdě, s Bohem!"

„S Bohem!"

Odpoledne se Terezka sešla s Janou. Vzala ji za ruku a začala tajemně: „Pověděla bych ti něco zajímavého, kdybys mi slíbila, že to nikomu neřekneš."

„Myslíš, že jsem taková klepna?"

„Ne, ale přisahej, že to s tebou umře!"

„Dobře tedy, přisahám!"

Terezka spustila: „Představ si, Lída má ctitele! Dali si dostaveníčko na rohu Jižní ulice. Ale měla smůlu. My s Jitkou jsme ji vyprovázely až na roh. Už po cestě jsem pozorovala, že se nějak chce od nás dostat, ale právě proto jsme šly stále s ní . . ."

„A byla v rozpacích, když se setkala s tím mládencem?"

„A v jakých, panečku! Naznačovala mu pořád očima, aby šel dále, ale on nerozuměl."

„A je ten hoch hezký?"

„Vůbec nic zvláštního . . ."

Druhého dne sdělovala tu novinu Jana přítelkyni Magdě, ovšem pod rouškou tajemství: „Poslyš, povím ti něco zajímavého, ale musíš mlčet jako ryba!"

„Snad ne o Lídě?"

„Ty už o tom víš?"

„Hned včera jsem se to dověděla od Jitky, když jsem se s ní setkala. Ale zdá se, že je to už stará věc."

„Ale víš, do Lídy bych nic takového neřekla. Představ si, jak vodí za nos profesorku Marketu, která jí tolik důvěřuje!"

„A jaká je koketa! Ten Vláďa R. je bratr oktavánky Betky R. Vím o něm, že chodil za jednou Betčinou přítelkyní. A teď si s ním začne ten svatoušek Lidka!"

„Jak to víš?"

„Dobře. Když měla Věra narozeniny, byli pozváni i R. Betka nemohla přijít, měla anginu, ale Vláďa přišel. Tam se s ním Lída setkala po prvé!"

„Ale, vždyť prý Lída byla s menšími děvčaty jinde, ne mezi velkými . . ."

„Jsi ty ale hloupá! Což se nemohla s Vláďou setkat, když chtěla?"

Tu se k nim připojila i Klára:

„Víte, já ji podezřívám už dlouho, ale nechtěla jsem nic říkat. Jednou jsem viděla v biografu párek a to děvče se nápadně podobalo Lidce. Nyní vím jistě, že to byla ona . . ."

Lidušce bylo toho dne nápadné, že když se o přestávce blížila k některé skupině, hned všecky ztichly, jako by si povídaly o ní. Již se jich chtěla přímo zeptat, co proti ní mají, když jí Jana zavolala:

„Liduško, ráda bych ti něco řekla, ale musíš mi slíbit, že nikomu neřekneš, že ses to dověděla ode mne. Děvčata si o tobě povídají, že míváš denně dostaveníčko s chlapcem. Už prý vás spolu viděly v parku."

Když uviděla překvapení na Lidčině tváři, honem dodala:

„Já vím, že na tom není ani slůvka pravdy, chtěla jsem tě jen upozornit, jaké jsou tvé nejlepší přítelkyně."

Lidce se po té zprávě zatočila hlava. Trvalo hezkou chvíli, než si uvědomila, jak ta pomluva vznikla. Když jí pak profesorka Marketa vyvolala k tabuli z algebry, byla chudinka tak spletená, že nevypočítala nic. Profesorka se tomu divila. Vždyť Lidka byla výborná počtářka.

Ovšem, že se mezi třiceti dívkami našla jedna, která po hodině profesorce prozradila příčinu Lidčina neúspěchu. Byla přijata dosti nemilostivě, poněvadž Marketa nenáviděla donášení. Ale v tomto případě bylo třeba celou věc vyšetřiti. Proto hned příští hodinu veřejně projednala záležitost, která prošla tolika ústy. Netrvalo dlouho a měla o všem jasný obraz.

„Je mi líto," začala, „že se něco takového mohlo stát mezi mými rozumnými žačkami. Zároveň se stydím i za celé ženské pokolení. Neboť jste opět dokázaly, jak oprávněné jsou výtky, že bez rozvahy odsuzujeme, zveličujeme, skutečnost převracíme, všechno vyštěbetáme, mlčet nedovedeme, dané slovo ani přísaha u nás nic neznamená, neznáme upřímného přátelství. Chodíte do střední školy, chcete se vědomostmi vyrovnat mužům, chcete jít s vysvědčením dospělosti na vysokou školu nebo do úřadu. Chcete být soudci, profesorkami, učitelkami. Ale jak je vidět, po prvním výslechu svědků byste obviněného odsoudily a potom byste ho prosily za odpuštění. Ve škole byste uvěřily každému klepu.

Nebo budete advokátkami, lékařkami. Víte, že se těm lidem svěřují často tajemství? Představte si, co by se stalo, kdybyste všechno vyštěbetaly. Nemyslete si, že až se vám dostane odpovědné místo, dostaví se i vědomí a cit odpovědnosti! Kdo neumí svůj jazyk krotiti ve věcech malých a bezvýznamných, nedovede to ani ve velkých.

A ještě něco: Kdyby alespoň taková klevetnice povídala pravdu! Ale to si přidá, pravdu obrátí narub. Co na příklad jste vytvořily z toho, že Vláďa, potkav náhodou Lidku, šel s ní domů, poněvadž chtěl mluvit s její bratrem.

A jak se ospravedlníte, že jste každá svatosvatě slíbila, že budete mlčet a slibu jste nedostála?

A pak se divte, že se ženám nedůvěřuje a každý se bojí svěřit jim nějaké tajemství. Vidíte, dívky, jak i vy jste přispěly k znehodnocení ženské cti.

Kdo umí opravdu mlčet, ten nemusí přisahat. Jeho prosté ‚ano' nebo ‚ne' je dostatečnou zárukou. Nic špatného o nikom nepovídejme dále, ať již nám to bylo sděleno důvěrně nebo ne.

A nyní ať se přihlásí, kdo by se chtěl ještě něco zeptat, nebo něco poznamenat. Je pravda, že čest třídy žádá, abyste mi oznámily, když máte něco proti chování některé žákyně. Ale rozumějte mi, prosím, dobře! Takové upozornění je někdy povinností, ale tajné udavačství je vždy podlost.

Co jste měly učinit v tomto případě? Především jste se měly zeptat Lidky, s kým to šla domů a proč. Její odpověď by vám vše objasnila.

A kdyby se věc zdála podezřelou, tu by měla být

Liduška upozorněna, že její jednání není správné. Kdyby to nepomohlo, pak teprv by se to mělo oznámit na příslušném místě. Ale i tehdy, to si dobře zapamatujte, mají na to právo očití svědkové a v přítomnosti obviněného, aby se mohl hájiti.

A nakonec vám musím, děvčátka, říci, že nejhorší při tom byl úplný nedostatek lásky. Když celou věc posuzuji přísněji, vidím v ní mnoho zlomyslnosti. Vždyť jste dosud s Lidkou všechny dobře vycházely a najednou jste ji šmahem odsoudily bez důvodu a bez zeptání.

Prosím vás, zpytujte se každý večer, zda jste toho dne nehřešily řečí! Byla bych ráda, kdybyste mi po čase řekly, alespoň všeobecně, jak se vám daří v provádění této důležité cvičby. Kdybyste nemohly nic svésti, pustily bychom se do práce spojenými silami.

Myslím, že Liduška odpustí svým družkám jejich omyl a nebude se na ně hněvat. Každá z nás si musí říci: ‚Což jsem se také někdy takto nezmýlila?' Jen ten má právo hodit na bližního kamenem, kdo nikdy jazykem nezhřešil. A kdo je tak dokonalý, ten právě pro svou dokonalost toho neučiní."

NEDOBŘE VOLENÉ POVOLÁNÍ

Dvě dívky se vracely z malířské výstavy. Jedna byla velmi hezká a její jasné oči se vesele dívaly na svět. Prosté šaty prozrazovaly nejen chudobu, ale i jemný vkus. Druhá měla obličej jako unavený a na rtech úsměšek. Její šaty svědčily svou módní vý-

středností, že je šila laciná domácí švadlena. Klobouček měl podivný tvar a nehodil se k té všední a silně nalíčené tváři.

A opravdu nebyla hezká ta dívka, když zlostně vybuchla:

„Já maluji mnohem lepší obrazy, než Jarka R., ale moudrá komise vytahuje jenom její — moje odstrčí — protože nemám protekci . . .“

Druhá vážně odpověděla:

„Nevím, Vilmo, zda se nemýlíš. Jarka je velmi nadaná. Všichni to uznávali již na akademii. Kdežto my . . . nezlob se, že mluvím v množném čísle . . ., my jsme jenom průměrné, prostřední talenty . .“

„Průměrné, prostřední! To je hloupá řeč! Studovaly s námi i podprůměrné. A s protekcí se i ty uplatní. Ty, Božko, můžeš být závratný talent a nikde se neuplatníš. A já právě tak . . .“

Ale Božka nesouhlasila:

„Jsi nespravedlivá, Vilmo! Také vím, že k získání výhodného místa na výstavě je potřebí protekce, ale to ještě neznamená uplatnění. K pravému vyniknutí v umění je třeba geniálnosti. Čím déle se učím a čím hlouběji do umění vnikám, tím určitěji vidím, že většina z nás přes všechno umělecké vzdělání zůstává jen řemeslníky, často jistě pilnými a dovednými, ale nikdy se nestává umělci! . . .“

„A proč jsi tedy zvolila dráhu uměleckou?“

„Proč? Právě proto, proč ty a většina ostatních. Ráda kreslím. Dovednost mé ruky byla nápadná, takže vyhlídky byly dosti slibné. Našel se i strýček, který ve mně ‚objevil‘ umělkyni velmi nadějnou.

Rodiče též věřili v můj talent, ač profesoři na akademii již v prvních letech mne příliš nepovzbuzovali. Někdy mě sice pochválili, ale dnes již vím, že úspěchu jsem dosáhla spíše usilovnou pílí než vlohami. Věř mi, že jsem prožila hodně smutných a hořkých chvilek, než jsem dospěla k tomuto poznání. Ale nyní, chvála Bohu, bouře mám za sebou a jsem klidná. Co dělat?"

„Ale já se nevzdám," vybuchla opět Vilma. „Nastoupila jsem na dráhu uměleckou a musím na ní vytrvat. Náš byt je přeplněn mými obrazy, a prodat nemohu jedinkého. Tak to nemůže zůstat, přišla bych o rozum!"

„A co mám říkat já? Ty máš alespoň domov. Tvoji rodiče tě přece ještě nějaký čas uživí. Mně otec zemřel, a matka, třebas žije na venkově, sotva sama vystačí s ubohou pensičkou. Ale já vůbec nemám chuť přijít o rozum. Mám vůli dosti silnou, abych zapomněla, že jsem se připravovala k dráze umělecké, a půjdu prostě za chlebem, jako jde tolik jiných dívek."

„Snad nepůjdeš někam k dětem za chůvu?" posměšně se zeptala Vilma, „neboť jiných vyhlídek dnes není. Bez protekce se nestaneš ani profesorkou kreslení ani úřednicí v kanceláři."

Božka se zastavila a odhodlaně, krátce prohlásila:

„Dnes vím jen to, že chci žíti a budu žíti. V zaměstnáních si nevybírám, jen když jsou poctivá."

Vilma, překvapena rázným tónem Božčiným, zeptala se jemněji:

„Máš již vyhlídku na nějaké místo?"

Božka se trochu rozmýšlela a pak řekla:

„Víš, moje maminka se dobře zná s rodinou jistého velkostatkáře. Bratr pánův je profesorem mediciny zde v městě. Jmenuje se doktor Lazovský. Dali mi doporučení k němu, že mi jistě pomůže. Je to velmi moudrý a dobrý muž. Uvedl mě do své rodiny a slíbil mi, že mi něco opatří. Zatím mi nabídl místo uvaděčky ve své ordinaci."

Vilma zděšeně pohlédla na svoji družku:

„A ty jsi to přijala?"

„Ano a ještě jsem mu upřímně poděkovala za jeho starostlivost."

„Ale, Božko, jak se můžeš tak snižovat, ty, umělkyně? Raději bych zemřela hladem, než bych přijala takové místo!"

Božka se usmívala:

„Tušila jsem to, proto jsem s tebou o tom nechtěla mluvit. Takové jste skoro všecky. Myslíte si, že náš akademický diplom zčervená hanbou, když si nevyděláme chleba uměleckou prací. Nedostatek nadání jest sám v sobě naší tragedií. Vy ji však ještě zvětšujete svou nerozumnou a neoprávněnou hrdostí."

Vilma vybuchla vášnivě:

„Proto jsem se tolik učila, proto jsem snila o umělecké slávě, abych teď zapisovala jména do knihy a rozdávala čísla? K tomu by mi byla stačila obecná škola!"

„Ale, Vilmo, ty opravdu nechceš nic pochopit. Vždyť zde již nejde o to, zda máme místo, přiměřené svému vzdělání, nebo nějaké podřadnější. Zde

běží o to: buď se uskrovníme, nebo zemřeme hladem i se svými uměleckými sny. Já jsem se již rozhodla. Chci žíti! A jsem přesvědčena, budu-li se takto přičiňovat, že mi Bůh pomůže. Je jisto, že jsem špatně zvolila své povolání. Ale když silnou a nemilosrdnou rukou zničím všechny své sny, jistě dříve nebo později najdu nový cíl. Čekárna profesora Lazovského bude jen předsíní mého života. Jsem mladá a zdravá, miluji práci a pevně důvěřuji v Boha . . ."

Po několika měsících se naše malířky opět setkaly. Nebylo to však na výstavě uměleckých obrazů, nýbrž v nemocnici. Vilma se pokusila o sebevraždu. Nezdařila se jí. Nyní leží těžce nemocná, ale při tom mnohem čilejší, veselejší a důvěřivější než tehdy . . .

Božka se dočetla v novinách o činu nešťastné přítelkyně a přišla ji navštívit.

„Jak ses jen mohla něčeho takového odvážit?" zeptala se a hlas se jí chvěl upřímným soucitem. Nelitovala ani tak churavého těla, jako spíše ubohé duše, která chtěla tak násilně zasáhnout do plánů Prozřetelnosti.

Vilmě se zalily oči slzami. Za chvilku odpověděla:

„Byla to zdravá lekce. Teprve ve smrtelné úzkosti jsem poznala cenu lidského života, ba zamilovala jsem si jej a péčí ctihodné sestry, která mě s takovou láskou ošetřuje, jsem poznala i Pána Boha. Božko, dopřeje-li mi Bůh zdraví, budu pracovat jako ty."

UMĚNÍ ŽÍTI

Jednou večer seděla rodina Lazovských pohromadě. I teta Marta byla s nimi. Za řeči se obrátila Věra k otci s otázkou:

„Tatínku, nedávno jsi pravil, že Boženka dokonale rozumí umění života. Jak jsi to myslil?"

„Že vždy si nalezne cíl, pro který je radostno pracovat. Ztratila víru ve své umělecké poslání, ale nermoutí se pro to. Hledá jiný životní cíl. Možná, že v srdci doufá, že se jednou splní poslání, které má na světě jako žena, ale také počítá s tím, že se tyto její naděje třeba nesplní. A proto se nikdy nezhroutí."

„Představovala jsem si umění žíti jinak," usmála se Věra, „domnívala jsem se, že takovým umělcem je, kdo dovede nejvíce vytěžiti z jeho krás. Tím nerozumím požitky bez ohledu na lidské i božské zákony, jak se to dnes chápe. Myslím jenom na požitky ušlechtilé a na to, co právem slove krásné. U mne je umělcem života ten, kdo chápe přírodní krásy i umění, ať je to umění výtvarné, hudba nebo básnictví, kdo cestuje a snaží se poznati vše, oč má zájem, kdo si vybuduje krásný a útulný domov, kdo má dobré přátele — zkrátka — kdo z hlubin života dobývá, co je v nich krásné a dobré . . ."

„Kdyby lidé, kteří takto žijí, byli spokojeni a blaženi," odpověděl doktor Lazovský, „dal bych ti rád za pravdu. Ale zkušenost mluví jinak. Nejšťastnější nejsou ti, kdo mají vše, co si lze za peníze opatřit, nýbrž naopak ti, kdož se dovedou přizpůsobiti život-

ním poměrům. Proto pokládám za umění žíti schopnost přizpůsobovat se!"

„Ale, tatínku, nemyslila jsem na požitky, které možno koupit za peníze, nýbrž na to, aby člověk byl duševně tak vyspělý, aby dovedl využít krásy, kterou život podává."

Tu se k debatě připojila paní Lazovská:

„Věrka opravdu není příliš vzdálena od správného chápání života. Vždyť vše kolem nás je plné krásy. Kolik lidí se však na ni ani nepodívá! Kdybych mohla rozhodovat, postavila bych při výchově mládeže do popředí literaturu, hudbu, výtvarné umění, poznání přírody, a potom teprve ostatní předměty. Myslím ovšem jenom na školy střední, ne na odborné. Vím z vlastní zkušenosti, jakou pomocnicí je člověku v těžkých životních chvílích mysl, vnímající krásu a dobro života. V nemoci a ve strastech na příklad oblaží dobrá kniha. Chmurnou, zoufalou náladu, stejně jako bouřlivou vášeň zkrotí krásná hudba. A znavené nervy se znovu vzchopí kouzlem přírody. To vše je ale možné jenom tehdy, když je půda připravena. Kolik žen, zničených ustavičným hledáním požitků (často nízkých), by se bylo zachránilo, kdyby byly bývaly vychovány k tomu, aby hledaly radost a zábavu jen v tom, co je opravdu krásné . . . A nezapomeňme na práci! Když je řeč o umění žíti, tedy vložme do toho rámce celý život. Podstatnou jeho složkou jest práce. Kdo pracuje jen pro chléb, kdo mrzutě vleče okovy, ten neví, co je umění žíti. Stane se, že každý nemůže konat práci, která by se mu líbila. I v tom případě je třeba pro-

měnit nutnost v ctnost a plnit povinnosti co nejsvědomitěji. Po nějakém čase nechuť pravděpodobně zmizí."

„Zdá se mi, že v tom je klíč k životnímu umění," pravila teta Marta, „když i ze zla umíme čerpat podněty k dobru.

V umění je soulad. V hudbě je to harmonie hlasů, v malířství harmonie barev, v životě pak vyrovnanost duše. Harmonická duše pozná ihned každý špatný, falešný tón a přičiňuje se, aby zmizel. K tomu je však zapotřebí, aby se člověk stále klidně pozoroval, aby byl stále ‚doma', jinak řečeno, aby byl soustředěn a žil v přítomnosti Boží.

Tedy ne budhistická lhostejnost, vlastně necitelnost, jak se někdy lidé domnívají. Z té nikdy nevykvete umění života."

„A což, když někdo nemá takové rovnováhy? — V které škole se jí naučí?" zeptal se Jiří.

„Ve škole živé víry. Kdo věří, nemůže být beznadějně nešťastný. Nejtruchlivější události tohoto života pozbývají hrůzy ve světle věčnosti. — Zemřel snad, koho jsem milovala? Věřím, že se s ním dříve nebo později shledám. Zklamala jsem se v někom? Doufám, že smutek můj pod zorným úhlem věčnosti brzy pomine. — Lidé mne nechápou? To jen v čase, který rychle plyne. Ale Pán Bůh ví, kdo jsem. — Souží mě nemoc? Oslabené tělo nebude již trpěti. Život časný jest jako okamžik proti věčnosti. — A tak mohu bojovat proti všem bolestem života. Hle, těžiště! To udrží rovnováhu mého života.

Nevěrci řeknou, že je to autosugesce. A kdyby to

opravdu nebylo nic více, neměli bychom se toho i tehdy uchopiti oběma rukama? Vždyť v lékařství je sugesce uznávaným lékem. Že jí duše zdravé nepotřebují? Ukažte mi tak zdravou duši, kterou by nic — ani dobré ani zlé neotřáslo.

Pyšný člověk řekne: ‚Já jsem pánem přírody. Pomalu spoutám její síly; kdo se proti mně postaví?' Ale přírodní síly i Bůh mu odpovídají:

Hory se řítí, rozpoutané živly ničí lidskou práci a člověka samého přemáhá smrt. Je možno to vše unést bez víry?

V dětství jsem byla velmi zbožná. Tak nás vychovali. Ale přišlo bujné mládí s knihami a s divadlem — a do duše se vplížily pochybnosti. Byla bych jistě zahynula, kdybych si nebyla povšimla slabé, v hloubi duše doutnající jiskérky. Časem vzrostla v oheň, který dnes hřeje nejen mne, ale všechny, kdož u mne hledají pomoci.

Věřící člověk ví, že není středem světa. Ví, že se vše netočí kolem něho, nýbrž že sám se musí přizpůsobit. Kdo to dobře umí, je do jisté míry umělcem života. Lidé ho mají rádi, poněvadž ví, kdy je třeba mluvit a kdy mlčet, dovede se radovat s radujícími a plakat s plačícími, je-li potřebí, dovede i vésti, pilně pracuje, ale dopřeje sobě i jiným také času k odpočinku. Jen jedno zavrhuje a odmítá: beznadějnou zoufalost.

A ještě krásnějším květem životního umění jest to, o čem hovořila Věrka a její maminka, totiž správné využití života.

Podle mého názoru není třeba tak zdůrazňovat

MÁRTON·L·

umění ve výchově, poněvadž k tomu, abychom dovedli žíti, jest především potřebí praktických vědomostí. Ale jistě je nutno, aby se více ukazovalo, co vpravdě tvoří krásný život a jak k němu dospět. Vždyť život bez krásy by byl jako poušť."

SAMOSTATNÁ ŽENA

Paní Lazovská držela v ruce dopis a zamyšleně hleděla před sebe. Skoro se lekla, když ji manžel zezadu objal a vesele zvolal: „Dobré jitro, Irmo!"

Místo odpovědi mu podala dopis: „Podívej se, píše mi Marie, bude se vdávat."

Sotva doktor Lazovský zběžně přehlédl obsah dopisu, zvolal:

„Ale to je hrozné! Za takového podvodníka?"

Paní Lazovská se udiveně otázala: „Ten Jaromír H., že je podvodník?"

Když z vyprávění svého muže poznala, že se nemýlí, odhodlaně prohlásila:

„Půjdu k Marii. Jistě nemá, chudinka, ani tušení, co jí hrozí. Musím ji na to upozornit, aby si nezničila život. Ale že ona se chytila do takových osidel! Ona, takové rozvážné, prozíravé, čisté děvče. To nemohu pochopit . . ."

Doktor Lazovský jemně pohladil svoji choť po vlasech, mezi nimiž se již leskly první stříbrné nitky:

„Ano, moje drahá, to dosvědčuje, že i samostatná a uvědomělá žena ztroskotává na jednom místě, a tím místem je srdce."

Všichni, kdož znali Marii V., shodovali se v tom, že je to moderní dívka reálního smyslu pro život, ideální přesnosti a obchodního ducha.

Její otec byl váženým měšťanem dvacátého století, ale svými životními názory pevně tkvěl ve století devatenáctém. Zdědil je po otci s dobře prospívající tiskárnou. Své dvě děti, hocha a děvče, vychovával v témže duchu. Když mu zemřela žena, svěřil dceřinu výchovu klášteru, kde se jí dostalo nejen vědomostí, ale i pevného mravního základu.

Později na otcovo přání vykonala maturitu na obchodní akademii a pak pracovala v otcově kanceláři.

Ale nebyla spokojena. Prosila otce, aby jí dovolil vychodit průmyslovou školu. Život však zhatil její plány. Bratr zemřel na chorobu, kterou si přinesl ze světové války a nežli uplynul rok smutku, ranila otce srdeční mrtvice. Marie zůstala sama. Na radu matčiny přítelkyně z mládí, ale vlastně z vlastní iniciativy převzala vedení otcovy tiskárny. Vpravila se brzy do nového povolání, neboť jí pomáhal věrný, starý vedoucí úředník firmy a pak měla odborné vědomosti. Brzy si lidé v městě o ní vyprávěli jako o novém typu moderní ženy, která spravuje podnik s mužským rozumem a s ženskou vynalézavostí i trpělivostí, a která nedovolí srdci, aby se pletlo do věcí, které mu nepatří... Za několik let zavedla v tiskárně tolik prospěšných novot, že by byl otec svůj podnik nepoznal, kdyby byl vstal z hrobu.

Na vlastní osobní život jí opravdu nezbývalo času. Dopřála si jednou za čas koncert nebo divadlo, tu a tam se sešla s přítelkyní a v mrtvé sezoně cesto-

vala. I to si však dovedla zařídit tak, že zotavení spojila se zájmy obchodními.

Srdce nemělo dosud valnou úlohu v jejím životě. Obchod to ani nedovolil.

Ale jednou přece promluvilo. Při obchodním jednání se seznámila s vážným, inteligentním mužem. Ze seznámení časem vzniklo přátelství a tak se stalo, že někdy mluvili též o jiných věcech než o obchodě.

Ale Marie se měla na pozoru, aby ani v nejmenším neprozradila, co se děje v jejím nitru. Přece však onen muž čím dále tím určitěji ovládal její srdce. A přišel čas, kdy se nemohla dočkat, až se objeví ve dveřích kanceláře. Když se pak skláněla nad sloupci číslic v obchodních knihách, často podivnou hrou fantasie místo nich vídala rysy mužské tváře a nezaháněla toho přeludu . . . Neboť tehdy si už byla vědoma, že její srdce promluvilo. Avšak jednoho dne přišel onen muž záře štěstím a ukazuje zásnubní prsten, vyprávěl jí o své snoubence. Tehdy se rozplakala žena v duši Mariině. Ale poněvadž byla zvyklá se ovládat, usmívala se a blahopřála mu.

A pak hovořili jako jindy a on slíbil, že přivede svoji nevěstu, aby v Marii uzřela vzor ženské energie a samostatnosti. Tedy energii a samostatnosti se má od ní učit ta dívenka? — Proč si tedy nezamiloval ji?

„Je tak podivné," řekla potom nahlas, „jak dva cizí lidé spojují svůj osobní odlišný život v manželství . . ."

„Ano," odpověděl muž, „to je také v manželství nejtěžší otázkou. Dovedu si představiti šťastné man-

želství jen tam, kde individualita jednoho je odkázána na podporu druhého, silnějšího. Ze dvou nepoddajných, tvrdých povah nikdy nemůže vzniknouti šťastný svazek. Vás na příklad si těžko představím jako manželku."

Na udivený pohled Mariin vysvětloval:

„Vy jste vtělená ráznost a sebevědomí, nepotřebujete vůdce, vždy víte, co máte dělati. Vedle vás by byl muž jen jako ‚manžel královny' a k takové úloze v manželství se odhodlává jen slaboch, nebo člověk krajně vypočítavý. Všeobecně hledá muž takovou ženu, která by k němu vzhlížela s úctou, přijímala jeho rady a potřebovala jeho opory."

„Ale to dnes mužové nenajdou takových žen. Dnešní dívky už nejsou loutky, které by čekaly na to, aby je muži rozmazlovali a hráli si s nimi. Dnešní dívka chce býti mužovou družkou v nejvznešenějším smyslu slova."

„Máte pravdu. Dnešní dívka je jiná, než bývala dříve. Mužové to vědí a váží si toho. Dělí se s ní o starost a často i o práci, ale vůdcem přece jen zůstane muž. Neboť nadarmo Bůh nestvořil muže tělesně i duševně tvrdšího, pevnějšího, nadarmo mu nedal ruku, hodící se ke kormidlu. A žena . . ., můj Bože . . ., přece vám nebudu opakovat, co básníci, vědci, psychologové i lékaři milionkrát o ní napsali. Obsah toho je, že i samostatné, vzdělané a moudré děvče naší doby, chce-li být úplně šťastné, musí svoji ruku vložiti do ruky mužovy s vědomím, že muž je sice vůdcem, ale že teprve její zásluhou a s její pomocí budou jeho práce a jejich život dokonalé."

„A myslíte, že bych nebyla schopna ani takové pomocné práce?“

Usmál se: „Což o to. Pomáhat umíte. Víte ale, tak shora dolů, jako mocný slabému, jako dospělý dítěti . . .“

„Asi máte pravdu. Jest tedy údělem silné ženy, aby šla životem sama!“

Od té rozmluvy se ta věta stala jejím životním heslem. Nikdo nevěděl, že nevzniklo v hloubi duše, ale že bylo vytvořeno rozumem a silnou vůlí.

A zvolna zapomínala a žila klidně do svého dvaatřicátého roku. Tehdy se jí zmocnila podivná tesknota. Když spatřila malé dítě, zabolelo ji srdce. Zcela jistě ji bolelo. Večer, jdouc po ulici, hleděla do osvětlených oken a hádala, zdali tam bydlí šťastní lidé. Pozorovala ženy, s nimiž se setkávala, a chtěla z jejich tváře vyčísti, zda jsou provdány nebo zda jsou tak osamělé jako ona.

A tehdy potkala Jaromíra H. Její dobré srdce se slitovalo nad jeho dobrodružným životem. Vzdělaný ten člověk z nedostatku zaměstnání propadl zlé společnosti — zadlužil se — potom opět našel místo — byly mu svěřeny peníze — nastalo nešťastné zauzlení — kombinace — dohady — a obvinění z proněvěry. — Marie byla přesvědčena, že je možno toho člověka zachránit před úplným zpustnutím, pozvednout jej k sobě a poskytnout mu řádnou práci. Tím chtěla i svůj život vysvobodit z prázdnoty, která nemá cíle. A když potom na jeho otázku, zda se odváží spojit svůj život s jeho, odpověděla „ano“, již věděla, že soucit, který se s počátku ozýval v jejím srdci, se

změnil ve vážnou příchylnost . . . ba, marně by to tajila — i v lásku.

A nyní proti ní sedí paní Lazovská, přítelkyně její zemřelé matky a chce ji mermomocí přesvědčiti, že člověk, kterého miluje, je lotr.

„Ne, není pravda, že zpronevěřil peníze," hovoří Marie hlasem, v němž se chvěje vzrušení, „vím o všem. Mně nelže. Stal se obětí nešťastných chyb v rozpočtu, možná i své malé nedbalosti . . ."

A když jí paní Lazovská podávala důkaz za důkazem, takže musela uznat jeho vinu, tu zvolala zoufale:

„Dobře! Řekněme tedy, že je defraudantem. Ale i pak se stanu jeho ženou, neboť mne potřebuje tím více. Miluje mě. Utekl se ke mně jako k poslednímu útočišti, beze mne bude ztracen, možná, že se stane sebevrahem a já na tom budu míti podíl . . ."

„Ale, Marie, že by sis tak chtěla zkazit život? Vždyť ten člověk nemá na svědomí jen tento podvod. Ty nevíš o něm všechno! Když se mu dostane do rukou více peněz, bude ještě lehkomyslnější. A nepodaří-li se mu uniknout rukám spravedlnosti, jednoho dne ho zavrou."

„I to snesu!"

„Ty, možná, ano. Ale co řekneš svým dětem, kterým jsi vybrala takového otce? Nebudeš se moci vymlouvat, žes ho neznala! Nebojíš se takové odpovědnosti?"

„Svým dětem?" Marie se zarazila. Jen chvění prozrazovalo, jak těžký boj bojuje. Potom zdvihla hlavu a nejistě se podívala na Lazovskou. Ta po-

chopila, oč prosí ty oči. Marie stále ještě doufá, nemůže se rozhodnout.

Tu se paní Lazovská odhodlala zasadit jí poslední ránu. Sklonila se k Marii a zašeptala: „Je mi tě tak líto, když vidím, jak trpíš, ale nesmím tě ušetřit nejtrpčí pravdy."

„Co horšího mi ještě můžeš říci?" ptaly se zoufale oči Mariiny. Rty se ani nepohnuly.

„Ten člověk tě nemiluje. Před několika dny hýřil po celou noc se svou milenkou v baru. Byl již opilý a nahlas jí sliboval, že nyní bude vše jiné. Přižení se do velkého obchodu. Potom jí zařídí krásný byt a budou spolu cestovat. Žena ať prý vede obchod dál, jako jej vedla doposud. Přece prý jen tak zadarmo nepřivede pod čepec starou pannu? Odpusť mi, Marie, že ti to musím sdělit, ale slyšeli to jiní lidé — naštěstí nikdo nevěděl, o koho jde."

Marie byla se svou duševní silou u konce. Z očí jí vyhrkly slzy a za chvíli křečovitý pláč otřásal celým jejím tělem.

Člověk dovede obětovat rodinné štěstí, čest, budoucnost, dokud je očarován kouzelnými slovy: On mě miluje! — Nyní kouzlo zmizelo a zbyla jen špinavá a drsná skutečnost.

Paní Lazovská věděla, že už není potřebí slov. Marie byla těžce zraněna v hloubi duše.

MARTON·L·

NERVOSNÍ

Průvan přibouchl dveře. Olga sebou trhla, ale četla dále. V kuchyni spadla poklička. Toho již nervosní čtenářka nesnesla. Odhodila knihu a běžela do kuchyně. Ani si neuvědomila, jak při tom třískla dveřmi.

„U nás aby se člověk zbláznil!“ zvolala. „Celý týden pracuji a když si alespoň v neděli chci odpočinout — jen samé rány a bouchání!“

Její maminka, stojící u plotny, klidně odpověděla:

„Když mi bylo dvacet let jako tobě, to jsme se se sestrami nejvíce mrzely, když bylo doma příliš ticho, a ne, když tam byl hluk. A když jsme měly ticha právě dost, postaraly jsme se o důkladnou změnu.“

„Ach ano, když ti bylo dvacet let, tehdy chodilo vše jinak. To se mládež ještě bavila a užívala světa. My však musíme pracovat!“

„Víš, drahé dítě, my jsme tehdy pracovaly více než vy dnes, ale konaly jsme práci zdravou. V tom je ten rozdíl. V našem domě, u něhož byla zahrada, se vstávalo v šest hodin. Uklízely se místnosti, metl se dvůr, pak se pracovalo v zahradě, krmila se drůbež, šlo se nakupovat; potom jsme vařily, po obědě jsme umyly nádobí a šily jsme. V měšťanské rodině, jako byla naše, bylo by bývalo hanbou mít služebné děvče, když byly v domě dvě dospělé dcery. Ale my jsme se za domácí práci nestyděly. Více jsme jí vydělaly a více ušetřily, nežli ty se svými čtyřmi sty měsíčně. Ale ovšem, kdybys ty, kterás vychodila ob-

chodní školu, na něco v domácnosti sáhla, snad by strop spadl.

Olga si zacpávala uši.

„Zase ta stará písnička! Znám ji už zpaměti! Teď přijde, že jste všechny byly veselé, zdravé a svěží a o nervose jste věděly jen z románů. Ale i v románech trpěly nervosou jen vznešené dámy, které neměly nic jiného na práci. Že to dobře umím? Ale chtěla bych slyšet něco nového. Vlastně nechci slyšet nic. Toužím jen, abych si mohla spokojeně číst."

„Něco nového jsi chtěla slyšet? Tedy: Dej si na dveře těžké závěsy!"

Olga se dala do pláče.

„Celý týden vysedávám v kanceláři u stroje a píši nebo počítám, abych si vydělala ubohých čtyři sta korun, které nestačí ani na šaty. Nervy mi již vypovídají službu při té jednotvárné, duchamorné práci a doma se mnou takto zacházejí!"

„Nebuď nespravedlivá, Olgo! Zkoušela jsem to s tebou také jinak. Jen si vzpomeň, jakou láskou a něžností jsem tě obklopovala. Jak jsem tě šetřila a snažila jsem se, aby ses ve volných chvílích dobře pobavila. Ale tys mě vždy odmítla. Něžnost jsi nazývala mazlením, které už není pro dospělou dívku. Jindy jsi odsekla, že jsi nemocná. A když jsme se ti s otcem chtěli postarat o vhodnou zábavu, prohlásila jsi, že nikoho nepotřebuješ, že jsi moderní děvče a půjdeš sama svou cestou.

Milé dítě, i nejsilnější provaz se přetrhne, je-li přetížen. Nediv se, že se přetrhla i nit mé trpělivosti. Vidíš, již tě nechávám, abys kráčela sama cestou.

Jen zdaleka tě provází moje starostlivá, strachující se láska. Ale tolik alespoň od tebe žádám, abys i ty mne nechala pracovat. Snad nechceš, abych měla v kuchyni koberce, aby pokličky spadly do měkkého a abych neotvírala okna, aby snad průvan nepřirazil dveře a nevyrušil tě ze čtení.

Tvůj otec, tvoji bratři studenti a zajisté i ty potřebujete čistého bytu a dobré stravy. Proto obstarávám domácnost sama a mám jen posluhovačku. Možná, že bys byla méně nervosní, kdybys mi alespoň v neděli dopoledne trochu pomohla při vaření, místo aby sis unavovala nervy hověním své čtenářské vášni!"

Olga se obrátila k mamince zády a odcházela. Matka si pak vzdychla a nebránila slzám, aby ulevily jejímu hoři. —

V předsíni zazvonil zvonek. Olga se ani nehnula.

Rozmrzele řekla: „Volno", když uslyšela po chvilce zaklepat na dveře. Dovnitř se vhrnuly tři veselé, zdravé dívky, její družky z kanceláře.

„Pojď s námi na kluziště! Rychle, oblékej se! Pospěš si!" volaly jedna přes druhou a zvonily bruslemi.

Olga se trpce usmála, vše v ní opravdu vřelo. A nebylo také divu! Právě když je v nejlepším, přijdou ji rozčilovat.

„Jste hodné, že jste na mne myslily, ale nepůjdu s vámi; jsem unavená, nervosní. Raději si doma odpočinu a něco si přečtu."

„Ty nešťastnice," vyhrkla jedna z nich, „jsi nervosní, protože pořád sedíš!"

„A od ustavičného sedění jsi též unavená. Pohyb by tě vyléčil!“

„Zvláště na čerstvém vzduchu,“ doložila třetí. „Podívej se jen, jak sluníčko svítí, jak je obloha modrá a jak se sníh třpytí! Že tě to neláká ven? Bylas již na mši svaté?“

„Ne, ještě nebyla,“ přiznávala se Olga trochu rozpačitě. „Půjdu až na půldvanáctou.“

„Nic na půldvanáctou,“ spustily všechny tři. „Teď hned půjdeš! My právě přicházíme z velké. Za chvilku začne tichá mše svatá. Půjdeme s tebou. A potom zůstaneme až do dvou na ledě. Všem nám to doma dovolili, ale o půl třetí musíme být u oběda.“

Olga posměšně poznamenala: „To jste ještě takové děti, že musíte mít ke všemu zvláštní dovolení?“

Dívky se na sebe podívaly. Všechny byly úřednicemi, ale nikdy je nenapadlo, že by je jejich zaměstnání mělo osvobozovat od zachovávání domácího pořádku.

„Ovšem,“ odpověděla jedna z nich, „neodcházíme bez dovolení. Já bych na příklad ani nemohla. Jsme doma dvě sestry a v neděli střídavě pomáháme mamince. Dnes mám volno já, příští neděli sestra.“

„Já bych se nevzdala společného nedělního oběda za nic na světě,“ řekla druhá, „neboť je to jediný den v týdnu, kdy jsme všichni pohromadě. Vždycky si toho máme tolik povídat, že bychom mohli obědvat do večera.“

Třetí již měla řečnění dost a zvolala: „Pojďme, čas utíká! Když Olga nechce s námi, ať zůstane

doma. Brzy bude její obličej hráti duhovými barvami! Ale o gustu nelze disputovat."

„Jak to?"

„Nu, oči má už červené od ustavičného čtení, její pleť je bílá, skoro průhledná, a pod očima má modré kruhy, poněvadž sebe i jiné trápí."

Veselý trojlístek se šibalsky usmál a podnikl poslední útok.

Jedna z nich začala s velikým pathosem:

„Pohyb je zdraví,
zdraví je veselá mysl,
veselá mysl je krása!
Ty, Olgo, nechceš být krásná?"

„Ne," odsekla čtenářka zatvrzele.

Dívky se obrátily a odcházely. V předsíni na ně čekala Olžina matka.

„Nepodařilo se vám ji vylákat?"

Když uslyšela zápornou odpověď, odcházela zvolna do kuchyně, ale dveře zavřela tiše, tichounce . . .

MYLNÉ NÁZORY

Když teta Marta, která měla známý spisovatelský pseudonym Amika, vstoupila do budovy, v níž se scházívalo Sdružení moderních dívek, slyšela křik rozčilených hlasů:

„Vystoupíme ze spolku! Vždyť je tu jako ve výchovně starých panen z XVIII. století!"

„Asi podle tvých názorů, ale my si to nemyslíme!"

„Snad by sis přála, aby zde byla přípravka pro dámy z polosvěta, ne?"

„Ne, zde se nemluví ani o starých pannách ani o ‚dámách z polosvěta', tady jde o práva moderní ženy, o to, zdali je mravnost právem, či povinností."

„Mravné jest to, co za mravné uznám!"

„A co, když já totéž považuji za nemravné?"

„Ale, přestaňte, vždyť jde o čest našeho spolku!"

„Prosím tě, co je čest spolku? I ta závisí na tom, co za čest spolku pokládám."

Amika vstoupila a žádala o slovo. Křik se ztišil, dívky spisovatelku uctivě pozdravily a nabídly jí místo.

„Snad jsem přišla nevhod. Zdá se mi, že jsem vpadla do hádky."

„Mluvily jsme o tom, paní spisovatelko," vysvětlovala jedna z dívek, „že naše členka Helena N. žije ve společné domácnosti s jistým umělcem. Právě nyní členky podaly návrh, aby byla ze spolku vyloučena, ale naše názory se zde velmi různí. Některé říkají, že naše sdružení nemůže trpět mezi svými členkami takové, které pohrdají zákony mravními, jiné míní, že Helena nejedná nečestně, nýbrž jest dítětem dneška a proto nemáme práva, abychom ji vylučovaly. Ráda bych věděla, paní spisovatelko, jak vy se na věc díváte, vždyť jste byla vždy naší laskavou protektorkou a přítelkyní."

„Předně navrhuji, aby byl spolek rozpuštěn, neboť se v něm objevují názory tak rozdílné, že nemohou žít svorně pod jednou střechou a nemohou posloužit společnému cíli."

„To znamená," zeptala se jedna z dívek, „že co je mravné, nemůže být moderní a co je moderní, nemůže být mravné?"

„Ale to naprosto ne!" odpověděla Amika, „jedno nevylučuje druhé. Naopak, jest naší snahou, aby z moderního života nezmizela mravnost a aby mravnost nebyla pokládána za zaostalou nemodernost. Ve vašem případě nejde o to, zda Helena je nečestná nebo moderní. Vždyť člověk může být moderní a při tom čestný, ale může být i moderní a nečestný. Ale stejně tak může být čestný nebo nečestný, i když je nemoderní. Raději mi odpovězte na tuto otázku: Proč by nebylo i dnes nemravné, co za takové uznávali všichni kulturní národové, zvláště po přijetí křesťanství?"

„Ach, na to je snadná odpověď," pronesla jedna dívka. „My jsme osvícenější než byli staří a nedbáme různých předsudků, kterým oni říkali mravnost."

„Povězte mi, drahá slečno," řekla Amika, „přijímá váš spolek za členy také pouliční dívky?"

„Jak to ráčíte myslit, paní spisovatelko?" zeptala se dívka nepříjemně dotčena.

„Nu, proč se zlobíte," na oko udiveně se ptala Amika. „Je-li mravnost jen předsudkem, tedy ani lehkým ženštinám se nesmí říkat nemravné. Mají jen méně předsudků než vy, to je všecko."

„Ale prosím," rozčilovala se jiná členka, „je přece veliký rozdíl v tom, činit něco z lásky nebo za peníze!"

„Ano, ano," přisvědčovaly ostatní.

„Ach tak, vy tedy uznáváte, že pohnutky mění hodnotu skutků. Vidíte, teď se naše názory shodují. Útěk Heleny a její žití s umělcem je nemravné, protože jeho cílem není úmluva na celý život, založení rodiny a výchova nového pokolení, nýbrž jen ukojení pomíjivého citového vzplanutí, uspokojení žádostivosti. Spojení těchto dvou lidí, posvěcené před Bohem i před lidmi svátostí manželství, by bylo mravné . . ."

„Ano, připouštím, že je v tom mnoho pravdy," ozvala se jiná členka, „ale je statisticky dokázáno, že nás žen je více než mužů. Z toho vyplývá, že všechny ani nemůžeme uzavřít opravdové manželství. A proto nemáme již právo ani na lásku? Proč bychom nemohly i my žíti tak svobodně jako muži?"

Na rtech spisovatelky se objevil smutný úsměv:

„Vidíte, vy moderní mladé dámy, jak nesamostatně myslíte. Bez rozmyslu a bez kritiky opakujete hloupé a bludné fráze, které jste kdovíkde slyšely nebo čtly v novinách. Ale, povím vám povídku:

V jednom hospodářství žilo mnoho krásných bílých holubů. Jednoho jitra se všichni slétli a založili První moderní spolek holubů.

Při první schůzi jeden holub vystoupil a začal řečniti:

‚Velevážení, milí druhové! Založením tohoto spolku začíná pro nás nová doba. Dost již dřívějšího skromného holubího života, dosti našeho uskrovňování se v holubníku i stále stejné stravy! My přece nejsme méně než ostatní drůbež, proč bychom si nemohli hledat potravu na smetišti jako ona? Potom

jsou na dvoře prasátka. Těm je dovoleno, aby se koupala v blátě a nás odtamtud vyhánějí, do omrzení nám připomínajíce pověstnou čistotu holubů. My, osvícený národ holubí, víme, že tato čistota je jen předsudkem, který nás připravuje o požitek koupele v kalu. Navrhuji, abychom na nikoho nedbali, o nic se nestarali, nýbrž hledali si zrní na smetišti a koupali se v kalužích.'

Návrh byl jednohlasně přijat hlasitým vrkáním... A konec? Dovedete si jistě představit bílého holoubka, vykoupaného v blátě!"

Než byla povídka u konce, ubylo posluchaček nápadně. „Vzpomněla jsem si, že na mne doma čekají..." „Škoda, nemohu tu déle zůstati..." „Už je tak pozdě? Musím honem domů."

Mezi zbylými vynikala hezká, inteligentní dívka. Ta se pojednou hlasitě rozesmála a obrátila se ke spisovatelce se slovy:

„Povídka splnila své poslání a jak se zdá, některých se dotkla na nejcitlivějším místě. Pravda bolí. Náš spolek je skutečně nutno rozpustit. Já už vystupuji."

„Já také, já také," ozvalo se s několika stran.

„Paní spisovatelka má pravdu. Na odporujících si životních názorech nelze nic zbudovat. I v algebře se plus a minus ruší..."

„Ale když jsme tu tak zbyly jako nový ‚Spolek pozůstalých'" — pravila opět hezká dívka hledíc na spisovatelku — „ráda bych se ještě něco zeptala. Nechci hledati zrní na smetišti, ale nemohu pochopit, proč bychom nemohly hledati obživu v někte-

rém čestném zaměstnání? Je pravda, že už máme přístup i k tak zvaným mužským zaměstnáním, ale když se tam odvážíme, tu sklízíme často posměch, ne-li opovržení. Na přední místa se vůbec nedostaneme. Mužové se v okamžiku změní v nepřátele, když chceme vedle nich státi ne jako manželky, nýbrž jako osoby jim rovné a když se hlásíme o účast na práci, kterou dříve konali jen oni. Vždyť se všechny nemůžeme vdát a místa pro ženské síly jsou přeplněna. Pak také naše vyšší vzdělání nám dává právo, abychom si práci vybraly."

„Uznávám," řekla spisovatelka, „že se takovéto obtíže skutečně vyskytují, ale nemůžeme si je odůvodňovat jen nepřátelstvím mužů. Příčiny jsou hlubší.

První z nich a jistě hlavní jest všeobecný nedostatek práce. Muži nebojují o pracovní místa jen se ženami, ale také mezi sebou. V mnohých případech, kde muž má slušně placené a přiměřené zaměstnání, je za dnešních poměrů nespravedlivé, zůstává-li zaměstnána i jeho žena. Pokud budou rodiny, kde nemá práci ani otec ani matka, je třeba takový dvojitý příjem zameziti. Ovšem, jinak je třeba soudit o ženě, která je sama. Ta má plné právo, aby si vydělávala chléb.

Druhá příčina, která činí ženu neschopnou konkurence s mužem, jest její přirozenost. Ani vzdělání, ani disciplina vůle, ba ani nadprůměrná síla fysická nic nezmění na tom, že žena je především stvořena k tomu, aby byla matkou. I když právě neplní toto poslání, přece musí trpět příznaky, které

charakterisují její přirozenost. A musí snášet i duševní ochablost, spojenou s oněmi fysiologickými příznaky. Silná vůle a inteligence dovede sice náladovost do jisté míry ukázniti, může do určitých mezí zvládnout i nevolnost fysickou, ale nemůže je odstraniti. Nejen matka a paní domácnosti, nejen rozmazlená dáma velkého světa je v určitý čas nervosnější, hněvivější, unavenější a skleslejší — ale též učitelka, úřednice, lékařka, spisovatelka, zkrátka každá žena.

Nevzala bych si na svědomí, abych v té době svěřila ženě řízení vlaku, neboť to vyžaduje velkého duševního napětí. Ale nesvěřila bych jí ani auto ani složitější stroj. Tato skutečnost se dá sice popírat, ne však odstranit. Popíráním se ještě nikdy nic se světa nesprovodilo.

To jest také mocný nepřítel ženské práce. A s ním se obyčejně spojuje velká citlivost, která činí ženu neschopnou některých zaměstnání, zvláště takových, která vyžadují přísné objektivnosti. Dosavadní zkušenosti dosvědčují, že žena, která v sobě hnutí citu potlačí, upadá do jiného extrému: stává se nemilosrdnou a ukrutnou.

Ale mezi nepřátele ženské práce patří i ženy samy. Snad se tomu divíte, ale je to pravda."

Amika se obrátila k dívkám:

„Neřekly byste mi, slečny, kdo je vaším zubním lékařem?"

Pochopily, a proto mlčely.

„Vaše výmluvné mlčení mi prozrazuje, že všechny chodíte k lékaři. A kdybych se zeptala žen

vůbec, vyšlo by najevo, že je velmi málo takových, které v nemoci vyhledají lékařku. Nedůvěřují jí, a přece máme velmi dobré síly. A člověk by nevěřil, že ani v delikátních případech ženských chorob nechodí všecky na radu k lékařkám.

Ale nechme lékařek. Možná, že si na ně ženy ještě nezvykly. Šití šatů však jistě není novým ženským zaměstnáním. A přece si raději dáváte šít pláště a kostymy ke krejčímu než k švadleně. ‚Má lepší střih', vymlouváte se. Nezdá se vám, že tím ženy samy dávají za pravdu tvrzení, že některé práce neumějí provést tak dobře jako muži. A všimněme si kuchařství! Ještě jsem neslyšela, že by se ženy ohrazovaly proti tomu, že práce kuchaře se více cení než práce kuchařky. Tato skutečnost je tím podivnější, že šití a vaření jsou přece zaměstnání ryze ženská.

A ještě jeden příklad z praxe:

V Hamburku je, vlastně donedávna bylo, ženské policejní oddělení. Přednostkou byla žena a všechny podřízené byly rovněž ženy. Nekonaly snad dobře své povinnosti? Osvědčily se výborně. Ale . . . nesnášely se dobře. Dvě z úřednic spáchaly sebevraždu jen proto, že jejich představená, která dříve byla jejich přítelkyní, nyní jim poroučela. Možná, že jim příliš dávala pociťovat svou moc. Ale možná, že si tak počínala proto, že obě úřednice chtěly těžiti z přátelství s ní a činily si nároky na lepší místa. Ať je tomu jakkoliv — to se však dosud nestalo, aby se muž zavraždil proto, že jeho představený, který je mimo úřad jeho přítelem, mu dal pocítit svou autoritu.

Ale nemusím choditi pro příklady k tak nezvyklému povolání, jako je ženská policie. Podívejme se do školy! Je známo, že učitelky zpravidla ředitelku rády nemají. Znám učitelky, které žádaly o přeložení, aby nemusely být podřízeny ženě. A je přece tak přirozené, aby dívčí školu řídila žena a ne muž.

Nemám tedy pravdu, když tvrdím, že jednou z největších nepřítelkyň žen jest žena sama?

Doporučuji vám proto, abyste utvořily spolek nejmodernější a nejpotřebnější: — Spolek svorných žen!"

VLASTENECKÝ VEČER

Slavnou herečku navštívilo několik členek dámského výboru. Přišly ji poprosit, aby vystoupila na zábavním večírku ochotníků. Po představení bude tanec.

V herečce se vzbouřil vlastenecký cit: Tolik žen z lepší společnosti a ani jedna nemá v těchto těžkých dobách jiné starosti, než aranžovati ochotnická představení spojená s tancem? Copak jsou tak slepé a hluché, že nevidí bídu dneška a neslyší varovných hlasů nejlepších lidí svého národa? Což jsou bez rozumu a bez citu? A co je to napadlo, že právě ji zvou na takovou zábavu. Již jim chtěla upřímně říci své mínění, když se vůdkyně znovu ujala slova:

„Slovutná umělkyně, račte prominout, ale zapomněla jsem připomenout to nejdůležitější, že ten večírek totiž pořádáme ve prospěch nezaměstnaných a o nějaké zábavě nemůže být ani řeč. Pracu-

jeme jen z pohnutek vlasteneckých a ne pro zábavu."

„Ale prosím vás," chtěla herečka namítnouti, když vtom přistoupila jiná paní a chtějíc zabránit odmítnutí, které vyčtla z tváře umělkyně, pokračovala:

„My, které jsme převzaly přípravné práce, máme tak veliké, vlivné známosti, že úspěch je zaručen. Můžeme vám slíbit, že obecenstvo bude vděčné. A program jsme sestavily jen z vážných, vlasteneckých čísel. Cítíme, čím jsme povinny svému národu."

Bystré oko umělkyně dobře prohlédlo dámy, zahalené v drahocenných kožišinách. Komu jsou asi dlužny za ty kožichy? A jsou-li tak zámožné, že si mohou zaplatit takový přepych, proč nepomáhají ubožákům bez tanečních večerů?

Ale věděla, že by se ptala marně. — Po krátkém přemýšlení svolila. Vymínila si jen, že číslo programu si zvolí sama a napřed ho neoznámí.

Dámy, které čekaly, že budou odmítnuty, si oddechly a chválily známé šlechetné smýšlení umělkyně a její vlastenecké cítění. Ani nepozorovaly zvláštní výhrůžný úsměv, který zvlnil její rty, když se s nimi loučila.

O několik minut později jedna z těch šlechetných zvoucích dam volala manžela:

„Jsi to ty Karle? — Ano, jsem! — Chtěla jsem ti jen říci, že Heda nebude moci všechna svá čísla přednášet v jedněch šatech. Podařilo se nám získat k spoluúčinkování paní K. a tím úroveň našeho

podniku úžasně stoupla. Je vyloučeno, aby se naše dcery při představení, které bude společenskou událostí, objevily oblečeny jako na vesnickou hasičskou slavnost.

Že jsi již dal pět set korun? Věř mi, i tak jsi na tom lépe než já. Ty dáš peníze a o víc se nestaráš. Já však stále musím od Hedy poslouchat, jakou je Popelkou mezi ostatními, že ještě potřebuje to a to, že dnešní mládež vůbec nemá žádných radostí, protože se pořád na ní šetří, a ty zase naříkáš, co to děvče stojí. Matky dnešních děvčat mají jistě těžké postavení — to cítím nejlépe já."

„Ale co tě napadá? Myslíš, že bude cíle večírku dosaženo, když Hedě koupím ještě jedny šaty?"

„Kolik mladých dam účinkuje? Myslím, že asi dvacet. Proč se ptáš? Ach tak, za prvé nepřijde dvě stě hostí, ale nejméně pět set, za druhé vstupné není pět korun, ale vzhledem na dobročinný účel deset korun. Nepřepínám, když počítám se ziskem pěti tisíc korun. A to nepočítám s tím, že někteří hosté dají více . . .

Ale prosím tě, nevymýšlej stále námitky! To je pravda, že těch dvacet dívek vydá dohromady za toalety nějakých deset — dvanáct tisíc korun. Ale co dělat, když v nynější době není možno děvče laciněji obléci? A nezapomínej, že my těch dvanáct tisíc nevezmeme z těch pěti tisíc vstupného.

Že je to ženská pštrosí politika? Je. Kdybychom však tu věc přenechaly vám, naše ubohé dcery by se nikdy nepobavily ani neprovdaly. Ostatně, nač tolik řečí! Potřebuji ještě dvě stě korun."

S těmi slovy Hedina matka zavěsila sluchátko s vědomím člověka, který vykonal svoji povinnost.

Když vyšla na ulici, potkala Věru Lazovskou.

„Ach, slečno, proč se nechcete zúčastnit našeho vlasteneckého večera?"

„Bohužel, nemohu, milostivá paní. Moji rodiče i já se domníváme, že není správné vydávat tolik peněz za zábavu v dnešní těžké době."

„Ano, uznávám, že žijeme v zlých dobách, ale když už my staří tím trpíme, nemáme přece práva, abychom i mládež trápili a odsuzovali ji k trudnomyslnosti . . ."

„O dobrou náladu se přece hned tak nedáme oloupit. Umíme se dobře pobavit i bez velkých výdajů. Ale nemáme ani mnoho času na zábavy, protože se musíme učit. Budeme přece ještě dosti mladé, až skončíme studia. Pak možná už budou lepší poměry, zvláště když se o to přičiníme . . ."

„Vy jste filosof! A jak jste prostě oblečena! Jako byste ani nebyla dcerou slavného profesora lékařské fakulty, nýbrž nějakého skromného venkovského lékaře."

Věra se začervenala. Přece nemůže poučovat matku své přítelkyně, jaké povinnosti mají v dnešních neutěšených dobách rodiny lépe situované! Vtom paní spatřila ve Věřiných rukou balíček a zvolala vítězně:

„I podívejme se, že máte v tom balíčku také látku na šaty!"

„Ano," odpověděla Věra, „už v létě jsem si zakoupila domácí lněné plátno a chci si na něm dát předtisknout vzor na vyšívání."

„Jakže? Vy si už teď šijete letní šaty?"

„Nechci ty šaty jenom na léto. Když se někdy sejdeme na čajovém večírku, takové šaty mi stačí; je proto dobře, když jsou připraveny. A maminka i teta říkají, že prostá prací látka sluší mládí mnohem lépe než hedvábné krepy, žoržety a podobné drahé látky. Smluvily jsme se s několika přítelkyněmi, že nebudeme nosit drahé šaty. Co nosí jiní, o to se nestaráme. Také se řídíme rozumnou módou, jenže se oblékáme podle okolností a podle hospodářských poměrů."

Dáma pohladila Věru po tváři. Potom připojila s lehkým posměchem v hlase: „Vždyť já říkám, že jste filosof. A jistě se nechcete brzy vdát? To naše Heda je docela jiná — není tak moderní a rozumná — ale je to opravdová dnešní mladá dívka. Chce se baviti a co nejdříve vdát. S Bohem, na shledanou, slečno! Vyřiďte pozdrav paní matce!"

*

Nastal toužebně očekávaný večer. V zákulisí plno rozčilení, trémy, dokonce tu a tam i hádka. Hlediště je už dosti obsazeno. Příbuzní účinkujících se marně snaží skrýt svůj neklid. Vždyť je tu tolik známých a přátel, pohotových k bezohledné kritice . . .

Konečně je vše připraveno — jen umělkyně nepřichází. Zklamání, rozladění, řinčení telefonu. Nato člen zábavního výboru vystupuje před oponu a oznamuje, že představení začne, poněvadž umělkyně může přijít až o desáté hodině.

Zábava začíná a pokračuje. Je po představení.

Sousední pokoj se otvírá, obecenstvo odchází k bufetu a hotelový personál mění hlediště v taneční sál.

Začíná se tančit. Vlečky drahých toalet se smýkají po podlaze, vzduch je zamořen směsí voňavek. Dívky se tulí ke svým tanečníkům jako hadi ke kmeni stromu. Nálada stoupá, někteří z pánů jsou rozjařeni alkoholem nebo blízkostí tanečnic. Na představení se již docela zapomnělo. Tu se objevila umělkyně.

Hudba naráz utichla, obecenstvo utíkalo ke křeslům a všichni se snažili, aby taneční síň, přesycenou těžkým vzduchem, opět proměnili v divadlo. Umělkyně tomu zabránila. Slíbila, že přijde, tedy přišla. Dlouho se však nemůže zdržet. Přednese jen jedinou báseň. Vystupuje na jeviště. V sále je hrobové ticho.

Začíná příjemným altovým hlasem:

„Báseň, kterou přednesu, napsal ve světové válce vlastenecký básník, sklíčený těžkým žalem. Myslím, že se však hodí i pro naši dobu, zvláště pak pro toto místo."

A přednáší s citem a s hlubokým porozuměním vlasteneckou báseň, jíž autor vyjádřil smutek i bídu, zoufalství i bolest.

Žaluje tam na tanec, na zábavy a plesy, jichž se dívky zúčastňují s bezstarostnou lehkomyslností.

Diví se, že mají ještě chuť k tančení a k parádění se a nemyslí na osud své vlasti.

Nečervenají se pro svou stádovost a bezmyšlenkovitost?

Ke konci každé sloky zazněl do svědomí refrén: „Dívky, styďte se!“

Hned po prvních verších se posluchačstvo zneklidnilo. Dámy z výboru s úžasem hleděly na sebe a herečku div zlostnými pohledy neprobodly. Co si myslí? Snad jim nechce zkazit celý večer?

Ale umělkyně nevidí, neslyší, jen pokračuje.

Básník dále lká nad osudem vlasti a ironicky povzbuzuje mladý ženský svět, aby se jen nedal rušit ve svých zábavách — co mu je do starostí a bídy druhých!

Po několika slohách se nejedny oči zalily slzami. Báseň zvolna začala působit i na ty sobecké duše.

Umělkyně přednáší o ranách, které zanechala ve světě válka a které se dosud nezahojily.

A závěrečné verše zasviští jako bič spravedlivého hněvu nad zkadeřenými hlavami bavících se žen.

Jen ať se dále baví a smějí, vždyť téměř nevědí, že je na světě ještě něco jiného než tanec a bály.

A jestliže to snad vědí, nedbají o to, necítí s nikým.

Nakonec opět ukrutný refrén: „Dívky, styďte se!...“

Skončila. Uplynulo několik vteřin, než se užaslé obecenstvo vzpamatovalo a začalo tleskat. Herečka se rozhlédla vážným pohledem, němě se uklonila a zmizela za oponou.

Lidé, jejichž svědomí bylo vyburcováno, nevěděli co mají dělat. Nálada a opojení zmizely, zůstala jen veliká prázdnota.

„Byla to krásná báseň,“ prohodil kdosi, jen aby

prolomil vyčítavé, nepříjemné ticho. „Dovedu si živě představit, jak za války působila. Ale dnes přece jen není časová. Nemůžeme od mládeže žádat, aby se nebavila, dokud nenastanou lepší časy."

Některým ony tvrdé výčitky vnikly hlouběji do duše:

„Vždyť umělkyně přece sama řekla, že ty verše jsou i pro dobu dnešní a pro toto místo! Myslila jistě na bídu, nezaměstnanost, na nejisté poměry politické a na všechno zlo, které stále hrozivěji vzrůstá."

„A snad by nám ani nebyla naši zábavu pokazila," řekl kdosi upřímně, „ale dotklo se jí asi bolestně, že v těchto těžkých dobách zakrýváme svoji touhu po zábavě pláštíkem vlastenectví."

Zatím co se někteří takto domlouvali, jiní odešli a v šatně se oblékali do kožichů a drahých plášťů.

Konečně jeden z pořadatelů ovládl situaci a zvučným hlasem zvolal:

„Pryč se všemi smutnými! Dámy a pánové, tanec začíná!"

A zábava se znovu rozproudila, třebas ne již tak bujně. Byla to veselost, podobná vynucenému úsměvu, při němž se rty stahují k pláči.

MARIE SE UZDRAVUJE

Marie navštívila přítelkyni, lékařku Annu.

„Nesnesu déle takového života," přiznala se. „Nemohu spát, nemohu pracovat, nic mě netěší. Kdyby

to mělo trvat ještě nějaký čas — přišla bych o rozum."

A potom zvolna vypravovala příběh své pobloudilé lásky. Anna ji nechala mluvit, jen tu a tam jí dodala odvahy otázkou. A dívala se na ni vážným, soucitným pohledem. Byl něžný a teplý, jaký mívají ženy mateřských duší — a vnikal do hlubin.

„Proč právě já mám být tak nešťastná?" naříkala Marie. „Vždyť je tolik žen osamělých, a přece jsou živy šťastně. Mnohé jsou slabší a nemají mých schopností a mého nadání, a neztratí tak hloupě srdce i hlavu. A když snad srdce ztratí a nenaleznou za ně náhradu, nic si z toho nedělají, nýbrž žijí klidně dále. A já, která jsem myslela, že jsem moudrá a silná — se nemohu vzpamatovat . . ."

„Drahá Marie," začala lékařka, „tvůj případ není tak neobvyklý, jak se domníváš. Není též úplným zhroucením moudrosti a síly. Možná, že to bude pro tebe malým zklamáním — možná, že se trochu potěšíš, když ti řeknu, že to je docela všední a obecný zjev v životě žen, které překročily třicátý rok věku. Příčina není tak v duševních jako spíše ve fysiologických oblastech.

Je to tak: Dívka studuje do dvaadvaceti, čtyřiadvaceti let; potom pracuje ve svém povolání. Lásku zná jen, jak o ní slyší vyprávět, nebo z románů. A již sama začíná věřit, že její srdce není stvořeno pro takový cit, když pojednou s příchodem kritického věku vypučí dosud neznámé tužby záhadným způsobem z nejtajnějších úkrytů duše.

Některým se včas podaří spoutat ony pudy a po

menším nebo větším duševním boji se vrátí k staré řádné cestě života.

Ale jsou i ženy, které právě v tomto nebezpečném věku potkají muže, o němž se domnívají, že je to ten pravý. A obyčejně se nemýlí. Dnes není zvláštností, že žena třiceti- až pětatřicetiletá se provdá a její manželství je šťastné. Ale když muž není takový, jak si ho malovala ve svých snech, je nešťastná. Neboť kdo žil do pětatřiceti let samostatně, stal se osobností, která se těžko přizpůsobuje. Pro ni už samo přizpůsobení může někdy znamenat veliký životní otřes.

Tvůj případ, Marie, je tohoto druhu a můžeš děkovati Bohu, že tak skončil. Projdeš tímto zklamáním a budeš jako dříve, ba ještě silnější a samostatnější.

Jest ještě třetí typ žen. To jsou ty, které nechtějí uznat, že stárnou a když se nemohou provdat, počínají si ve svých citových projevech jako mladičké dívky. Samy cit obyčejně jen předstírají a také se s opravdovým málokdy setkávají, proto jdou ze zklamání do zklamání. Naříkají na muže veřejně i tajně. Mnohé z nich ukrývají pravou podobu pod maskou nenávisti k mužům. Myslím, že znáš tento typ. Jsou to tak zvané staré panny. Věkové hranice pro ně není. Ale, chvála Bohu, denně jich ubývá, protože dnešní dívka, spokojená se svým zaměstnáním a mající před sebou určitý cíl, není starou pannou ani v padesáti — šedesáti letech. A brzy se tak nebude přezdívat ani dívkám, které překročily rok třicátý.

Teď zajisté uznáš, že tvoje rána není nevyléčitel-

ná. I ty šťastně projdeš zkouškou, kterou prodělalo tolik jiných žen."

„Ty také?"

„Ano, také! Ale jsem lékařkou. Vím, jak tělo působí na ducha a naopak, a když u sebe pozoruji větší rozladěnost, hned pátrám po fysické příčině. Když ji naleznu, brzy se vše urovná. I já jsem prožila hořkosti třicetiletých, kdy nás přepadá pocit osamocenosti a s ním spojená touha ‚po někom'. Ale brzy jsem našla lék: začala jsem ještě více pracovat. Nebylo mi to obtížné, protože mám své povolání ráda. Pokládám je za poslání Boží, neboť mohu pomáhat bližním. Věř mi, kdo má práci, ten není osamocený a poměrně lehce zdolá duševní krisi, způsobenou fysickými příčinami."

„Kdo má práci!" povzdechla Marie malomyslně. „Ale já jí nemám. S počátku mě tiskárna zajímala. Vymýšlela jsem nové a nové plány, stále jsem něco zlepšovala. Ale dnes vidím, že můj podnik jde ‚sám' a považuji jej jenom za obchod, nikoli za práci, za povolání . . ."

„Ale, Marie," pravila lékařka výčitavě. „Tak mluvíš ty, která jsi chtěla být výtvarnou umělkyní! Vždyť právě tiskárny dnes živí tisíce umělců, a ty bys nedovedla ve své tiskárně nalézti zaměstnání, milé svému srdci?"

Vyndala ze zásuvky knihu: „Podívej se, zde je rukopis knihy, která brzy vyjde. Je moderní, rozebírá sociální problémy. Autor mě prosil, abych rukopis přečetla a upozornila ho, kdyby snad byla někde chyba v části psychologické. Překrásné dílo!

Nejsem umělkyně, ale cítím, že by se ta kniha krásně ilustrovala i technicky vypravila. To by byla práce pro tebe!"

Marie už rukopis prohlížela. Anna pozorovala výraz jejího obličeje. Lhostejnost zmizela, oči chvílemi nabývaly lesku, dokonce se objevilo na její tváři i mírné rozčilení — horečka to umělce, v jehož obrazivosti vzniká nová představa.

Anna položila ruku na spis: „Teď hned to nemůžeš celé přečíst. Ale poprosím autora, aby ti rukopis půjčil. Pak se pokusíš o ilustrace. Spisovateli tím prokážeš velikou službu a ještě větší čtenářům, neboť pravda v krásném rouše snadněji vniká do duše.

A jako lékařka ti radím: Jeď do hor, někam hodně vysoko — alespoň do výšky tisíc metrů. Neboť poslední události oslabily tvoje nervy. Uvidíš, když se ti vrátí tělesné zdraví, že s duševní náladou nebude už mnoho práce. Zima je v horách překrásná a změna vzduchu tě celou promění."

„Nemám ráda zimu. Sport nepěstuji, co bych tedy dělala se zimní krásou? Mám se procházet jako stařečkové sto kroků vpřed a sto kroků zpět?"

Anna se usmála:

„Je vidět, že zimu neznáš, protožes ji vždy prožívala ve velkém městě. A potom jsi v té věci tak trochu ze starého světa. Nikdy jsi neprovozovala sport! Ale na tom nezáleží. Chceš-li se uzdravit, poslechni mne! Dám ti doporučení do vhodného sanatoria. Tam v horách můžeš i pracovat. Budeš mít více času než zde."

Při zmínce o práci Marie svolila. Nová naděje zaplavila její duši. Pracovat, kreslit, něco ze sebe dát! To by bylo hezké! Umělecké snahy ji tak dávno opustily, obchod je udusil. Vlastně ani ne obchod — ona sama. Vždyť Anna má pravdu, moderní tiskárna skýtá tolik příležitostí k umělecké tvorbě. Že jí to dříve nenapadlo? To jiný musel objevit poklad, který ležel před ní. Možná, že by nebylo tolik nešťastných lidí, kdyby každý dovedl ve svém zaměstnání objeviti to, co by vyplnilo jeho život."

„A piš mi alespoň každý týden!" loučila se s ní Anna. „Hlavně o tom, jak pokračuje práce. S Pánem Bohem a na shledanou!"

Za týden přišla první zpráva od Marie — pohlednice.

„Opravdu, je zde nahoře krásně. Pruhy temně zelených lesů, oslňující sněžná bělost, jaký to okouzlující obraz! Člověku se zdá, že je blíže Pánu Bohu. A ten čistý vzduch! Spím při otevřeném okně. Ale ještě jsem skoro nic nenakreslila; pracuji jen po chvilkách, tak po večerech. Lékař mi rozdělil čas téměř na minuty. Mám pevně stanovenou dobu k jídlu, ke spánku i k odpočinku na terase při patnácti stupních mrazu!"

Za týden: „Pan primář trochu ubral odpočinku, ale ne ve prospěch kreslení, nýbrž sportu. Já a sport! Co tomu říkáš? Nejdříve jsem se styděla sednout si na sáňky. Zdálo se mi to dětinské! Ale teď se už nestydím. Vždyť si člověk po prvé kazí život, když se stydí být dítětem. Tady sáňkují i staří lidé. Na lyže se postavit neodvážím, ačkoli vím, že to je skvělá

jízda. Teď již večer nemohu pracovat, neboť, sotva přijdu do pokoje, ulehnu a spím jako dudek."

Za čtrnáct dní přišla fotografie, jak Marie sáňkuje a směje se, směje . . .

A po dalších čtrnácti dnech psala:

„Drahá Ančo! Jak jsem ti vděčna, žes mi byla lékařkou a přítelkyní v jedné osobě! Měla jsi pravdu. Sníh a zima na horách mě úplně změnily. Nejsem již ta stará Marie. Našla jsem sebe samou, tu, kterou jsem ztratila, když jsem se vzdala milé práce. Ale dnes již toho nelituji. Kdybych jí nebyla zanechala, možná, že bych jí dnes neuměla dostatečně ocenit.

V posledním týdnu jsem lyžovala a sáňkovala a kreslila. Byla jsem šťastná, neboť můj rozum neměl námitek proti takové blaženosti.

Nyní budu tak žít i doma. Nedopustím, aby obchod pohltil můj individuální život.

Se srdcem jsem už asi také vyúčtovala. Vím, někdo namítne, že mám ještě dosti času na to, abych se zřekla manželství. To právě nečiním. Ale jest jisto, že, kdyby se snad ještě někdy mé srdce otevřelo, nejdříve se zeptám rozumu, aby vyřkl rozhodující slovo. Neuspím ho, neomámím, jako jsem učinila v minulosti. Ostatně jdu vstříc samotě s radostí, s novou nadějí a s novými plány a vím, že samota znamená svobodu.

Ještě jednou Ti děkuji, že ses mne tak sestersky ujala. Zaplať Ti to Bůh!"

POKUŠENÍ

Věra s Miladou se srazily v městských sadech. Věrka pospíchala k tetě Martě, zamyšlená Milada hleděla k zemi a nevšímala si ničeho kolem sebe. Poznaly se teprve, když se obě zároveň začaly omlouvat. Studovaly spolu na gymnasiu, maturovaly téhož dne a měly se rády. Ale od té doby se neviděly. Věra šla na universitu, Milada se stala úřednicí v bance.

Věra zasypala bývalou přítelkyni otázkami. Zdálo se jí, že se nějak změnila. Vypadala utrápená a unavená. Také její odpovědi byly podivně úsečné, jako by jí společnost Věry nebyla příjemná, ale zase — jako by jí nechtěla od sebe pustit.

Věra vycítila, že zde není všecko v pořádku. Proto nabídla Miladě, že by si zase jednou mohly spolu trochu pohovořit a za chvíli seděly na odlehlé lavičce, pohrouženy do rozhovoru nějak zvlášť vážného.

Miladiny oči se leskly jako v horečce. Věra byla nějak vyděšená. Potom se naklonila k přítelkyni a zeptala se šeptem:

„A právě dnes? Bože můj, ještě dnes chceš k němu jíti?"

Milada zoufale vydechla:

„Nevím. Opravdu, sama nevím. Povídal, že k večeru o šesté hodině bude mě očekávat. Když nepřijdu, je všemu konec. Bude si mysliti, že si z něho tropím blázny. A já ho miluji. Věro, kdybys věděla, jak ho miluji!"

Před ušlechtilou a čistou Věřinou duší se zjevil

MÁRTON·L
39 32

těžký život dívek, které si samy vydělávají chléb — život, plný pokušení. Až dosud o něm čtla jen v románech — nyní stojí před ní v celé hrozné skutečnosti. Pochopila, že sama pomoci nemůže. Slova jsou marná, zde je potřebí něco učinit. Ale co? Tu ji napadlo, že vlastně šla navštívit tetu Martu. Což — kdyby ona se Milady ujala!

„Miládko, tak ráda bych ti pomohla. Sama cítíš, že se před tebou otvírá propast. Nejraději bys zavřela oči, abys neviděla, kam se zřítíš. Ale nemůžeš! Tvoje srdce bojuje s rozumem... Bože můj, ale já nejsem dosti moudrá, abych ti pomohla. Ale jsem na cestě k tetě Martě. Ta rozumí dívčí duši jako málokdo. Víš, to je ta, co píše krásné články pod jménem ‚Amika'. Ve svých knihách již odpověděla na tolik otázek. Pojď k ní! Jistě i tobě dobře poradí!"

Milada svěsila hlavu: „Vím, co mi řekne: Že je to zakázáno. To já také vím, ale všechno marno. Ale přece bych s ní ráda promluvila. Do šesti hodin je ještě času dost..."

Když Věra zazvonila u dveří tetiny vily, mimovolně chytila přítelkyni za ruku, jako by se bála, aby v posledním okamžiku neutekla. Ale Milada stála klidně. Možná, že byla ráda, že nemusím být se svými myšlenkami sama. Už stojí před slavnou spisovatelkou!

Věra ji představila a potom rychle oznámila cíl návštěvy. Držíc pevně Miladu za ruku prosila:

„Teto Marto, buď nyní opravdu ‚amikou'. Pomoz Miladě! Já bych tak sama ráda učinila, ale nevím,

jak. Ona spěje do záhuby. V šest hodin ji někdo očekává ve svém bytě, někdo, koho Milada miluje. Teto Marto, tys již tolik viděla, tolik zkusila a tolik krásného napsala, pomoz!"

Ruka Miladina se chvěla a oči hledaly dveře.

Ale teta Marta ji objala a milým, mateřským hlasem zvala dále.

Ne, této něžné, důvěryhodné bytosti nelze odříci. Věra tiše odešla a Milada vypravovala pomalu, nerada, přerývaně, všední, ach, tak strašně všední příběh své lásky:

„Ano, je také v bance . . . ne, nejsme v téže místnosti . . . je to již starší úředník . . . je v ředitelské kanceláři . . . Vídám ho několikrát denně . . . jednou mě doprovázel domů . . . Velmi pěkně jsme se bavili . . . Ne, nedvořil se mi . . Byl vždy jen velmi pozorný . . . Vždy poznal, když mě něco trápilo . . . ptal se mne, zdali se mi nepřihodilo něco zlého . . . Říkal, že mi pozná žal na očích . . . Chodívali jsme spolu na procházku . . . I do cukrárny jsme zašli. Ale nikdy jsem nedovolila, aby za mne platil.

Potom mě jednou políbil. Tak náhle . . . Ale nebránila jsem se . . . bylo to tak přirozené. Musilo se to státi. Sama jsem po tom toužila . . .

O manželství? Ale ano, také jsme o tom mluvili . . . Ale zatím si mě nemůže vzíti. Rodiče mají pro něho jinou nevěstu. Ale on ji nemiluje. Miluje jenom mne. Musíme čekat, až bude mít tak veliký plat, aby nebyl na nikom závislý, ani na otci ne.

A já mu věřím. Jistě si mě vezme. Ale nechce věřit, že ho opravdu miluji, chce důkaz.

Tolikrát již mě prosil, abych ho navštívila. Ale já vím, co by to znamenalo. Nešla jsem . . .

Ale dnes . . . dnes povídal, že již má té komedie dost. Když mu nevěřím, abychom se rozešli. A já se ho nedovedu zříci . . ."

Milada se s pláčem vrhla do náručí tety Marty, jako by to byla matka.

„Dceruško, máte rodiče?"

„Ano, bydlím u nich . . ."

„Ne, Milošovi jsem musila slíbit, že jim nic neřeknu dokud se naše záležitost tak neupraví, abychom se mohli veřejně zasnoubit . . ."

„A nepřipadá vám divné, toto vše tajit před matkou?"

„Já vlastně nic netajím. Mohu dělat, co chci. Rodiče se nikdy neptají, kam jdu, nanejvýš, když máme hosty, jsou rádi, když jsem doma. Jen někdy s nimi jdu na návštěvu nebo do divadla . . . Miloš by k nám mohl přijít, ale on ‚dosud' nechce . . ."

„Máte své rodiče ráda?"

„Jak bych neměla!"

„Co myslíte, nehněvali by se, kdyby věděli o této známosti? Nebáli by se o vás?"

„Proč by se hněvali? Vědí přece, že v kanceláři jsou muži a pak — důvěřují mi . . ."

„A hle, jejich důvěra není docela oprávněná! Milá dívenko, jsem přesvědčena, že si vás ten člověk nevezme! Odkud to tak jistě vím? Z jeho jednání, z jeho tajnůstkářství, z toho, že nechce přijít k vašim rodičům — a hlavně z toho, že vás nyní chce svést . . ."

„Nechce mě svést. Vždyť budu jeho ženou. A to-

lik mě miluje, že nechce déle čekat. A má pravdu, když říká, že to je směšné, když si dva lidé až po svatbě jako na povel padnou do náručí. Člověk má být blažen tehdy, když mu káže srdce a ne, až když přikývnou svatební hosté . . ."

„A co vás tedy až dosud zdržovalo? Proč vaše svědomí nesouhlasí s takovým jednáním?"

Milada byla zmatena: „Bože můj, jen předsudky, které nám vštípili. A potom lidé, kteří sami nejsou lepší, ale jakmile se něco takového o člověku dovědí, hned ho vyloučí ze společnosti . . ."

„Proč říkáte, že nejsou lepší? Tedy přece uznáváte, že v tom, co chcete učinit, je něco špatného!"

Milada se dala do pláče:

„Vždyť já již sama nevím, co povídám. Když je Miloš u mne, myslím, že má pravdu. Ale když jsem sama, tu se mi přece zdá vše hrozné. "

„A což kdybych přece měla pravdu a on vás opustil, až by se stalo, co se již nedá napravit?"

„Ne, to není možné!" zastenala dívka.

Amika přitiskla k sobě zápasící dívčí hlavičku a tichým hlasem pokračovala:

„Milé dítě, to, co ve vás zápasí proti hříchu, je vaše čistá dívčí duše, kterou Bůh stvořil k svému obrazu a která je zrcadlem jeho krásy, a proto se hrozí hříchu. Neboť, ať Miloš říká, co chce, vy přece jen cítíte, že to, k čemu se chystáte, je hřích. Ani nemluvím o tom, že je to hřích proti Bohu, neboť se mi zdá, že vaše víra je velmi slabá. Ale jest to hřích i proti přírodě a jeho následky . . ."

Přes Miladin ustrašený, odmítavý pohyb pokračovala:

„Vím, drahoušku, že on vás ujistil, že následky nebudou. A právě v tom je skryt nejtěžší hřích proti zákonu Božímu i přirozenému. Dobře si zapamatujte, milé dítě, že za takovými skutky kráčí trest v zápětí. Tomu se nikdo nevyhne. Kdybyste tušila, jaké lidské trosky chodí kolem nás, ač na oko žijí bezstarostným životem rozkošníků. Lékaři by o tom mohli napsat celé knihy.

Nezdá se vám, drahá Milado, že člověk, který od vás žádá tak nebezpečnou oběť, nemůže vás mít opravdu rád?"

Vy mladí rádi zaměňujete lásku se žádostivostí, neboť navenek není mezi nimi rozdílu. Z obou pramení něžnost, pozornost, polibky, nejvroucnější touha. Ale žádost je smyslové pobouření, které omámený, svedený člověk — zvláště dívka — považuje za něco trvalého, ale které po činu končí vystřízlivěním. Muž je obyčejně od začátku chladnější a právě proto, když cítí nebo ví, že jde jen o ukojení smyslů, nechce se vázat na celý život. A to je ve vašem případě, milé dítě.

Neboť muž, který opravdu miluje, především ctí duševní i tělesnou čistotu toho, koho miluje a chrání jí proti každému a proti všemu, i proti vlastní žádostivosti. A potom hlavně touží, aby předmět své lásky k sobě připoutal na celý život. Cítí, že jen ona bytost může být matkou jeho dětí, pokračováním jeho života . . .

A vy byste chtěla celý svůj život obětovat pro

jediný zlý čin, pro chvilkové vzplanutí citů . . .?"

Milada pohlédla na svoji mateřskou rádkyni: „Ale, což kdybyste se přece jen mýlila a Miloš mě opravdu miloval — nezničím v něm tento cit svou nedůvěrou? Když bych se nebála svěřit se mu na celý život v manželství, proč nemohu i nyní důvěřovat jeho slovům?"

„Proto, dceruško, že úcta mužova k milované bytosti je nejen svědectvím o jeho lásce, ale též její zárukou. Když vy zachováte čistotu, tehdy on vida, že klepe na zavřené dveře, se buď vrátí, nebo odejde, neboť sám nejlépe ví, zdali chtěl jen dobrodružství, nebo svazek pro celý život. Odvrátí-li se od vás, děkujte Bohu, že se to stalo, dokud není ještě pozdě. Jinak svou zdrželivostí svatbu jen urychlíte . . ."

Milada ještě odporovala, ale již slabě: „Konečně, jsem děvče z dobré rodiny. Nemohl by mne jen tak beztrestně opustit. Otec i bratr by ho přinutili, aby dostál danému slovu . . ."

Na to Amika vstala, šla k psacímu stolku a vyňala ze zásuvky dopis.

„Podívejte se, Miládko, takových listů dostávám na sta od dívek i od žen, které čtou mé knihy a pak se ke mně obracejí s důvěrou, abych jim podala pomocnou ruku. Tady je právě takový dopis, přišel včera; přečtu vám z něho něco:

‚Jsem vdána pět let. Mému synáčkovi je půlpáta roku. To vám, myslím, vysvětlí vše. Omámená, zamilovaná, uvěřila jsem muži, který mi sliboval manželství, ale nikdy to nemyslil vážně. Na jednom jarním výletě jsem se stala jeho milenkou. Od té

doby jsem byla ztracena. Probuzená vášeň se nedala již spoutat... Brzy jsem poznala, že budu matkou. Moji rodiče neuměli a nechtěli nést hanbu mého pádu a přinutili mého svůdce k manželství. Můj otec totiž zastával vysoké postavení a kdyby byl chtěl, mohl zničiti budoucnost muže, který mě svedl.

A dnes, po pěti letech, jsem v takovém postavení, že by mi bylo mnohem lépe, kdybych nesla hanbu svého hříchu a žila sama s dítětem někde mezi cizími lidmi.

Za celých pět let jsem neměla klidného dne. Můj muž mi stále vyčítá, že jsem mu otrávila život, že si mohl vzít za manželku poctivou dívku. Marně se bráním tím, že on sám mě o čistotu připravil. Říká, že jen pomatení muži si berou za ženy své milenky. Paní spisovatelko, prosím Vás snažně, poraďte mi, co mám dělat? Sama bych ještě snesla takové řeči, které se opakují den co den, ale můj syn zakrátko vyroste — vždyť už nyní si leccos z otcových výroků pamatuje — a co pak, Bože můj, až mi to dítě do očí řekne, že mne nemůže ctít?...'"

Miladě se při té hrozné zpovědi svíralo srdce. — Pak rázně vstala a prohlásila: „Děkuji vám. Jsem rozhodnuta. Nepůjdu nikam. Ale zítra — co bude zítra, až ho potkám? Co mu řeknu? Jak přežiji, jestli mě opustí?"

Amika s láskou pohladila zmučenou tvářičku:

„Co mu odpovíte? Hrdě a vážně jen tolik: Miluje-li vás opravdu, ať to dokáže tím, že svůj život navždy připoutá k životu vašemu. Do té doby však ať čeká. On tím neztratí nic — vy však jen získáte.

Ani nevím, jakého jste náboženství, děvuško?"

„Jsem katolička."

Tvář tety Marty se rozjasnila:

„To vám mohu poradit mocnou oporu. Pojďte, půjdeme k našim řeholním Otcům! Vyzpovídejte se a potom choďte co nejčastěji k svatému přijímání. Zdá se mi, že se nemýlím, když soudím, že jste trochu zanedbala náboženský život. Začněte znovu! Uvidíte, že vám bude, jako by vás držela silná paže, abyste neupadla. A kdyby vás ten muž i dále lákal, řekněte si jen: ‚Zítra jdu k sv. přijímání!'

Jestliže se však moje věštba splní a on vás opustí, pak buďte přesvědčena, že je to vůle Boží a že Prozřetelnost má s vámi jiné plány. Svatá zpověď je nesmírný dar Božího milosrdenství a podivuhodný prostředek k uklidnění. To, že se jí mnozí vysmívají, je důkazem, že se jí bojí; jen proto ji sami sobě zesměšňují. Slečno Milado, poslechněte mé rady a poznáte, jak blaží klidné svědomí."

Políbila dívku a té bylo, jako by měla mateřské své přítelkyni za to, co pro ni učinila, připnout na prsa řád čestné legie. Pak s ní klidně kráčela ke klášternímu chrámu.

ZKÁZA

Jednou večer utíkala Eva domů jako by ji někdo honil. Tváře jí hořely, ale co chvíli se zatřásla jako v zimnici. Ubíhala postranními uličkami, aby nepotkala nikoho ze známých. Avšak lekala se i cizích

lidí, které potkávala, že jí z tváře vyčtou, že pozbyla něčeho, co má větší cenu, než až dosud myslila — že . . . ztratila nevinnost. Když doběhla domů, řekla zběžně matce, že nebude večeřet, protože již jedla u přítelkyně. Ve svém pokojíku odhodila kabát a klobouk, klesla na pohovku a skryla rozpálenou tvář do ozdobné podušky. Neplakala, . . . nemohla. Jen příval myšlenek se honil její hlavou.

Několik měsíců žila jako omámená. Nyní se probírá z opojení. Dvě hrozná slova vystupují do popředí a hučí jí v uších: „Padlé děvče — padlé děvče!" Slyšela je v hluku aut, ve hřmotu elektrik, slyší je v melodii, kterou hraje radio v sousedním bytě.

„Ale vždyť nepadla!" Co učinila, učinila celkem samostatně, svobodně, podle svého lidského práva. A pak: vždyť je již dvaadvacetiletá, sama si vydělává chléb, může tedy také sama sebou disponovat. Ale proč jen nepřestává v její duši znít: „Padlé děvče?"

A kam se poděla sebevědomá hrdost, kterou od svého skutku očekávala? Vždy si myslila, jak se bude potom povznešeně dívat na ostatní dívky a v duchu jim bude říkat, že se odvážila toho, co mnohé z nich — jak soudila — se neodváží učinit jen ze zbabělosti. A na její tváři se rozhostí jistota, kterou mladé dívky závidívají provdaným ženám. A zatím, chce-li být upřímná, musí uznat, že to, co zažila, je zklamání a porážka — nic více . . .

Chtěla dokázat, že je úplně rovnoprávná s mužem — a poznává, že se stala jeho poddanou, jeho hračkou. Smutná a velmi nízká to úloha! A jak to, že tatáž úloha v manželství staví ženu tak vysoko? Její

myslí proběhly vzpomínky na to, co slýchávala kdysi — dávno — ve škole i v kostele, že totiž ženu pozvedlo křesťanství. Nazaretský dům, svatá Rodina — ano, to jsou obrazy, které znala ve svém dětství. To jen v okamžiku prolétlo její hlavou, možná jen proto, aby z toho vznikla nová otázka: Po jakých to šla cestách, že . . . ? Vždyť ještě před rokem na nic takového ani nepomyslila! Po maturitě, vykonané s vyznamenáním, dostala místo v úřadě a byla známa jako velmi svědomitá a pilná pracovnice. Její vážné, zdrželivé chování nutilo k povinné úctě všechny mužské kolegy, kolegyně ji zase měly rády proto, že jim často ochotně vypomohla.

A potom . . . ano, již si vzpomíná . . . přišlo jí do rukou několik knih. V jednom antikvariátě ohlašovali levný knižní výprodej. Vždy byla horlivou čtenářkou — proto si jednu sbírku koupila. Byla to míchanina: Balzac, Zola a několik neznámých autorů, jejichž knihy měly lákavé nápisy: „Co by každá dívka ráda věděla", „Rovnost a svoboda v lásce", „Kamarádské manželství jako zkouška trvalého štěstí" . . .

Pamatuje se, jak ty knihy hltala. Zdánlivě vědecké řešení problémů ji okouzlilo. Vyplnila se na ní do poslední písmenky slova: „Když otvíráme knihu, odevzdáváme kormidlo své duše do rukou spisovatelových."* Cítila, že myšlenky v knihách jsou její vlastní, jenže se až dosud jimi neobírala. Její životní stezka nebyla správná. Dobrovolně si

*) Výrok sv. Basila Velikého.

vybrala osud Popelky, a přece již dávno mohla žít životem, na jaký má právo. A čas tak běží! Jest jí už dvaadvacet let a nikde vyhlídka na změnu. Nač vlastně čeká? Skoro každá její přítelkyně má svého rytíře a chodí s ním do kaváren, do kina, do divadla. Ona nemá nikoho. Ovšem, chodí také do divadla, ale s rodiči a sedí tam vedle nich jako dítě z obecné školy. O nočních zábavách nemá ani ponětí. Ty knihy jí otevřely oči. Ale musí se dovědět ještě více. A nekupovala už jen knihy ve výprodejích, nýbrž pídila se přímo po knihách „jen pro dospělé".

Její obraznost byla stále přeplněna smyslnými představami a duše se vzrušovala žádostivostí.

Za knihami přišla kosmetika. Přesný návod k pěstění krásy poskytl spis: „O umění okouzlovati".

Kolik to nocí probděla čtouc moderní romány! A nebyl to jen tak zvaný literární brak. Dívka, která vystudovala gymnasium, má přece vyšší umělecké požadavky. Ale i „literaturou" lze dospět k týmž koncům. Vždyť dnes nejeden opravdu spisovatel a nejedna spisovatelka propůjčují své nadání k tomu, aby oslavovali zvířecí pudy v člověku.

A když si Eva vybavila cesty, po kterých se dostala do propasti, jasně si uvědomila i to, jak se změnilo chování mužů k ní.

Takoví z nich, kteří hledají jen dobrodružství, hned poznají na ženě, zdali s ní možno začít známost. Změnu v duši Evině vyčetli z její nalíčené tváře, z jejího obleku i z pohybů. Dříve chodila stále sama, nyní však se jí každou chvíli nabídl nějaký průvodce. I počínání kolegů v kanceláři se změnilo.

S počátku ji stíhali jen krátkými, běžnými pohledy, brzo se odvažovali více. Bylo to, jako by se pojednou zřítila přehrada, která je od ní oddělovala.

Pak to pokračovalo už rychle, neboť *cesta hříchu je cesta vyšlapaná — chodí jich po ní mnoho a kdo se na ni dostal, málokdy se vrátí na stezku ctnosti.* Ale je i příkrá; těžko se na ní zastavit — a ještě těžší se dostat nahoru. — —

Eva vyskočila s pohovky a vzdorovitě pohodila hlavou: Co se stalo, stalo se, to nikdo nezmění. Už je jí všechno jedno. Vždyť nemůže být na světě horší život, než je ten jednotvárný v kanceláři!

Ale byl a nastal!

Tužby Eviny rostly! Její šéf je pochopil. A brzy se z ní stala jedna z placených, vydržovaných milenek.

Za půldruhého roku se dostala ještě „výše" — do nočního baru.

A odtamtud vede cesta jen na ulici nebo do nemocnice! Ubohá Eva! Škoda, že neměla nikoho, kdo by jí byl vzal z ruky první svůdnou knihu, kdo by ji byl zachytil při prvním chybném kroku. Boží milosrdenství jí onoho večera marně poslalo na pomoc vzpomínku z dětství, obraz Nazaretského domku. Eva neviděla tu pomoc — neboť neměla už víry.

A její svůdce, kniha, dále beztrestně obchází mezi mladými lidmi a otravuje jejich duše.

To že dokáže kniha, tento projev božské jiskry v člověku, skladiště nádherných myšlenek velikých duchů, důkaz světového pokroku? *Taková ne, nýbrž ta druhá!*

Jak je naše řeč chudá, když pro tak důležitý prostředek k zušlechťování nebo k ničení, má stejné slovo: *kniha!*

Z LIDČINA DENÍKU

25. února.

Myslím, že nikdo na světě není v tak nepříjemném postavení jako my, patnáctileté dívky. Nejsme již dětmi, a přece nás nikdo nepokládá za slečny. Jediná bytost, která mě pokládá za dospělou, je naše Danuška. Kdyby nebylo jí, musila bych si zoufat nad stálým ponižováním.

Před několika dny, když jsem chtěla moderní šaty, jaké nosí slečny, rodinná porada odhlasovala, že se pro „takové malé děvčátko" moderní šaty ještě nehodí. Dokonce i Boženka se k nim přidala, ač by jako umělkyně mohla mít modernější názory. Ale všechny moje spolužačky se už strojí moderně. Snad jen Klára ne, poněvadž ji doma také stále mají za dítě jako mne.

Sestra Věra říká, že ona ani teď nemá takové šaty jako moje spolužačky a že si jich ani nepřeje, neboť ona prý, když jde na ulici, tak se „oblékne" a ne „svlékne". Je pravda, že naše Věra i tak je velmi krásná a že se mládenci po ní otáčejí, když se někde objeví. Ale ona se o ně nestará. Nevím, čím to je, ale Věra je jiná než ostatní dívky. Škoda, že nejsem tak moudrá jako ona, a asi už nikdy nebudu.

Když myslím na budoucnost, jsem často celá ztrápená. Jednou večer v posteli mě napadlo, kdybych tak celou noc proplakala, že by to ráno ma-

minka zpozorovala, a jistě by se nade mnou slitovala a možná, že bych přece jen ty moderní šaty dostala. Ale na neštěstí jsem brzy usnula, všecko jsem zaspala a druhý den jsem měla zcela dobrou náladu.

Ano, i to je k zlosti. Někdy jsem tak rozlítostněná, že bych nejraději hned zemřela, a najednou z ničeho nic dostanu tak dobrou náladu, že bych nejraději skákala, tančila a celý svět objímala. Zdá se mi, že jsem vůbec podivné stvoření. Možná, že všechny dívky jsou takové. Možná, že to patří k tomu „hroznému" věku.

1. března.

Profesorka Marketa se nás dnes ptala, jaké povolání si která z nás zvolí. Většina dívek nevěděla. Řekly, že o tom ještě nikdy nepřemýšlely. Ale já jsem pravila, že chci být profesorkou, neboť je to velmi krásné povolání. Chci býti taková, jako je ona. Každý ji má rád a po tom i já velice toužím. Též mám ráda malé dívky. Vždycky se potěším, když si mohu hrát s naší Danuškou. Ale k tomu, aby mě jednou měli lidé tak rádi, jako mají naši profesorku, je jistě třeba, abych byla také tak moudrá, hodná a hezká. Ale to vše snad přijde samo, když se člověk pořád tolik učí a má rád své povolání.

Stejně se nikdy nevdám. Tak nemoderně oblečené děvče si nikdo nevezme. Aspoň tedy budu mít životní povolání.

Již jsem o svých plánech mluvila s maminkou i s tatínkem a oba jsou s nimi spokojeni. Prý si má každý vybrat povolání, ke kterému má chuť. A to moje je prý pro ženu velmi vhodné.

Otec zazlívá dívkám, že většina z nich nemyslí na to, čím jednou budou. A přece již v kvartě je potřebí se pro něco rozhodnout.

I Klára se rozhodla. Chce být lékařkou.

Když jsem tak po pořádku probrala všechny dívky z naší třídy, poznala jsem, že právě ty mají nejurčitější plány do budoucnosti, o kterých ostatní myslí, že jsou ještě děti. Je to zvláštní. Snad přece mají rodiče pravdu, když nám nedovolují, abychom se strojily a chovaly jako velké slečny, neboť pak lépe studujeme a správněji se díváme na život než ty „dospělé". To mě napadlo dnes po prvé!

5. března.

Když jsme dnes v poledne šly ze školy, Míla mě vybídla, abych s ní šla k divadlu, že počkáme, až půjdou herci ze zkoušky. Zprvu jsem nechtěla, neboť jsem se bála, aby nás někdo neviděl, ale Míla řekla, že se budeme procházet, jako bychom náhodou šly kolem. Nechtěla jsem jí pokazit radost a tak jsem jí vyhověla. Divila jsem se, když jsem spatřila, kolik dívek se před divadlem procházelo. A při tom každá hlídala svůj ideál. Jak je to směšné! Vždyť jeden herec si stejně nemůže vzíti všechny dívky, které za ním běhají! Míla mě upozornila, když její ideál, herec V., vyšel z divadla. Když byl blízko nás, začala hlasitě mluvit a kroutila se, že jsem se za ni styděla. Tak si dívky počínají, když chtějí na sebe upozornit. Již jsem si toho několikrát všimla. Herec V. se na nás podíval, ale jen tak, jako když někoho vyruší hluk. Potom šel se svými přáteli dále. A proto

se Míla a tolik jiných dívek procházelo před divadlem! A vždyť ten V. není ani hezký! Alespoň mně se nelíbí. A není ani mladý. Když při pozdravu nazvedl klobouk, spatřila jsem, že má pleš. Ale Míla říká, že se na herce nesmíme dívati jako na obyčejné lidi a že V. je na jevišti vzorem opravdového muže. Na jevišti a opravdový? To se nějak k sobě nehodí. — Nevyplatilo se mi však to procházení u divadla. Náš Jiří se mi vysmál a také jsem dostala, že jsem přišla pozdě k obědu.

9. března.

Včera jsem byla na návštěvě u Jiřiny. Byly jsme tam celkem čtyři. Po čaji Jiřina požádala jejich pomocnici v domácnosti, aby nám vyložila karty, neboť prý to umí jako nějaká cikánka. Nechtěla jsem si dát vykládat, neboť maminka říká, že je to pověra a tedy hřích. Ale dívky se mi vysmály. Říkaly, že tomu přece nemusím věřit. A žertovaly, že se asi bojím pravdy. Tak jsem tedy svolila, aby i mně vyložila. Napovídala mi toho, ani si vše nepamatuji. Ale hlavní bylo, že se ke mně blíží hezký mladý muž. Setkáme se ve společnosti. Horoucně se do mne zamiluje. Ale musím dát pozor, neboť ho miluje jiná žena a bude mi ho chtít lstivě odloudit.

A teď na to stále myslím. Včera jsem celý večer, ba, i při modlitbě — viděla jen tváře známých mládenců a hádala jsem, který to asi bude. Potom jsem ty myšlenky odmítala. Vždyť stejně není pravda, co říkají karty, ani tomu nesmíme věřiti. Ale ta věštba mi nedá pokoje.

15. března.

Dnes nepůjdu spat, dokud si ve svém deníčku neulevím. Stalo se něco velikého. Splnilo se co věštily karty. Byly jsme pozvány na čaj k Anušce a tam jsem se seznámila s mladým mužem. Je posluchačem práv a jmenuje se Černý. Mluvil se mnou jako s opravdovou dámou a bylo na něm vidět, že se mu líbím. Já jsem byla trochu zmatená, poněvadž se mi dosud nikdo nedvořil. Ale hned jsem věděla, že je to ten, jehož mi karty předpověděly.

Doma jsem byla nesvá. Jindy jsem vždy vypravovala, kdo tam byl a s kým jsme se bavily. Ale dnes, když jsem si vzpomněla na Černého, cítila jsem, jak se mi krev žene do tváří. Jen aby to na mně nikdo nepoznal!

18. března.

Ach, jak jsem nešťastná! Kdo ví, zda Ho ještě uvidím! Píši „Ho" velkým písmenem, neboť cítím, že toto seznámení rozhodne o celém mém životě. Stále na Něho myslím. Dívky ve škole povídaly, že jsem nějaká roztržitá. A co se mi ještě nikdy nestalo: nevypočítala jsem matematickou komposici.

21. března.

Dnes jsme se náhodou setkali. Jak jsem blažená! Jen se bojím, zdali mě neviděl někdo ze známých, neboť teď by bylo pravda, že se procházím s mladým mužem. Maminka si všimla, že jsem z hodiny klavíru přišla později než jindy. Řekla jsem, že jsem se setkala se spolužačkou. Ale ta lež mě velice trápí.

Maminka říká, *že každý velký hřích začíná lží.* Ale co mám dělat? Kdybych se přiznala, jistě bych Ho již nikdy nespatřila.

Milan Černý řekl, že jsem nejroztomilejší dívka, jakou kdy v životě poznal. To zní skoro jako vyznání!

26. března.

Když se potkáme, chvěji se podivnou úzkostí a srdce mi bije. To je jistě láska!

28. března.

Smluvili jsme si s Černým výlet na velikonoční svátky. Ale co doma! Tam nemohu říci pravdu. A proč bych nemohla? Jsem stále tak rozrušená, a přece nečiním nic zlého. Ale přece jen nejednám správně. I ve škole nám zakazují chodit na takové schůzky. Proč? Doma mi to ještě nezakázali — také neměli proč — jen jsem musela mamince slíbit, že jí povím o všem, co budu ve svém životě považovat za důležité. Slíbila jsem tehdy ochotně a nyní... A maminka tehdy ještě doložila, napadne-li mě najednou, abych před ní něco zatajila, že jistě to „něco" je zlé a zakázané. Ale je v mém případě něco zlého? Vždyť je konečně cílem každé dívky, aby se vdala, dříve však se musí přece s někým seznámit! Nevím si rady, snad bych se měla svěřit Věře. Ale ne. Ani s ní o tom nemohu mluvit. Můj Bože! Dnes večer se zvláště pomodlím, aby se celá ta hádanka nějak rozluštila, aby se mé svědomí uklidnilo a abych se mohla s Milanem setkávat i dále.

ROZUM VÍTĚZÍ

Nastávaly velikonoční prázdniny. Lidka ještě neodložila aktovku s knihami, a už jí maminka oznamovala:

„Mám pro tebe radostnou novinu. Strýc Pavel a teta vás zvou na svůj statek do B."

„Ach . . .!" ozvalo se z úst Lidčiných. Ale z tónu hlasu bylo patrno, že jí ta zpráva nějak netěší.

„Rozumí se," pokračovala matka usmívajíc se, „že jsme pozvání přijali. Pojedeš ty a Jiří, Věra s Danuškou zůstanou doma, aby nám tu nebylo smutno."

Proti tomu nebylo možno nic namítat. Strýčka Pavla, bratra otcova, měli všichni rádi a na statku v B., kde hospodařil, se děti Lazovských měly vždy dobře. Jindy by byla Lidka skákala radostí. Dnes jí však bylo skoro do pláče. Myslila na Milana Černého a na smluvený velikonoční výlet. Maminka jako by vůbec její rozpaky nepozorovala. Klidně pokračovala:

„Již jsem ti připravila zavazadlo. Kdyby sis snad chtěla ještě něco s sebou vzít, je tam ještě místo."

Lidka se na matku podívala téměř zoufale. „A kdy pojedeme?"

Paní Lazovská litovala zápasící dcerušku. Četla dobře v její tváři a věděla, jak by alespoň odpoledne chtěla mít pro sebe. Ale nemohlo to být. Neboť toto rychlé odcestování bylo hlavním bodem ve válečném plánu jejich rodičů. Proto přitulila Lidušku k sobě a klidně odpověděla:

„Hned po obědě, dítě, abyste tam večer byli a hodně užili jarního vzduchu."

Lída ovšem neodpověděla. — Jak mohla by tušit — že matčino bystré oko zpozorovalo již tenkrát, když po prvé vyslovila jméno Milana Černého, co se děje v jejím srdci. Paní Lazovská viděla, jak její dcerka často přichází pozdě ze školy, jak je roztržitá a nervosní, zamlklá, jak zanedbává i učení — samé to známky, že u ní není vše v pořádku. Neboť rozumná matka pozoruje duši dítěte stejně jako tělo, aby chorobu poznala již v počátcích a ji léčila. Ale jak? V takových případech není snadné zasahovat do záležitostí srdce. Přecitlivělost tohoto dívčího věku nesnese někdy ani laskavého upozornění, ani nevinného zájmu, tím méně si dá poroučet a zakazovat. Rodiče se dlouho radili o milé dcerce a otec konečně nalezl lék: „Je potřebí, aby se Ludmila rychle dostala z domova. Nesmí mít ani chvilku, aby mohla odběhnout nebo napsat psaní. Pryč s ní, do jiného prostředí, které zdravým vzduchem a hojným pohybem, dobrou společností a novými dojmy dokáže mnoho!

A tak se Lída s Jiřím dostali do B. Strýc Pavel i teta Helena je přijali s láskou a děti s jásotem. Lidka si doma pevně umínila, že bude stále smutná a nemluvná. Viděla se ozářenou romantickým světlem nešťastně zamilované dívky, kterou násilím odtrhli od předmětu její lásky. Představovala si, jak se po deseti dnech vrátí domů — bledá a vyhublá. Co řekne Milan, až uvidí, jak pro něho trpí! Velmi dobře na to psal Thompson, že u mladých lidí je neštěstí vlastně jen rubem blaženosti. — Nad jejími

MARTON·L

úmysly však zvítězila síla mládí, která, když je zaměstnána, zabíjí všechny chorobné bacily. A v B. byl život velmi rušný a pestrý! Vycházky, hry, pomáhání tetě v milých přípravách na svátky, účast na vznešené liturgii Zeleného čtvrtku, Velkého pátku a Bílé soboty, výlet na Velikonoční pondělí, to vše působilo, že si jen večer uvědomila, že si celý den na Milana ani nevzpomněla. Byla pak už tak unavená, že hned usnula.

Ale dobře si uvědomovala, jak jiní jsou lidé tam na venkově.

Jak milé a přirozené jsou na příklad její sestřenice Helenka a Hedva. Celý den s nimi může mluvit, a přece o chlapcích nepadne ani slovo. O módě a o šatech si také někdy povídají, ale není to do omrzení, ustavičně. A bratranci také dovedou býti dobrými přáteli. Helenka a Hedva jsou na vychování v klášteře a také jen přijely na prázdniny. Obě dvě jsou veselé, bystré a moudré. S Hedvou uzavřela přátelství hned první den.

Asi po pěti dnech si při důvěrném hovoru s Hedvou vzpomněla Lidka na Milana. Chtěla se jí svěřit. Ale jak! Když pohlédla na tu zdravou, veselou a moudrou dívku, nemohla se k tomu odhodlati. Styděla se za všecky ty citové výlevy, idylické chvilky a společné romantické procházky. Dokonce ji napadlo, že je ten šviháckým, velkoměstský Milan směšný, zvláště když ho přirovná k bratranci Karlovi. Těžko by vysvětlila rozdíl mezi oběma hochy, ale to věděla dobře, že vše mluví ve prospěch Karlův. Kdyby se tu najednou objevil Milan ve svém obleku

posledního střihu s vycpanými rameny a s moderním účesem a kdyby začal strojeně vypravovat o filmových hvězdách, o moderní literatuře a o marnosti života — kdyby kritisoval všechno, co sám neudělal, jistě by se všichni útrpně usmívali.

Ne, o tom svém hloupém, bezvýznamném flirtu nemůže mluviti! Raději se Hedvy zeptá, čím chce býti.

Hedviččiny oči zazářily: „Čím? Zahradnicí. Víš, to je nejkrásnější povolání na světě. Nechápu, proč se mu věnují jenom muži, když je téměř Pánem Bohem určeno nám!"

Lidka dobře nechápala: „Chceš zahradničit jen tak z dlouhé chvíle, či se tím chceš opravdu živit?"

Hedva se rozesmála: „To víš, že se chci živit právě tak, jako se jiné dívky živí vyučováním, psaním na stroji, léčením a kdoví čím ještě. Víš, dívky jsou jako opičky," pokračovala vážně, „přebírají mužům nejnudnější zaměstnání. Některé se moří v úřadech, u advokátů, jiné na poště jednotvárně razítkují, telegrafují nebo telefonují, jiné sedí u pokladen. Samostatnější práci se odváží převzíti jen dívky s universitním vzděláním, profesorky, lékařky, advokátky. Ale většinou ani v tom nevidí opravdu povolání — jsou tam prostě proto, že se musí živit. Nedivím se městským dívkám — chudinkám. Pro vysoké domy a pro úzké ulice ani nepoznají krásu Boží přírody a proto si ji nemohou zamilovati. Ale proč se i venkovské dívky tak bez rozmyslu hrnou mezi čtyři stěny kancelářských místností — to opravdu nemohu pochopiti . . ."

„A jak začneš?“ zeptala se Ludmila.

„Po maturitě vstoupím do zahradnické školy, potom budu pracovat doma. Ještě nevím, co bude lepší, zda zelinářství či květinářství; třeba budu pěstovat i ovoce. V ústavě mám přítelkyni, která chce pracovat se mnou. Rozumí se, že za plat, bude-li náš podnik prospívat. Kdyby nás však ze začátku nemohl obě uživit, tedy jí najdeme místo na některém panství v okolí. Tatínek prý ví o několika, kde by rádi svěřili zahradnictví ženám, které mu dobře rozumějí . . .“

Lidka se zamyslila:

„Vy jste tak moudré a upřímné. A my — máš pravdu — my jsme jako opice. Pořád se díváme, co dělají druzí a bojíme se, co tomu řeknou.“

Hedva se usmála: „Pomlouvání jest hlavním zaměstnáním velkoměstských dívek. Znám to z ústavu.“

„Tak i tam jsou opravdová velkoměstská děvčata?“ divila se Lidka.

„A jak velkoměstská!“ odpověděla Hedva s pohrdavým gestem. „Víš, všechno záleží na tom, zda má člověk dosti odvahy a samostatnosti konat to, po čem touží.“

„A ještě mi pověz,“ prosila Ludmila, „je Helenka také taková jako ty? Je přece o půldruhého roku starší a již brzy opustí ústav.“

„Ach, my jsme všichni stejní,“ hrdě odpovídala Hedva. „Hela si chce zařídit drůbežárnu. To je také pěkné zaměstnání, jako zahradnictví.“

„Ale musí se při tom hodně pracovati?“

„Musí. Ale je to práce zdravá." Po těch slovech Hedva vyskočila s proutěného zahradního křesla, protáhla se, potom několikrát obtančila kolem stolu a zasmála se:

„Vy, velkoměstské dívky, ač máte nádherné plovárny a pěstujete sport, jste přece hrozně choulostivé, rozmazlené. Jak jen slyšíte o fysické práci, již se lekáte. Nic nevydržíte, hned jste unavené, nachlazené a vrchol všeho — také nervosní. Víš, první rok jsme si s Helou také něco z toho přinesly z ústavu domů. Bylo to nové, a proto se nám to líbilo. Ale tatínek a maminka nás z nervosy brzy vyléčili. Teď se nás již nic takového netkne. Zmoudřely jsme."

„Když se na tebe dívám," povídala Lidka zamyšleně, „vidím svět v docela jiném světle. Byla jsi již zamilována?"

„Jak by ne," vesele se přiznávala Hedva, „dokonce celé léto. Ale když jsem chtěla o své lásce sníti, maminka mi dala tolik práce, že jsem nemohla na nic jiného mysliti. A v ústavě jsem na všechno zapomněla. Počkej, ještě jsem byla zamilována do profesora hudby. Ale to jsme byly všechny; bylo to u nás v módě. Za nějaký čas však to pominulo jako každá móda. Teď se již do něho nezamiluji, jen do svého manžela, budu-li nějakého míti . . ."

„A když ho nebudeš míti?"

„I tak budu živa. Ale na to mám ještě dosti času za pět za šest let. Chci být ještě dívkou. Až se vdám, nebudu tak volná a šťastná . . ."

„Zkrátka, studentská láska sama sebou mizí," mudrovala Lída nahlas. „U každého?"

Hedva jí prudce zatřásla. „Ty, vždyť ty jsi zamilována!“ Lidka se trochu lekla, ale pak se se smíchem bránila:

„Jen jsem byla, dokud jsem nepřišla sem. Ale již to mizí. Myslím, že již to vlastně přestalo docela...“

Prázdniny rychle uběhly a Ludmila se vrátila k rodičům, opálená, svěží, celá změněná.

TETA HELENA PÍŠE SVÉ ŠVAGROVĚ

Drahá Irmo!

Posílám Ti Tvoji dcerušku veselou a zdravou. Doufám, že se nám ji podařilo zcela vyléčit. Teď jen dej pozor, aby do té nemoci opět předčasně neupadla.

Po Tvém přání jsem ji pozorovala a došla jsem k závěru, že je to rozumné, dobrosrdečné, nevinné dítě — opravdu dítě. A právě proto na ni snadno působí nejrůznější vlivy. Hned se naklání vpravo, hned zase vlevo. Skoro všechny dívky v jejím věku jsou takové.

Doma jistě na ni mají největší vliv její spolužačky. Ty chudinky většinou čerpají svoji životní „moudrost“ z biografu, nebo z pochybných obrázkových časopisů. Bohužel, od chvíle, kdy rodiče pustili z rukou otěže výchovy svých dětí, chopily se jí neodpovědné živly prostřednictvím biografu a tisku. Ubohá mládež! Myslí si, že se osvobodila, odpoutala . . . a zatím přišla jenom z deště pod okap. Dešť býval alespoň čistý — kdežto okap je špinavý. Nej-

smutnější při tom je, že ze života dnešní mládeže vymizel téměř nejkrásnější věk. Dnešní čtrnácti- a patnáctileté dívky, které by přece měly být bezstarostně veselé jako nebeští ptáčkové, už znají vzrušení smyslů, muka zklamání a žárlivosti — ba někdy se jim život tak hnusí, že se odhodlávají i k sebevraždě.

Sotva se poupě jejich života trochu rozvije, již je spáleno žárem léta. Vím, že to vše víš a že Ti neříkám nic nového, ale jistě neškodí, když o těch věcech častěji přemýšlíme a hovoříme o nich s těmi, kteří mají děti.

A snad mi nebudeš zazlívat moji radu. Upozorňuji Tě, drahá Irmo, abys hodně bděla nad svými dětmi. Není třeba přitahovat uzdu tak, aby se nemohly hnout — ale jest osudnou chybou, pustíme-li otěže z rukou docela. Je potřebí, aby jich děti, kráčející po dobré cestě, ani necítily. Ale jakmile by chtěly trochu odbočit, pak je nutno přitáhnout. Když jsem byla mladá, byla jsem na návštěvě ve výborném chlapeckém ústavě, kde měli hoši dovoleno, aby ráno i po obědě šli na hodinu, kam by chtěli. Budova stála na kopci, který byl celý majetkem ústavu. Nikdo chlapcům nezakazoval, že nesmějí překročit hranice ústavního majetku — a přece to nikdo neučinil. Proč? Území bylo tak rozsáhlé, že se po něm mohli toulat s pocitem volnosti — ale kdo by byl šel dále, nebyl by se za hodinu vrátil. Podobně si to představuji s tou uzdou.

V případě Lidunčině bylo dobrým zatrhnutím, že jste ji poslali k nám. Dítě, zaujaté novými dojmy,

běželo dále a ani nepozorovalo, že jest na jiné cestě. Ano, tak se to má dělat! Typická malá „žena“ se dostala pod vliv naší Hedvy. A odvažuji se tvrdit — ne proto, že jsem její matkou — že ten vliv byl dobrý.

Z rychlého obratu své slunečnice vidíš, že musíš dávat pozor, kdo je sluncem, k němuž se Tvé děvčátko obrací. Bdi opravdu velmi pečlivě nad její společností. Od klamného světla ji odvrať rychle, ale nenápadně.

A také nezapomínej, že dospívající dívka musí být stále zaměstnána, tak aby nikdy neměla ani chvilky k nudění se. Pozorovala jsem, že se asi Liduška v kuchyni dosud mnoho neotáčela. Jistě má dost práce: učení, hudbu; a také k pobavení se jí musí nechat čas. Ani nemyslím, že bys ji měla vést k tomu, aby vařila, ale přece jen ať i v kuchyni přiloží někdy ruku k dílu: „Pojď sem, Lidunko, pomůžeš mi péci koláče. Hned ti to ukáži!“ Nebo když čekáte návštěvu, zvláště když si sama pozve přítelkyně, můžeš říci: „Podívej se, Liduško, jak by bylo hezké, kdyby ses mohla pochlubit, žes pohoštění připravila docela sama. Že to Zdeňka, Lola nebo Dáša nedělají? Snad by ses nestyděla za to, že umíš více než ony?“ Tak se Tvoje dcerka hravě seznámí s kuchařským uměním a jednou bude ráda, že to umí.

Nemohla jsem za těch několik dní vyzkoumat, zda Liduška miluje umění. Jestliže ano, pak jí poskytni alespoň občas příležitosti, aby se mu mohla věnovat. Ať hraje, kreslí nebo maluje. Čím více věcí ji zajímá, tím bohatší bude její život, neboť bude moci prožívat krásu různým způsobem.

Teď mě napadá, že se zajímala o fotografování. I to je dobré. Zařiďte jí brzy malou temnou komoru, aby si sama obrázky vyvolávala. Jen nezapomínejte, že hlavní věc je, aby byla stále zaměstnána.

Ať se také hodně pohybuje, chodí na plovárnu (ale jen na dámskou, uzavřenou), ať bruslí, ať se třeba též účastní, ovšem s rozumem, výstupu do hor. Je velikým nedostatkem, že se téměř nenajde slušná, jen dámská plovárna. Bylo by jich tak potřebí!

Víš, Irmo, vždy závidím hochům skautování, které tak podivuhodně lehce řeší nesnadnou otázku, jak možno tělo i duši zaměstnati tak, aby se neublížilo ani jednomu ani druhému. Něco takového by potřebovaly i naše dcerušky. Něco takového, a přece trochu jiného. Ale je to marné! Šaty přešívané nikdy nepadnou tak jako šité podle míry. Proto se také dívčí skauting příliš neosvědčil.

Je to těžký problém, neboť dívky v tomto věku dají mnoho na zevnějšek, na formu. Ta je musí přivábit. Ale do formy se musí vlít duše, aby měly nejen požitek, nýbrž také užitek. Ať mají hodně pohybu, her, radostí, změn, ale ať tím neutrpí jejich ženskost. A to vše musí být povznášeno myšlenkou na věčnost. Kéž bych věděla o někom, kdo by dovedl pro dospívající dívky vytvořit „krajinu čistých radostí“!

Do té doby ji musíme my matky vytvářet samy. O Lidušku a o její sourozence se nebojím. Víš proč? Ty jsi jim opravdu matkou a moudrý, šlechetný Tvůj manžel otcem. Příklad rodičů je dědictvím,

uloženým hluboko do duše dítěte. Takový poklad se neztratí. Škoda, že moderní rodiče na to zapomínají! — Ale zdá se mi, že se z mého dopisu stal celý článek.

Chtěla jsem Ti podat zprávu jen o Tvé dcerušce, ale probudila se ve mně venkovská hospodyně, pečující o všecko.

Doufám, že se proto nebudeš hněvat na svoji starou, zkušenou švagrovou

Helenu.

TAJEMSTVÍ ŽIVOTA

Jednou odpoledne seděla Lidka vedle matky a vypravovala jí o pobytu u strýce. Ač minulo již několik dní, přece měla stále co vyprávěti.

„Již jsem ti, maminko, říkala, že také Anežka se svým mužem byla na návštěvě u rodičů. Je to přece jen divné, že Anežčin muž je u tety Heleny také jako doma. Víš, viděla jsem ho jen dvakrát v životě: po prvé o svatbě a nyní o svátcích. Nu, mně je celkem cizí, a přece je to muž mé sestřenice. Není to divné? Loni byla Anežka ještě veselá dívka, hrála si s námi a dováděla a nyní . . . nyní již je ženou a brzy . . .“

Lidka se zarazila. Těžko o tom hovořiti s maminkou. Cítila jakýsi stud. A přece . . . nemůže v tom býti nic špatného, když u strýčka veřejně mluvili o budoucím vnoučátku.

Maminka jí však pomohla z nesnází. Řekla svým klidným hlasem:

BARTON·L·

„Ano, teta Helena mi již dříve psala, že čekají maličké. Všichni z toho mají velikou radost. Pravda, teď již Anežka nemůže s vámi dovádět, musí dávat pozor na sebe i na své děťátko . . .“

Liduška se přitulila k matce a tichounce se zeptala:

„A je už živé?“

„Ano je. Vyvíjí se v těle své maminky, až je dosti silné, aby mohlo přijít na svět . . .“

Lidka neříkala nic, ale matka četla v jejích očích.

Jak dlouho se již trápila otázkou, o níž není možno s nikým hovořiti. Děvčata ve škole si o tom všelicos šeptala, ale před ní vždy zmlkla, poněvadž ji považují za malé dítě. Ale i když někdy tu a tam zaslechla poznámku, byla obyčejně taková, že se styděla poslouchat dále. Ale v hloubi duše cítí, že toto veliké tajemství, tajemství života musí míti vysvětlení stejně krásné jako vážné.

Maminka přivinula dcerušku k sobě, vroucně pohlédla na obraz Matičky Boží a začala tiše povídat: „Jistě jsi již často viděla jadérka v ovoci, v jablkách, v hruškách. Když se seménko zasadí do země, prodírá se z hlíny, pučí, vyrostou mu větvičky, listí a květy a pomalu je z něho rostlina. Podobná drobná seménka jsou též v těle každé ženy. Jsou tak malá, že jich pouhým okem není vidět. Ale sám od sebe se z nich život nevyvine tak, jako ani u rostlin ne.

Učila ses v rostlinopise, že jsou dvojí květy: prašníkové a pestíkové. Někdy jsou obojí na jednom stromě, jindy mají některé stromy květy prašníkové a jiné pestíkové. Z květu vznikne jen tehdy ovoce,

když pyl z květů prašníkových jest zanesen do pestíkových a oplodní je. I to víš, že se rostliny samy nemohou s místa hnouti a že se Pán Bůh postaral o zúrodnění jich tím, že vítr, včely a hmyz přenášejí pyl s květu na květ.

Tak je tomu i v životě lidském. Prašníkovým květem je otec, pestíkovým matka. A ta drobounká seménka v těle matčině vzklíčí jen tehdy, když na ně padne pyl květu prašníkového, který Bůh umístil v těle mužově. Z těch maličkých semének se potom pomalu vyvinuje živé děťátko. Tento nový život je malý a velmi slabý a kdyby přišel na svět, hned by zahynul. Proto Pán Bůh umístil v těle mateřském malou kolébku a v té jest lidský plod uložen devět měsíců. Jeho jediným pokrmem je krev matčina, z té roste a sílí. Proto, když matka nosí své dítě pod srdcem v té malé kolébce, musí na sebe dávat velice pozor. Co postihne její tělo, to pocítí i dítě. Dovedeš si jistě představit, jak snadno se může ublížit takovému slabounkému, křehkému stvořeníčku.

V té době musí matka požívat výživných pokrmů, aby její krev byla zdravá nejen pro ni, ale i pro její dítko. A protože ve chvíli, kdy ze seménka povstal život, Pán Bůh do něho vložil nesmrtelnou duši, musí se matka snažit, aby byla dobrá, zbožná, musí myslit jen na krásné a šlechetné věci.

A dobří musí být všichni kolem ní, nesmějí ji rozčilovat, nýbrž mají ji obklopovat jen láskou.

Neboť to není snadná věc, po devět měsíců chovat ve svém těle vyvíjející se děťátko. Je to doba velmi obtížná, ale zároveň i velice blažená.

Když uplyne devět měsíců, přijde na svět vyvinuté děťátko. Ale jeho příchod je spojen s velikými bolestmi. Proto po narození děťátka musí matka zůstat na lůžku, aby zesílela . . ."

„Ach," pravila Lidka, „to se raději vůbec nebudu vdávat, když mám tolik trpět!"

Matka se usmála: „Tak by mluvily všechny dívky, kdyby Pán Bůh nebyl předvídal tento strach a nedal k jeho požehnání lásku. Neboť, drahá dceruško, když někoho opravdu milujeme, nebojíme se utrpení, ba cítíme, že bychom za něho dovedly i zemříti. A Pán Bůh vložil do lidského srdce nejen lásku, ale také velikou touhu po dítěti.

Z této touhy se dá poznat láska pravá, Bohem rozžatá. Jistě jsi již slyšela o dívkách, které byly svedeny nebo se staly milenkami mužů, s nimiž žijí neoddány.

Vidíš, drahé dítě, takoví lidé se nemilují opravdově. Nestarají se ani o dítě ani o budoucnost, jen o to, aby se vyžili podle svých choutek.

Myslím, Lidunko, že chápeš, jaký je to veliký hřích. Neboť Pán Bůh nestvořil lásku jen pro radost, ale proto, aby ulehčovala utrpení, s nímž jest spojeno zakládání rodiny. Podobně činí i lékař, když do hořkého léku přimíchá něco sladkého. Malé děti, které nevědí, k čemu ten lék slouží, by ho jinak nechtěly. Myslíš, kdyby nemocné dítě užilo z léku jen té sladkosti, že by si prospělo?

Takovými nerozumnými dětmi jsou lidé, kteří nechtějí rodinu. Jen sladkost a rozkoš by si chtěli vybrat. Bohužel o dnešní mládeži se již nedá říci, že

je nerozumné dítě — neboť ona ví, co dělá. A právě ten vědomý, dobrovolný a chtěný skutek je velikým hříchem."

„Ale maminko," podotkla Lidunka, „mladí muži mají přece větší vinu než dívky. Kdyby jim nepletli hlavu, nestalo by se nic hříšného. Děvčata se přece chlapcům nedvoří."

„V tom nemáš pravdu, dceruško. Oba jsou vinni, neboť jest tomu tak: U mužů jest touha po lásce mnohem větší než u žen. Rozuměj mi, drahé dítě, nemyslím blouznění, které často dívky považují za lásku, myslím touhu, z jejíhož splnění vzniká nový život. Ta bývá u nich někdy tak silná, že jí přímo fysicky trpí. Podobají se lidem, kteří trpí strašnou žízní. Nepřemáhají se a pijí — a je jim jedno, co a kde. Vezmou vše co jim přijde do cesty. A jako žíznivý, který se napil, se už o nápoj nestará, tak i muž obyčejně opustí děvče, jež svedl, neboť nemiloval jeho duši, nýbrž jen tělo. Jistě mužové jsou velmi vinni, že se nedovedou ovládat.

Ale nezdá se ti, že jsou vinny i dívky, které se tak oblékají a chovají, aby u mužů vzbuzovaly žádost? Je to tak, jako když žíznivému nabízejí nejlepší víno a pak ho odsuzují, že se opil. Proto nahota a móda, která ji předpisuje, je nemravná, poněvadž pokouší lidi. Často zvábí ke hříchu i toho, kdo neměl zlého úmyslu.

Nyní snad, dceruško moje, pochopíš, proč nedovolujeme ani tobě ani Věře, abyste chodily ve výstředních šatech, které by vzbuzovaly pozornost

mužů. Když posypeme stůl cukrem, marně se snažíme odehnat s něho mouchy.

Oblékejte se i dále vkusně, ale prostě. Vážní, slušní mužové nepřehlížejí takové dívky, ba naopak, vyhledávají je. O ostatní se nestarejte. Ani o to, Liduško, nedbej, jak se strojí a jak se chovají ostatní dívky. To, že tě ještě pokládají za děvčátko, nemusí tě trápit. Nyní víš, že je to tak dobře a že to tak musí být.

Potom — když již tak o těch věcech mluvíme, připomenu ti něco. Nedávno jsi přinesla domů knihu od přítelkyně. Tehdy jsem tě prosila, abys ji mně k vůli vrátila nečtenou. Nyní ti povím, proč jsem to od tebe chtěla. V tom románě se psalo o lásce nepěkné, ne opravdové a dle vůle Boží utvořené, o níž jsem před chvílí mluvila. Kdo takové knihy čítá, ten si naplňuje mysl takovými představami, myšlenkami a znenáhla, ale jistě ztratí čistotu duše. Taková čtenářka nepovažuje za špatné, když se sama večer prochází s mladíkem, s ním se líbá, ba, nestydí se ani s chlapci se koupat jen v krátkém tričku. — Ani nepozoruje, jak mravně upadá a klesá do hříchu.

Pán Bůh dal každé ženě přirozený cit, který jí chrání čistotu duše i těla. Je to stydlivost. Nevinná dívka se začervená, když slyší neslušné řeči, nebo vidí nemravné obrazy a velmi by se styděla, kdyby ji někdo, zvláště muž, viděl nedostatečně oblečenou. Která dívka se nestydí, ta již nemá nejjistější zbraň, chránící její nevinnost. Jsou i takové dívky, které se chlubí, že se odváží všeho, že se vůbec nestydí. Ale nemají příčinu chlubit se, nýbrž plakat."

„Ach, maminko, já budu opatrná! Nyní již vím, proč nám ve škole nedovolují chodit s chlapci. Už rozumím i sestřenkám Hedvě a Helence. Tetička jim jistě také vše takto vysvětlila."

„Ano, Lidunko! Každá dobrá, nevinná dívka, když něčemu nerozumí, prosí matku o vysvětlení. Nedovedeme si představiti nevinnější duši, než byla Panna Maria. A hle! I ona rozumněla tajemství, jak vzniká život, neboť, když jí anděl zvěstoval, že porodí syna, udivena se ptala: ‚Kterak se to stane, když muže nepoznávám?'"

„Teď rozumím slovům ‚počala z Ducha svatého'," pravila Lidka s vyjasněnou tvářičkou. „Znamená to, že Duch svatý v té malé kolébce v těle Panny Marie utvořil tělíčko Ježíška."

„Ano, tak je to," odpověděla matka, vinouc dcerušku ještě více k sobě. „Z toho, že i Ježíšek chtěl na svět přijít prostřednictvím matky, můžeš poznat krásu a posvátnost mateřství."

Lidunka vzala matku kolem krku:

„Pověz mi, mamičko, hodně jsi trpěla, když jsem se narodila?"

„Dosti. A ještě dlouho jsem pak byla nemocná..."

„Moje drahá maminečko! A já ti i nyní, když bych už měla být moudrá, působím často tolik bolestí! Ale chci být hodnější.

Ale ještě jedné věci nerozumím..." dodala zamyšleně. „Čím to je, že matky tolik milují své děti, místo aby je nenáviděly, když pro ně tolik zkusily."

„Ty hloupinká!" smála se matka. „Cožpak jsem

ti neřekla, že Bůh to tak zařídil? On myslil na vše. I to je jeho dílem, že matka, když po prvé přitiskne k srdci novorozeňátko, zapomene na všechno, co pro ně vytrpěla a je šťastna, že je má. Kdyby jí někdo řekl, že musí ještě jednou přetrpět všechny ty bolesti — jinak že dítě ztratí — jistě by je ochotně podstoupila."

„Jak je to krásné a obdivuhodné!" zašeptala Lidka. „Maminko, já už nikdy nebudu poslouchat, co si děvčata povídají o lásce. Vždyť ony mluví tak, že se musí člověk stydět, ale když o tom mluvíš ty, je vše docela jiné, skoro to připadá jako modlitba . . ."

„Nejen připadá — ono to, Liduško, skutečně modlitbou je. Čistá láska a krásný rodinný život na ní zbudovaný, je opravdu modlitbou, neboť slouží k Boží cti a chvále. A právě proto se na ni nelze připravovat koketováním a flirtem, ale čistým tělem a nevinnou, zbožnou duší . . ."

Matka i dcera zmlkly. Jak se držely v objetí, skoro slyšely tlukot svých srdcí. Uplynulo několik minut dojemného ticha, potom se Liduška pojednou sklonila, políbila matčinu ruku a zašeptala jen dvě slůvka:

„Děkuji, maminečko!"

VÝLET A VÝLET

Vlasta se vracela po nábřeží domů. Napadlo ji, aby si trochu upravila obličej. Podívala se do zrcátka. Její oči byly unavené, rty bezbarvé, pleť šedá. Ten výlet trochu pokazil její vzhled, zvláště oči!

Ty jsou jako bez života. Škoda, že se zde nemůže dokonale upravit. Ale přece si tváře osvěží popraškem pudru a rty rudou tyčinkou.

Za chvíli na ni hleděla ze zrcátka slušná hlavička, taková jako mívají voskové figuriny, vzorně nalíčené ve výlohách kadeřnických závodů. Několik lidí, kteří šli mimo, užasle hledělo na slečinku, která se krášlí na veřejné ulici. Ale to Vlastu nezmátlo. Komu se to nelíbí, ať zavře oči, nebo ať se dívá do Vltavy.

Vzpomněla si, jak v dětství, když byla při něčem přistižena, vždy ve zmatku vyplázla jazyk. A teď, když její oči zachytily úšklebek jednoho z chodců, byla by naň málem jazyk vyplázla také — ne snad proto, že by se styděla, nýbrž za trest, že je tak nevychovaný.

A jak je unavena, bez radosti a všichni lidé jsou jí protivní . . .

A za takových myšlenek si začala vybavovat dnešní odpoledne:

Zdeněk Borský na ni čekal na konečné stanici elektrické dráhy. Potom spolu šli do skal a do lesa. Bylo krásné odpoledne a dobře se bavili. Rozmlouvali o všem a o ničem, až se hovor stočil na film. Musí uznati, že v tom oboru je Borský odborníkem. Ale ona také není pozadu. Když mluvili o zamilované scéně v novém filmu, obrátil se, pevně ji objal, zvrátil její hlavu dozadu. Vlasta se nebránila. Věděla, že je v této póze hezká. Každá filmová herečka by jí mohla závidět. Přivřenýma očima hleděla na Borského. Sklonil se k ní a něco šeptal. Ani mu ne-

rozuměla. Jen cítila na rtech jeho dlouhý polibek. (Jaká škoda, že nebyl po ruce filmový aparát!) Pak mu polibek vrátila. Není do Borského zamilována, ale bylo tak příjemně v jeho objetí. Potom začali chodit lidé — a bylo po náladě.

Jen tomu nerozumí, proč je vlastně tak unavena? Vždyť přece mnoho nechodili — co ji tak rozladilo?

Připomněla si pocit, který měla, když ji Borský políbil a pocítila hořkost. Jak že to bylo, když tenkrát u Lazovských debatovali o polibku? Teta Marta řekla, že takový polibek není čistý. Od té doby o tom nepřemýšlela. Ale nyní... nyní cítí, že teta Marta měla pravdu. Není a nemůže být všechno v pořádku, když je člověk potom jako zničený...

Někdo ji pozdravil.

„Ach, Věro, to jsi ty?" zvolala překvapená Vlasta. Stálať před ní dívka krásná jako květ, se zářícíma očima ve zdravě červené tváři.

„Víš, odkud se vracím? Byly jsme na celodenním výletě. Právě jsem se rozloučila s ostatními."

Její hlas zněl jasně, vesele a její oči se neusmívaly, nýbrž přímo smály čistou radostí.

„Bylo to nádherné!" pokračovala. „Stráně jsou plny ptačího zpěvu a co je všude fialek! Podívej se," a vytáhla pěknou kytičku, zabalenou ve vlhkém mechu. „A ten čarokrásný rozhled s kopců. To byl den, že jsem ještě teď celá šťastná. Jsem sice trochu unavena, ale mám tak dobrou náladu, že kdyby nechodili lidé, jistě bych si radostí zpívala..."

Vlasta jen poslouchala, dívala se a mlčela. I ona

chodila tam nahoře, ale z té krásy neviděla nic. Zabolelo ji srdce a bylo jí do pláče. Záviděla trochu Věře, tomu velikému dítěti, které je ve své radosti tak krásné. Věděla, že se Věra nemaluje. Ubohé dívčí stvoření, sklíčené a nervosní vytušilo dobře štěstí a čistou krásu zdravé dětské duše z očí, jež se na ni upřímně dívaly.

Usedla na nejbližší lavičku a na oko lhostejně se optala:

„Byli s vámi také chlapci?"

Věra si sedla k ní a zasmála se:

„Ale kdepak! To bychom se nebyly tak dobře bavily! Že jsme byly samy, hrály jsme si, zpívaly, běhaly o závod a vyváděly hlouposti jako děti. Když jsou s námi chlapci, je všechno jiné. Musíme dávat pozor na každý pohyb, aby třeba naši veselost nepovažovali za koketnost. A potom . . ." pokračovala vážněji, „jen si to přiznejme, když jsou s námi chlapci, probouzí se v nás touha zalíbiti se jim. Snad to ani není z vypočítavosti, jen tak mimovolně. Neboť je to již v naší povaze. Ani si to někdy neuvědomujeme, a přece je tomu tak. A stejně je tomu i u hochů, když jsou ve společnosti dívek . . . Jest dobře bavit se někdy s hochy, ale má-li být naše zábava bezstarostná, musíme být samy."

„A s kým jsi vlastně byla na výletě?"

„Ještě jsem ti to neřekla? Se studentkami z Mariánské družiny."

„Z Mariánské?"

„Ano."

„Ale vždyť je to přece spolek náboženský? V tom se jen modlí, ne?"

„Záleží na tom, jakou modlitbu myslíš."

„Jakou modlitbu? Nu, Otčenáš, Zdrávas a podobně."

„V tom smyslu se stále nemodlíme, ale v tom ano, že pokud je to možné, zachováváme zbožnou náladu duše vždy, při práci i při zábavě."

„Tomu nerozumím," přiznávala se Vlasta. „Podle toho se i nyní modlíš?"

„Nyní zvláště," odpovídala Věra a milá sesterská dobrota se chvěla v jejím hlase, „poněvadž bych tomu chtěla naučiti i jistou dobrou, ale lhostejnou duši. Ale," pokračovala, „snažily jsme se, aby i náš výlet byl modlitbou. Hned časně ráno jsme jej obětovaly Pánu Bohu a potom jsme se bavily, že z toho měli jistě radost i nebešťané. Neboť jsme byly jako děti a to mají v nebi velmi rádi . . ."

Vlasta na chvíli zavřela oči, ale i tak se viděla ve svůdné póze v náručí Borského. Nebylo potřebí více přirovnávati oba výlety. Mluvily jasnou řečí. Vlasta cítila odpor. Chtěla poprosit Věru, aby ji také jednou vzala na takový krásný, zbožný výlet. Na rtech se jí chvěla prosba, aby mohla alespoň častěji s Věrou mluvit. Jak by jí to prospělo! Vždyť i ten odpor, který náhle pocítila proti sobě, působí, jako by její duše byla již lehčí, čistší.

Ale tu si vzpomněla, že je pozvána na večer k přítelkyni. Bude tam velká společnost. A ona potom k sobě zavolá několik dívek, které nemají ctitelů a bude jim vypravovat o dnešním odpoledni tak

povýšeně a s nedbalým přízvukem, jako dáma velkého světa: „No, víte, ten Borský za mnou blázní, že je to opravdu směšné. Tak vám dnes odpoledne . . .“

Vlasta vstala.

„Nazdar, Věro! Pospíchám. Jsem na večer pozvána k Peškovům.“

„S Pánem Bohem,“ loučila se Věra vážně.

A rozešly se každá svým směrem.

FILMOVÁ HVĚZDA

Jednou ráno přinesla kterási sextánka do třídy novinový výstřižek. Celá třída jej chtěla honem vidět. Jedna druhé jej z ruky přímo rvala. Bylo to jen několik řádků, líčících „všední případ“: V bytě divadelního herce X. Y. spáchala sebevraždu sedmnáctiletá dívka. Jak se zjistilo, šlo o Elu, dceru velkoobchodníka Hladkého. Poněvadž bývala v bytě jmenovaného herce častěji, pustila ji bytná dovnitř, i když herec nebyl doma. A ona se tam otrávila. Příčina hrozného činu není známa . . .

Ale milé sextánky ji znaly. Vždyť tomu nebylo tak dávno, co Ela chodila s nimi. Později mezi rokem vystoupila, ale přítelkyně se s ní občas přece setkávaly.

Před nějakým časem ji potkala Klára. Ela se jí celá šťastná chlubila, že se stane filmovou hvězdou, bude dostávat skvělý honorář a pak se obklopí leskem a přepychem . . .

„Víš," pravila, „mám k tomu povolání neobyčejný talent. Od malička po něm toužím — vždyť víš, jak jsem ráda chodila do kina — ale tatínek o tom nechce ani slyšet. I maminka mi bránila ... Ještě ani o všem nevědí ... Ale tobě povím, jak se vše událo. Seznámila jsem se s filmovým hercem. Ten objevil moje schopnosti a nyní se již ‚vzdělávám'."

Překvapená Klára se zeptala:

„Chodíš do dramatické školy?"

„Ne," odpovídala Ela. „To nemohu bez vědomí rodičů. Umělec, o němž jsem se ti zmínila, mě učí sám."

„Kde?"

Ela byla v rozpacích.

„Dlouho jsme se radili, ale nenašli jsme jiného východiska, než že musím chodit ... nu ... do jeho bytu. Ale víš, on není sám. Má starou bytnou, slušnou ženu ... Jistě v tom není nic zlého ... Ale to překvapení doma, až se jim najednou představím jako hotová filmová umělkyně! Můj učitel mě už brzy zavede ke zkoušce. Kdo ví, zdali hned neuzavru skvělou smlouvu."

Asi za dva měsíce uviděla Elu Jitka.

„Počkej!" volala za ní, aby ji zastavila.

„Slyšela jsem, že budeš filmovou herečkou. Jak je to zajímavé! V kterém kuse budeš po prvé hrát a ve kterém kinu tě uvidíme?"

Proud Jitčiny výmluvnosti se zastavil, když pohlédla do tváře bývalé spolužačky. Ela byla bledá, přepadlá a oči, smutné oči se dívaly z prohlubně modrých stínů ...

„Jsi nemocná?“ zeptala se Jitka soucitně. „Máš asi mnoho práce.“

„Ano, velmi mnoho,“ odpovídala Ela a její oči utíkaly před soucitným pohledem Jitčiným. „Ale odpusť, spěchám. S Bohem a pozdravuj děvčata!“

Jitka se dívala překvapena za mizející spolužačkou. Bylo to podivné setkání! Jest jí teď úzko, jako by její srdce svírala tvrdá ruka. Nějaká zlá předtucha jí plní duši.

Když ve škole vypravovala o svém setkání, mínění dívek se rozcházelo. Všechny vzpomínky na ni oživly:

„Pamatujete se, jakou mívala ráno horečku, když večer byla v biografu nebo v divadle?“

„A jak dovedla věrně reprodukovat, co viděla a slyšela?!“

„A jak dobře napodobila herce?“

„Ten umělec má pravdu: Ela je pro divadlo jako stvořená!“

„Ať, ale to se přece nesluší, aby chodila do jeho bytu!“

„Kdo může vědět, jaké úmysly má ten člověk!“

„Možná, že Ela ani nemá zvláštního nadání, ale on jí to jen namlouvá, aby ji snáze zlákal!“

„Také je možné, že je do ní opravdu zamilován a bojí se, že Elini rodiče budou sňatku bránit. Takto si alespoň jejich svolení vynutí.“

„Možná, že ji chce jenom pobláznit!“

„Ať je tomu tak nebo jinak, já bych přece sama nešla do bytu mladého muže!“

„Ale bude-li z ní slavná filmová hvězda, je to přece jen skvělá kariéra!“

„Ach, co do takového povolání! To je docela něco jiného být profesorkou, lékařkou, nebo vybrati si povolání, ve kterém člověk prokazuje lidstvu dobro a kterého si každý váží!“

„Vždyť přece filmová herečka koná také dobro, když baví lidi.“

„Ano, avšak kolik je kusů, v nichž se lidé učí jen zlému? Slyšela jsem o chlapcích, kteří se z filmů naučili zabíjet a vraždit, o dívkách, kterým filmy tak popletly hlavu, že se úplně zkazily.“

„Ano, a kolik je děvčat, které hned, jako Ela věří, že mají nadání a když z toho potom nic není, mají celý život zkažený!“

„To jsou zbytečné řeči. Ela je šťastné děvče. Podívejte se, jak krásně jsem předtančila na posledním plese. Všichni to uznávají, moje jméno bylo i v novinách, a přece nikdo pro mne nic neudělal. Nemám zkrátka štěstí. Myslím na to dnem i nocí. Kdybych měla peníze, šla bych se tajně učit k baletnímu mistrovi. Ale takto, když jsme chudí, mohu jen čekat, zdali mě někdo objeví . . .“

Elino „štěstí“ tehdy vzrušilo mysl dívek. Potají jí záviděly i ty, které nahlas mluvily proti ní. A v některých neklidných hlavičkách se rodily dobrodružné plány, jak dobýt slávy a světového jména. Ty pošetilé osůbky neměly ani tušení o tom, co je pravé umění, které se objevuje jako Boží jiskra v duši umělcově — a hnaly se jen za vzdušným, barevným přeludem. Jejich oči viděly v klamném lesku jeviště čisté zlato a drahokamy, a více si vážily jména, otištěného v novinách, než všech vysvědčení světa.

A náhle tento oslňující plamen filmové slávy zhasl. Z barevné krásy zůstal jen dým . . .

Dívky se opět začaly domýšlet.

„Možná, že herec Elu svedl a potom ji chtěl opustit."

„Nebo se zamiloval do jiné a Ela se ze žárlivosti zabila."

„Možná, že byla při zkoušce odmítnuta a hanba i lítost ji vehnaly na cestu zoufalství."

Pravdu se nedověděly nikdy. Jen to bylo jasné, že Elin pokus o uplatnění ve filmu úplně ztroskotal. Neboť to přece jen všechny chápaly, že se člověk nestává sebevrahem z radosti a ze štěstí. Marně si některé chtěly namluviti, že se Ela stala obětí nešťastné náhody. Mnohé četly stále noviny a musily uznat, že Elin případ je jeden z mnohých.

Jejich duše dosud omámené přeludy, se pod vlivem strašné zprávy začaly vzpamatovávat; jejich poděšené oči hleděly do životní propasti, která se rozevřela tak blízko nich v celé své hrůze. Násilná Elina smrt je poučila, že život je vážný. Téhož večera se leckterá z těch moderních dívek přitulila k mamince. Ani rodiče Lidčini netušili, proč se k nim dnes jejich dcerka vine s tak velikou láskou . . . Nemohli ani tušit, že ona jim v duchu děkuje, že ji střeží ve svatyni domova, že ji opatrují jako v teplém hnízdečku a pevně ji vedou za ruku, aby nezabloudila ve světě, plném nebezpečí . . .

NA PLOVÁRNĚ

Dva mladíci si hoví v horkém písku a pozorují okolí:

„Podívej se tamhle na tu v žlutém pyjamu! Kroutí se, jako by tančila černošský tanec!"

„Ta v tom fialovém se zelenými pruhy je ještě zajímavější. Kdo ví, na které módní výstavě a od kterého modelu se naučila těm pohybům!"

„Je vidět, že tomu nerozumíš. Na to jeden model nestačil. Raději se zeptej, kolik hodin se tomu učila před zrcadlem!"

„Podívej se, tam ta je trochu tlustá!"

„Nu, trochu masáže by jí neškodilo!"

„Víš, ale to nechápu, jak se taková kostra, jako je tamhle ta červená, odváží obléci plavky!"

„Když o tom již mluvíme, tam té ve světle zelených plavkách bych také hlavu na rámě nesklonil. Bylo by to tvrdé odpočinutí . . ."

„Já bych si tu rád vybral pěkné děvče."

„Snad se nechceš ženit?"

„Nač ty hned myslíš? Snad jsem padlý na hlavu, abych si tady hledal ženu? Ale malé pobavení neškodí!"

„A věř, že si ty dívky většinou myslí, že právě zde uloví ženicha."

„Pro mne, ať si myslí, co chtějí, to je jisté, že já si nevezmu ani jednu z nich . . ."

„Od které doby jsi tak ctnostný?"

„Od žádné. Ale myslím, že plovárna je jakási módní přehlídka. Manželství však — to je něco docela jiného. Ale to je teď vedlejší. Hlavní věc je, že

tam tu báječnou brunetku ještě dnes políbím. Pozvu ji do loďky."

„Což ji znáš?"

„Ještě ne. Ale to půjde hravě. Vždyť z každého jejího pohybu čtu: Seznámení možné! Příteli, já se v ženách vyznám."

Při těch slovech vyskočil a namířil k dívce v růžovém koupacím trikotu. Byla sama. Šel kolem ní a „náhodou" zavadil o její rameno.

„Odpusťte mi, tisíckrát prosím, moji nepozornost. Jistě se nehněváte?"

Děvče se usmálo nalíčenými rty:

„Nemám ve zvyku hněvat se na neznámé."

„Ale vždyť já nejsem tak neznámý. Jmenuji se Bedřich H. Již dávno se obdivuji vaší postavě . . ."

A za chvíli leželi vedle sebe v písku živě hovoříce. Nedaleko nich si hověla jiná dvojice:

„Cože, Máňo, vy neumíte plavat na zádech? Proč jste mi to neřekla již dříve? Pojďte, naučím vás tomu, vždyť to nic není. Jen trochu odvahy! Vstoupili do vody. Za chvilku Máňa ležela na vodě na zádech, vlastně na rukou mládence. Nad něčím takovým by se jistě na suchu pohoršili. Ale tady, ve vodě? . . . Ostatně na tom není nic zlého, když se člověk chce naučit plavat na zádech. Ale přece se někdo nad tím horšil. Byl to doktor Jan Mráz. Stál ve vodě se založenýma rukama a hleděl s výrazem odporu na děvče, které se smálo, kopalo a stříkalo kolem sebe, ležíc na rukou cizího muže.

Už mám té plovárny dost, pomyslil si. Proč jsem sem chodil? Přešla mě chuť na svačinu!

Když vystoupil z vody, uviděl kolegu. Ten se divil:

„Jene, co ty tady děláš? Dosud jsem tě zde neviděl."

Doktor trpce odpověděl:

„A už také neuvidíš."

„No, no, není potřebí hledět tak škarohlídsky na veselé stránky života! Proč by si člověk nemohl po práci dopřát slunečních a říčních lázní?"

Doktor Mráz se zeptal:

„Ty, nejsi členem veslařského klubu? Tam máš obojí: slunce i vodu v čistším, klidnějším prostředí. Veslování jest krásný sport, dobrý pohyb po dlouhém vysedávání v kanceláři..."

„Máš pravdu," smál se druhý, „ale tam nejsou dívky a ženy. Kde spatříš tolik krásy jako zde?"

„Tomu říkáš krása? Nu, proti gustu..."

V té chvíli k nim přiběhl Bedřich H.:

„Haló, Jene, ty jsi zde? To je dobře, že se s tebou setkávám. Pamatuješ se, jak jsi tenkrát v zimě u Lazovských zpíval chvalozpěv na čistý polibek? Nuže, příteli, před chvílí jsem dal nejčistší polibek ve svém životě, a to tmavovlásce na krk. Voda tak omyla její pleť, že jistě na ní nezbylo ani stopy po suchozemských bacilech. Právě proto jsem ji nelíbal na ústa. Neboť jsem již takový zpátečník, že nevěřím namalovaným rtům..."

Zrak doktora Mráze lhostejně bloudil kolem. Pojednou utkvěl překvapen na osobách, sedících na balkoně v protější restauraci. Pak se obrátil k Bedřichovi se zvláštním nápadem:

„Poslechni, už několikrát jsem se přesvědčil, že umíš se ženami jednat tak dobře, že ti žádná neodolá. Podívej se! Tam sedí Věra Lazovská. Pokus se políbit ji na hrdlo ať na suchu nebo ve vodě. Když se ti to podaří, rád ti vydám svědectví, žes neodolatelný."

Bedřich se smíchem zavrtěl hlavou:

„Ale kdepak! Ani kdybys mi nabízel tisícovou sázku!"

„A proč ne?"

„Protože s Věrou nejsou žerty. Ta by mi dala jednu za ucho. Na zdar!"

Jan se usmál a odcházel. Za deset minut stál oblečený na balkoně. Jako divem hned se mu vrátil hlad. Objednal si svačinu.

„Kdy jste byla dole ve vodě?" zeptal se Věry. „Nebyla jsem tam vůbec. Maminka se chtěla jen podívat na život na plovárně. Podívaly jsme se a netoužíme po něm . . ."

Potom se vážně podívala na doktora:

„Řekněte, Jene, mají ti lidé duši?"

„Kteří?"

„Ti dole. Já nic jiného nevidím než těla, samá těla. Ovšem duše je neviditelná, ale možno ji tušit. U těchto však? . . . Jako by tam dole u vody běhala jenom nějaká zvířátka. — Teď se mi jistě vysmějete, že přes své vysokoškolské vzdělání jsem tak zaostalá. Ale nemohu jinak, hnusí se mi to . . ."

„Mně, Věruško, také . . ."

Pohledy jejich se dlouze spojily. Dvě duše si porozuměly.

OSAMĚLÁ

Bylo šedé, mlhavé podzimní odpoledne, když si Blažena trpce uvědomila, že se nudí. Nebylo to poznání nové, ale dosud se za to styděla sama před sebou. Ona, pětatřicetiletá správkyně městské knihovny, všeobecně uznávaná za ženu velmi inteligentní, najednou se nudí jako nějaká povrchní světačka, jako lehkomyslný mladík nebo nerozumné dospívající děvče.

I odpoledne trávívala v knihovně. Pročítala umělecká i vědecká díla, znala všechny literární novinky a její vzdělání v tom oboru bylo značné.

Její útulný a vybraně zařízený byt byl jako malým rájem. Starala se oň i o vedení domácnosti dívka, zběhlá v domácích pracích a dobrá kuchařka.

Blaženino povolání ji přímo nutilo, aby chodila častěji do divadla, koncertů, na výstavy i na přednášky.

Plným právem se o ní říkalo, že žije krásným životem inteligentní ženy . . .

A přece i jejímu životu něco chybělo — vždyť se nudila!

Ano, chyběla jí rodina. Blažena to věděla. Ale přece nebyla proto smutná. Sňatku se již dávno zřekla a se svou osamoceností se už spřátelila. Myslila si, že krásy života, které si našla, jí rodinu nahradí. A teď nejednou pozoruje jakousi prázdnotu, která bolí. Blažena není rozmarná. Přemýšlí, jak by vyplnila prázdnotu, které lidé říkají nuda. Nic jiného jí nenapadá, než že v sobotu odpoledne odjede

k přítelkyni na venkov. Snad ta krátká změna ji trochu osvěží.

Příjemně ztrávila půldruhého dne. Ale když na zpáteční cestě ve vlaku přemýšlela o zítřku, viděla jasně, že je tam, kde byla v pátek odpoledne. K sedmé hodině večerní dojela na nádraží. Pomalu, zamyšlena šla na stanici elektrické dráhy. Z myšlenek ji vyrušila asi sedmnáctiletá chudá dívka, podle obleku z venkova. Obrátila se k ní s pohledem bázlivým a hlas se jí chvěl zadržovaným pláčem, když prosila: „Buďte tak laskava a poraďte mi, kde bych dostala nocleh?"

Blažena se zastavila. Laskavě se dívala na cizí dívku. Dojalo ji, že se mezi tolika cestujícími, kteří vystoupili z vlaku, obrátila právě k ní s takovou důvěrou a odvážila se jí oslovit. Vzala tedy děvče za ruku a zeptala se:

„Jste tu sama?"

Dívka po té otázce začala hořce plakat:

„Jely jsme ze vsi dvě, ale když jsme přesedaly, Pepička se mi ztratila. Nevím, kde je."

„Proč sem jedete?"

„Chtěly jsme si vyhledat službu."

„A máte adresu na někoho?"

„Ne. A k čemu adresu, říkaly jsme si. Vždyť již tolik děvčat od nás šlo do města sloužit a žádná se neztratila."

Blažena se bezradně rozhlížela kolem sebe. Její pohled utkvěl na tabulce s nápisem „Nádražní misie".

Za několik minut byla s děvčetem v kanceláři

Nádražní misie. Tam bylo rušno. Vedoucí dáma dávala pokyny těm, které měly službu: „Tyto dvě dívky doveďte, prosím, na tuto adresu; toto děvče tam a tam. Podívám se, kde by bylo ještě místo. Ale je nás tu málo. Někdo zde musí zůstat, aby vyšetřil, co se stalo s Pepičkou. Až doprovodíte děvčata na místo, musíte se ještě vrátit."

Blažena se nabídla:

„Dovedu sama tu dívku na místo!"

Ukázala legitimaci a představila se. A tak se dostala se svou chráněnkou Julčou do Domova katolických pomocnic v domácnosti. Při první návštěvě dlouho rozmlouvala s jeho představenou. Zajímal jí osud Julči, kterou tam laskavě přijaly. Ke konci rozmluvy se už zajímala o osud všech Julek a Pepiček, které přicházejí za službou do velkého města.

„Zítra přijdu opět," loučila se. „Možná, že bych vůbec mohla pomáhat při vaší krásné a záslužné práci." A tak se pomalu seznamovala s různými zprostředkovatelnami práce, poznávala útulky pro služebná děvčata, domovy dělnických žen, opatrovny jejich dětí a vůbec všechnu velkoměstskou činnost sociální a charitativní. A prázdné mezery v jejím životě mizely. Dávno sice věděla o takových institucích, ale nikdy jí nenapadlo, že by se i ona mohla zúčastnit práce v nich, protože dosud jí nepřišel do cesty nikdo, kdo by byl odkázán na její pomoc.

Avšak . . . divná věc, že si člověk obyčejně nejméně všímá toho, co je kolem něho. Blažena pracovala již několik týdnů v patronátě, když si vzpo-

mněla na svoji služebnou. Kam asi ona chodívá v neděli odpoledne? Nečestné děvče by ve svém bytě netrpěla!

Vždyť od ní přísně žádala, aby byla večer doma před zavřením domu, starala se, aby nezanedbala nedělní mši svatou, ale kam chodí v neděli odpoledne, co po večerech čte a jaký je její duševní život, na to dosud nepomyslila.

Hned příští neděli vzala s sebou Terezku do patronátu, kde právě bylo divadelní představení. Druhou neděli ji nemusila pobízet, pospíchala tam sama, neboť odedávna toužila, aby si také jednou mohla zahrát divadlo. Když se jí to podařilo, zamilovala si patronát celou duší a jinam v neděli odpoledne nechtěla jít.

Pomalu zvykla i tomu, že četla knihy, které jí Blažena půjčovala a pak o nich spolu debatovaly; ba Terezka se radívala se svou paní, i jak si má ušít šaty. A tak most pravé lásky překlenul vzdálenost mezi paní a služkou.

Pomalu vzrůstal počet těch, kdož potřebovali pomoci Blaženiny. Dcera správcové domu, kde Blažena bydlila, začala vážně churavět. Blažena se postarala, aby se dívka brzo dostala do ozdravovny. Sluha v knihovně měl čtyři dcery. Jedna z nich se dala na špatné cesty. Bylo třeba rychle pracovat na záchraně její duše i jejího těla. Blažena přišla i na to, že je potřebí občas pohovořit s pradlenou, poněvadž její muž, [redacted], ji popletl frázemi, které po něm opakovala domnívajíc se, že jimi možno spasit svět chudých lidí . . .

Když si pak Blažena večer sedla ke knize, hřálo ji nezvyklé teplo, kterého dříve neznala. Teprve nyní měla z četby užitek. Dříve, že jí bylo příliš mnoho, tížila, přesycovala, znechucovala se. Nyní však čtenářka, unavená prací sociální a starostmi jiných, toužila po klidných večerech nad knihou a těšila se na ně. Zdálo se jí, že i její mysl je svěžejší a že radostně vítá krásné myšlenky!

A což teprve hudba! Jaký to byl požitek, když s unaveným tělem a s žíznivou duší při lehké ruční práci poslouchala klasická díla, která z dáli přinášely vlny rozhlasu!

Každá ušlechtilá zábava měla nyní v jejích očích zvláštní cenu. To od té doby, co nebyla jediným obsahem jejího života.

Když za rok potkala jednu přítelkyni z mladých let a ta, stejně osamělá jako ona, naříkala, jak se nudí, poradila jí z vlastní zkušenosti:

„Chop se nějaké sociální práce! Ve Svazu katolických žen a dívek jest jí dost pro všechny osamělé nebo bezdětné ženy. Kolik matek opouští, někdy i zanedbává své děti, jen aby se jí mohly zúčastnit! A my, ženy osamělé, které nic neztratíme, a nic nezanedbáme, nesmíme zapomínat, že naší rodinou jsou naši bližní a že jim musíme nahrazovat matku všude tam, kde jí není nebo kde nestačí. Vždyť celý dnešní svět svou mravní i sociální bídou volá na pomoc všechny ženy mateřského srdce.“

POVOLÁNÍ

V klášterním ústavě bylo rušno. Chovanky odjížděly na prázdniny. Některé stály v hloučcích po chodbách, jiné se procházely v zahradě. Všechny mluvily najednou, vždyť si toho měly ještě tolik povědět. Ctihodné sestry se s úsměvem smiřovaly s tím hlukem, přistupovaly k té i k oné skupině a se zájmem sledovaly prázdninové plány svých žákyň. Občas se objevila usměvavá tvář sestřičky vrátné. To vždycky celý houf k ní běžel najednou. Věděly, že pro některou přijeli z domova. Potom se s ní hlučně loučily:

„S Bohem! Na shledanou! A piš brzo!" Nejlepší přítelkyně se doprovázejí k fortně. Křik a šum se vzmáhá. Není znát, že jeden hlas ubyl. V tichém zákoutí zahrady se procházejí dvě dívky. Je to Helena Horská a její důvěrná přítelkyně Anděla. Skončily studia a loučí se s ústavem navždy.

Helena se ptá: „Myslíš to opravdu vážně?"

Anděla klidně a pevně odpovídá:

„Ano. Jsem rozhodnuta. Proč bych váhala? Moje touha sloužit Bohu je taková, že nemám důvodu, abych o svém povolání pochybovala. Po svatém stavu kněžském není na světě nic vznešenějšího, a mezi různými stavy nic krásnějšího; je to největší milost, kterou Bůh duši po křtu svatém může dáti. Pán mne volá. Světské radosti mne nevábí. Požitky světa jsou prázdné a duši nenasytí. Toužím zasvětit celý život službě Boží a práci na spáse duší."

„Vždyť já také chci sloužit Bohu, ale venku, ve

světě," praví Helena. „Proč bych se měla uzavírat mezi čtyři zdi, když ve světě je tolik tělesné i duchovní bídy?"

„Máš pravdu. Svět přímo volá po apoštolských duších. Ale já cítím, že mne Bůh neurčil pro apoštolskou činnost ve světě. Každá z nás má jiné nadání a jiné náklonnosti. Hlavní věc je, abychom své poslání poznaly a uspořádaly svůj život podle něho."

„Dobře. Ale jak je poznám? Což když to jest jenom rozmar?"

„Právě tak se jednou ptal kdosi biskupa Procházky blahé paměti a on odpověděl: ‚Je na tom něco, že povolání je rozmar. Ale doložte k tomu, že je to rozmar reálný, o stavu věcí přesvědčený, velkodušný, obětavý a *dobrý*. Zakládá se na poznání a chtění, ne na rozplývání se v citech, které buď pomine jako pára, nebo chce zeď prorážet hlavou.'"

„Nuže, já jsem viděla a nyní chci. Cítím, že pro Spasitelovo ‚Chceš-li býti dokonalým' je nutno zříci se světa."

„Vidíš, to je to, co mě trápí," povzdechla Helena.

„Zříci se světa! Dovedu pochopit, že je možno zříci se něčeho, co člověk zná, ba i toho, co snad miluje. Ale zříkat se něčeho, co neznáme, je příliš odvážné. Poznání a lítost může přijít teprve potom, až bude pozdě. A tvoje poznatky o světě nejsou ještě takové, aby ses ho mohla odříci."

„Možná, že se ho proto tak snadno zříkám, že ho neznám, anebo lépe řečeno, že mne to málo, co jsem z něho poznala, neláká . . ."

„Jak to můžeš pronášet s takovým klidem! Cožpak

nemáš v žilách krev? Necítíš, že jsi mladá a že bys měla užít života? Vždyť jsi bývala taková veselá! Nebolí tě při tom srdce?"

Anděla se odmlčela. Bylo na ní vidět, že nerada mluví o svých nejhlubších citech. Chvíli se rozmýšlela a pak odhodlaně prohlásila:

„Někdy se mi stává, že pociťuji divnou úzkost. Ale trvá jen chvilku. Je to přirozené před takovým životním rozhodnutím. Vím to od své sestry, že takový pocit zachvacuje i světskou nevěstu před svatbou. Ale nikdy jsem neslyšela, že by se některá dívka proto vzdala manželství. A přece jde často vstříc životu mnohem neklidnějšímu, čeká na ní více nebezpečí a trápení než na mne, která se chci zasvětit Bohu. Vlastně mám radost z té úzkosti, neboť vidím, že mé rozhodnutí přece jen bude obětí. Nečekala jsem od života mnoho — proto také mnoho neztrácím. Ale moje mládí s přirozenou touhou po svobodě lne k světu a to je jediné, co mohu Pánu přinést v oběť. Jak bych si mohla bez oběti zasloužit po celou věčnost místo mezi vyvolenými, kteří doprovázejí Beránka, kamkoli jde?"

„A což když se jednou v tobě ozve touha po životě a bude chtít opanovat tvou vůli?"

„Pak budu hledat sílu v modlitbě."

„A když se nebudeš moci ani modlit?"

„Pak skloním hlavu, přijmu to pokušení od Pána jako zkoušku nebo jako trest, budu stále vytrvale opakovat, zpívat: Tys Pán a Bůh můj! a trpělivě čekat, až se mi vrátí moc modlitby."

„Tys plna důvěry!"

„To je tím, že jsem přesvědčena, že mě Pán Bůh volá, a když jeho hlasu uposlechnu, nikdy mi nebude chybět potřebných milostí."

Tu dívky spatřily přicházet Mater Josefu. Byla to sestra velmi moudrá a dobrotivá. Obě dívky ji milovaly větší láskou než je obyčejná příchylnost žákyň k učitelkám. Vstoupila do kláštera před dvaceti lety, když jí bylo už osmadvacet. Znala život, ale, jak se zdálo, nelitovala svého kroku, neboť z její tváře zářil klid a vnitřní štěstí.

Helena hned začala: „Právě zkouším Andělino řeholní povolání. Viďte, ctihodná Mater, že je řeholní život těžký! Anděla vidí jen jeho světlé stránky. Ať pozná i temné, aby se mohla uvědoměle rozhodnout pro svět či klášter."

Mater Josefa se usmála:

„Chcete vlastně vědět, co je v klášteře nejtěžší, viďte? Tedy nic jiného, než to, co si s sebou do něho přinášíme: vlastní drahá, sobecká, vroucně milovaná osobička. S tou je nejtěžší kříž. Všude jsou sice lidé rozličných povah, ať žijí ve světě nebo v klášteře. Rozdíl je jen v tom, že v klášteře vlastní sobeckost více trpí než ve světě, protože jsme na sebe více odkázány a mezi čtyřmi zdmi jsme si bližší. Musíme se vzdát lecčehos ze své individuality, abychom nerušily souladu. Ve světě se v nejhorším případě lidé rozejdou, někdy i sami před sebou utekou do společnosti. Ale v klášteře není kam utéci. Vlastně je tu jediné útočiště: svatostánek. I kdyby, ač se to zřídka stává, společný život tu působil větší obtíže než ve světě, svatostánek je zde bližší než tam venku.

Všichni v životě mnoho trpíme tím, co je proti naší vůli, ale, kdežto ve světě je nucené utrpení jen mukou, u nás je posvěcováno poslušností a stává se z něho zásluha, ctnost."

Nedaleko se objevilo několik rozjařených dívek. Jedna z nich volala:

„Snad se ještě neučíte, že se tváříte tak vážně?" Jejich veselost brzy nakazila i Andělu. Pustily se do hry a různými pošetilými nápady si krátily čas, než pro ně přišli rodiče a příbuzní. Přímo zářily dobrou náladou.

Helena se obrátila k Mater Josefě:

„Nemohu se s tím stále smířit: Takové veselé, bystré děvče, plné života — a má povolání k řeholnímu životu!"

Ctihodná sestra ji pohladila po vlasech a odpověděla:

„Právě to je charakteristický znak opravdového povolání. Což jste zapomněla, drahé dítě, že Bůh miluje dárce veselého? ‚Ne vy jste mne vyvolili, ale já jsem vyvolil vás,' pravil sám Spasitel, a býti na věky snoubenkou Kristovou, toť štěstí, jež svatou radostí plní stále duše řeholnice a prozařuje všecky prostory klášterní. Škoda, že špatná literatura, nepravé předsudky, nepochopení rodičů zmaří často povoláni k stavu řeholnímu. A přece jsou kláštery velikým požehnáním pro svět a pro řeholnice pozemským rájem."

HARTON

S BOHEM, KRÁSNÁ DÍVČÍ LÉTA!

Dnes má svatbu Věra Lazovská. Bere si doktora Jana Mráze.

Stojí v bílých svatebních šatech s myrtovým věnečkem na hlavě ve svém dívčím pokojíku. Je sama. Má sepjaté ruce a tiše se modlí. Oči její jsou upřeny na kříž nad dívčím lůžkem.

Ani nepozoruje, že někdo vešel. To sestřenice Helenka tiše vstoupila a zezadu Věru objala. Musila se jí na něco zeptat:

„Jak je ti, Věruško? Nemáš strach před neznámou budoucností?"

Věra se na ní podívala šťastným, hlubokým pohledem:

„Ne, nebojím se! V tom, že my dva jsme se nalezli, vidím řízení Boží. A když mě Bůh zavedl na tuto životní dráhu, vím, že mi dá i milosti, abych dobře plnila povinnosti, které jsem na sebe vzala."

Helena pohlédla udiveně na sestřenici. Před několika dny slyšela skoro totéž v klášterní zahradě od Anděly. To ji naplnilo zvláštní radostí.

„Máš pravdu, Věro! Kdo poznal vůli Boží, ten se nemusí ničeho bát."

*

Je po oddavkách. Před kostelem stojí plno zvědavců. Chtějí spatřit krásné novomanžely. Všichni se usmívají — vždyť je tak líbezné vidět na tomto smutném světě dvě blažené bytosti. —

Doma Věra vešla ještě jednou s matkou do dív-

čího pokoje. Paní Lazovská dojata, se slzami v očích jemně snímala věneček a závoj s hlavy dceřiny. Pak ji políbila na čelo, právě na místě, kde byla před tím myrta.

„Drahé dítě," šeptala, „zůstaň vždy tak nevinná, tak čistá. Často jsme spolu hovořily o životě ženy a o jejích vážných povinnostech. Nyní už jen několik slov: I když jsi odložila věnec a závoj, krásné to symboly dívčí čistoty, čistotu samu nesmíš odložit nikdy. Vzpomeň si na květ svlačce. Přijímá polibky sluneční, ale jak slunko zapadne, jeho kalich se zavře. Nemysli, že je to pokorný hold otrokyně pánu a veliteli, ne, to je uvědomělé sebeobětování lásce...

Ale... a to je podmínkou štěstí v manželství, i v této sebeoběti lásky musí být čistá zdrželivost. Ta je jako lehký, jemný závoj na těle ženy, ale kdo jej shodí, dobrovolně vede svého druha všední branou zvyku, nudy a často i úplného vystřízlivění.

Veliká láska, kterou cítíte dnes, se ztiší časem. Dnes se ještě podobá horskému vodopádu, který se řítí do hloubi s ohromnou silou. Ale zakrátko, až dospěje do údolí, vyhloubí si koryto a bude z něho klidný potůček.

Tak se i první sladké dni manželství v řečišti všedního života pomalu promění v tichou krásu klidného rodinného štěstí.

Sama uvidíš, jak rychle uběhne několik týdnů, i měsíců. Ba, i první rok uplyne... A, Bůh dá, a moje Věrka přitiskne k srdci nový, drahý život. A za několik let — doufejme — hnízdečko, které dnes začínáte stavět, bude plno jásotu veselých, zdravých

dětí. Jistě i ty, drahá moje dcero, tak smýšlíš a po tom toužíš. Nuže, slib mi v této svaté chvíli, kdy se loučíš s domovem, že i tehdy, až v tvém novém domově drobné dětské rtíky budou na tebe sladce volat ‚mama', ty sama zůstaneš poslušným dítětem Božím, které se nebude bouřit proti vůli Stvořitelově, když mu ve své moudrosti bude chtít svěřit více takových životů.

Věř, drahé dítě, dům bez dětí je chladný, pustý. Ale jediné dítě, to je jen neúplná, chorobná blaženost. Ono samo je přes veškerou péči rodičů jen sirotečkem, poněvadž nemá sourozenců, je osamoceným květem, rozkvetlým mezi příkrými stěnami vysokých hor, je osamělou srnkou ve zlaté, měkké kleci. A rodiče mají s ním více starostí než radostí. Na stromě národa jsou takové větve s jediným květem znamením pozvolného vymírání. Nevěř lidem, kteří říkají, že se jedno dítě lépe vychová, než více jich. Nestarejme se, my lidé, tolik o zítřek! Konejme jen dnes, co nám povinnost káže, a ostatní ponechme moudrému řízení Božímu.

Podívej se, tatínek a já jsme vstupovali do nového domova mnohem skromněji, než jdete vy dnes. Prožívali jsme zlé časy. A hle! Z našeho hnízdečka vyletí čtyři zdravé děti. Ty odlétáš první. Nebojím se o tebe! Vím, že teplo domova, které si s sebou odnášíš, se rozhostí i v tvém domě, jak do něho vkročíš. A také ti důvěřuji, že nedopustíš, aby se to ovzduší pokazilo."

U Lazovských žili vždy prostě, bez citových scén. Měli se rádi, ale neříkali si to.

Nyní však, když Věra stála na prahu nového života, srdce ji donutilo, že své city projevila zvláštním způsobem.

Poklekla před matkou a poprosila o požehnání, jako činívaly děti v dřívějších dobách:

„Maminečko moje, požehnej mi!"

Paní Lazovská se sklonila a znamenajíc čelo, ústa a prsa své nejstarší křížem, pronášela hlasem, přerývaným slzami: „Požehnání všemohoucího Boha Otce i Syna i Ducha svatého sestup na tebe a zůstávej s tebou dále! Amen." —

Profesor Lazovský v té době hovořil se svým zetěm. Oba muži si hleděli do očí:

„Synu můj, svěřuji život své dcery tvým čestným mužným rukám. Chraň ji, jako jsme ji až dosud chránili my! Nejen tělo, ale i duši. Věra je čisté, moudré a samostatně smýšlející děvče. Bude ti ideální družkou života, jestliže nyní, v první době, sám ničím soulad neporušíš. Neměj mi za zlé moji radu. V této chvíli k tobě mluví místo otce zkušený lékař a psycholog. Vím dobře, že símě neštěstí a manželského rozvratu bývá zaseto hned v prvních dnech líbánek. Nechci ti dávat pokyny. Tvůj vlastní jemnocit a takt najde správnou cestu. Jen jedinou prosbu k tobě mám. Jednej s tou čistou dívkou tak, jak by sis přál, aby jednou s tvou dcerou jednal, kdo si ji vezme za ženu . . ."

„Děkuji vám," odvětil doktor Mráz. „Nezapomenu nikdy na tuto radu. Chvála Bohu, vyrostl jsem ve zdravém ovzduší u své matky a u sester. Naučil jsem se ženu ctít a jsem šťasten, že jsem

v dnešním zkaženém světě nalezl tak čistou družku života. S Boží pomocí si ji chci takovou zachovat pro sebe i pro svoje děti . . .“

A dva opravdoví mužové si pevně stiskli ruku.

*

Čas poručil, novomanželé se zvedli k odchodu. Věra ještě jednou objala milený domov pohledem plným něhy. V duchu děkovala za všecku lásku, které se jí v něm dostalo, za vzdělání, za víru, kterou jí rodiče vštípili do duše. Cítila, že by měla děkovat ještě za mnoho . . . ale . . . pod okny netrpělivě hrčel motor auta. Ještě několik polibků, poslední objetí a novomanželé odcházeli do moderního Babylonu, kde na ně čekal tichý domek Nazaretský.

OBSAH

	Str.
Úvodem	5
Předmluva	7
Rozloučení s panenkou	9
Koukol mezi pšenicí	11
Moderní matka	16
Maminka	20
Už přijde Ježíšek . . .!	24
Polibek	27
Pomluva . . .	34
Nedobře volené povolání	40
Umění žíti .	45
Samostatná žena	50
Nervosní	58
Mylné názory .	62
Vlastenecký večer	70
Marie se uzdravuje	77
Pokušení	84
Zkáza . .	93
Z Lidčina deníku	98
Rozum vítězí . . .	104
Teta Helena píše své švagrové	111
Tajemství života	115
Výlet a výlet	123
Filmová hvězda	128
Na plovárně	134
Osamělá	138
Povolání	144
S Bohem, krásná dívčí léta!	148

Gerely (1892-ig Geiduschek) *Józsa Jolán* (Bp., 1882): polgári iskolai tanár. - Tanítói, 1904: polg. isk. számtan-mértan tanári okl-et szerzett a bpi angolkisasszonyoknál. 1903-10: tanító a bpi el., 1911-24: a polg. isk-ban. Nyugdíjasként a bpi szoc. nővérek házában élt. Szak- és napilapokba főként tanügyi cikkeket írt. Az 1910/20-as években főként ford. 1930-44: írta kat. szellemű leányregényeit s a leányifj-nak szánt ped-önnevelési témájú kv-eit. E témakörökben az egyik legnépszerűbb - s a korabeli kat. leánynev. szakemberei által elismert és ösztönzött - hazai írónő. Külf. lelkikv-eket is leford., maradandó értékű Selma Lagerlöf reg-einek ford-a. - *M: Kis képes biblia.* I-II. o. Bp., 1898. - *Vezérkv. a bibliák tanításához.* Uo., 1899. - *Kis képes biblia.* III-VI. o. Uo., 1900. *Szert-tan.* Uo., 1902. *Szert-tan középisk-k számára.* Uo., 1902. *Szert-tan polg. isk-k sz.* Uo., 1902. - *Biblia polg. isk. sz.* Uo., 1903. - *Bpi biblia I-II. o.* Uo., 1909. - *A vt. kirnő.* Írta D. L. Coloma. Ford. Uo., 1909. (Családi regénytár 53-54.) - *Boy.* Írta uő. Ford. Uo., 1911. (uaz 63-64.) - *G.k. biblia I-II. o.* Uo., 1915. - *Ő tudja miért.* Írta Elinor Glyn. Ford. 1-2. köt. Uo., 1917. - *Henriette szerelme.* Írta François Coppée. Ford. Uo., 1918. - *Csampó láma zarándokútja.* Írta Sven Hedin. Ford. Uo., 1922. - *Csampó láma a nomádok földjén.* Írta uő. Ford. Uo., 1923. - *A számkivetett.* Írta Selma Lagerlöf. Ford. Uo., 1922. - *Jeruzsálem.* Írta uő. Ford. 1-2. köt. Uo., 1927. - *Mártika, a kis kereszthordozó.* Rákospalota, 1930. - *A mai leányok útja.* Bp., 1932. (Ném-ül: *Wege d. Mädchen.* Ford. K. V. Máriássy. Paderborn, 1934) - *Egy élet egy lélekért.* Bp., 1933. - *A művelt leány.* Uo., 1933. - *Add nekem a szívedet.* Uo., 1934. - *Egy „kis lélek" a „kis ösvényen"* Filippetto Mária élete 1912-1927. Ford. Rákospalota, 1934. - *Hivatás v. robot.* A dolgozó leány. Bp., 1934. - *Lelki harc.* Írta L. Scupoli. Ford. Rákospalota, 1934. (Lelki kultúra kv-ei 1.) - *Szűz Mária és a szíve.* Írta E. M. Valori. Ford. Uo., 1935. (Lelkiélet kis kv-ei 15.) *Ki vagyok?* Bp., 1936. (Ném-ül: *Wer bin ich?* Ford. K. V. Máriássy. Paderborn, 1937) *Elmélkedések az evang-ról.* 1-3. köt. Írta Beaudenom. Ford. Bp., 1936. - *Gyermekeink boldogságáról van szó!* Rákospalota, 1937. (Lelkiélet kis kv-ei 25.) - *Ha tudnád...* Bp., 1938. - *Margit anya.* Szt Margitról nev. Mária anya, a Mária Reparatrix szerzetestársaság tagja 1867-1932. Ford. Uo., 1938. - *A bocsánatos bűn.* Írta A. Beltrami. Ford. Rákospalota, 1939. (Lelkiélet kis kv-ei 32.) *Szűz Mária nyomában.* Uo., 1939. (uaz 34.) *Önátadás.* Írta J. Schrijvers. Ford. Uo., 1940. (Lelki kultúra kv-ei 11.) - *Isten vésője alatt.* Janssen Arnold, a steyli missziós művek alapítója. Írta S. Kasbauer. Ford. Kőszeg, 1941. - *Életünk a sztmise tükrében.* Rákospalota, 1941. (Lelkiélet kis kv-ei 36.) - *Majd ha asszony leszek...* Levélreg. Bp., 1943. - *A Szűzanya hív téged.* Rákospalota, 1944. - *Egy m. nagyasszony.* Szentkereszty Janka brnő élete. - Betűjegye: G. J. (Egyh. Közl. 1910). 88

M. közalkalmazotti alm. Bp., 1938:150. - *Gulyás* 1956:555. - *Gulyás* X:708.

Gerely (1892-ig Geiduschek) *József* (Bp., 1871. júl. 22.-Bp., 1915. szept. 16.): pap, minisztériumi előadó. - G. Józsa Jolán bátyja. A teol-t Bécsben végezte. 1894. II. 17: esztergomi egyhm-s pappá szent., Bpen hittanár. 1898: Esterházy Móric gr. családjánál nevelő, 1906: a főreálisk. hittanára. 1912: gr. Zichy János kultuszmin. alatt a VKM referense, 1913: múz. és kvtári másodelőadó. 1902. VIII. 19-től haláláig szerk. az *Egyh. Közlöny*t. 1906: magához váltotta a *Magyar Szemlét,* VII. 4-ig szerk., ekkor eladta. 1908-ig a kerszoc. *Új Lap* napilap főszerk-je. 1907: a *Kat. Sajtóegyesület* alapító főtitkára. *Fm: Sion.* Topográfiai tanulm. a régi Jeruzsálemről. Bp., 1895. (Klny. Hittud. Folyóir.) - *Kis képes biblia vagyis az üdvösség tört.* Az el. isk. 1-2. és 3-5. o. számára. Uo., 1896. Ném., tót, vend nyelven is sok kiad-ban. - *Bibliai lex.* 1. köt. Uo., 1897. - *A Miatyánk kv-e.* Uo., 1902. *R.K. szertartástan.* Népisk. (polg., képzők) sz. Uo., 1902. - *Anthelme*, Paul: A lelkiismeret. Dráma 5 fv. Ford. Uo., 1903. -

A kat. sajtó ügye. Uo., 1908. - *A kat. sajtópártolás orsz. szervezete.* Uo., 1908. *A katechézis az apostolok idejében.* H.n., 1910. -1896. I-XII: az egri *Tanítsatok* főmunk., 1902. VII-1906: az *Egyházi Közlöny* fel. szerk-je. - Betűjegyei az Egyh. Közl-ben: #; G.; LY; ly; 88

Egyh. Közl. 1913:1/2. sz. (Arck.); 1915:38. sz. (Hivatal József) *Gulyás* X:710. *Viczián* 1995:170.